

REPUBLIKA SRBIJA
NARODNA SKUPŠTINA
PETO VANREDNO ZASEDANJE
Prvi dan rada
20. septembar 2017. godine

(Sednica je počela u 10.10 časova. Predsedava Maja Gojković, predsednik Narodne skupštine.)

*
* *

PREDSEDNIK: Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, otvaram sednicu Petog vanrednog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u Jedanaestom sazivu.

Na osnovu službene evidencije o prisutnosti narodnih poslanika konstatujem da sednici prisustvuje 115 narodnih poslanika.

Radi utvrđivanja broja narodnih poslanika prisutnih u sali, molim narodne poslanike da ubace svoje identifikacione kartice u poslaničke jedinice elektronskog sistema za glasanje.

Konstatujem da je primenom elektronskog sistema za glasanje utvrđeno da su u sali prisutna 133 narodna poslanika i da imamo uslove za rad.

Saglasno članu 86. stav 2. Poslovnika Narodne skupštine, obaveštavam vas da je ova sednica sazvana u roku kraćem od roka utvrđenog u Poslovniku zbog potrebe da Narodna skupština što pre razmotri predloge zakona iz dnevnog reda ove sednice.

Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, uz saziv sednice Petog vanrednog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u Jedanaestom sazivu, koja je sazvana na zahtev Vlade, saglasno članu 106. stav 3. Ustava Republike Srbije, članu 48. stav 3. Zakona o Narodnoj skupštini i članu 249. Poslovnika, dostavljen vam je zahtev za održavanje vanrednog zasedanja sa određenim dnevnim redom sadržanim u tom zahtevu.

Kao što ste mogli da vidite, za sednicu Petog vanrednog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u Jedanaestom sazivu određen je sledeći

D n e v n i r e d:

1. Predlog zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja,
2. Predlog zakona o visokom obrazovanju.

Narodni poslanik dr Aleksandar Martinović, na osnovu člana 92. stav 2. i člana 157. stav 3. Poslovnika Narodne skupštine, predložio je da se obavi zajednički načelni pretres o Predlogu zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i Predlogu zakona o visokom obrazovanju.

Da li predlagač želi reč? (Ne.)

Zahvaljujem.

Stavljam na glasanje ovaj predlog.

Zaključujem glasanje i saopštavam: za 131, protiv 14, uzdržan jedan, nije glasalo 25 poslanika.

Konstatujem da je Narodna skupština prihvatila ovaj predlog.

Prelazimo na rad po dnevnom redu.

Prelazimo na tačke 1. i 2. dnevnog reda – PREDLOG ZAKONA O OSNOVAMA SISTEMA OBRAZOVANjA I VASPITANjA i PREDLOG ZAKONA O VISOKOM OBRAZOVANjU (zajednički načelni pretres).

Saglasno članu 90. stav 1. Poslovnika Narodne skupštine, obaveštavam vas da sam pozvala da današnjoj sednici prisustvuju: Mladen Šarčević, ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, dr Zlatibor Lončar, ministar zdravlja, Anamarija Viček, državni sekretar u Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Vesna Nedeljković, dr Aleksandar Pajić i prof. dr Vesna Mandić, vršioći dužnosti pomoćnika ministra prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Biljana Lajović, savetnik ministra prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Aleksandar Marković, šef Odseka za pravne poslove u Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Nataša Mujagić i Ljiljana Todorović, viši savetnici u Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Vladimir Bojković, samostalni savetnik u Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

Molim poslaničke grupe, ukoliko to već nisu učinile, da odmah podnesu prijave za reč sa redosledom narodnih poslanika.

Saglasno članu 157. stav 2. Poslovnika Narodne skupštine, otvaram zajednički načelni pretres o Predlogu zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i Predlogu zakona o visokom obrazovanju.

Pre nego što dam reč ministru, želim da vas obavestim da ste primili ostavke narodnih poslanika prof. dr Milovana Bojića i Aleksandre Đurović na

funkciju narodnog poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srbije i Izveštaj Odbora za administrativno-budžetska i mandatno-imunitetska pitanja Narodne skupštine povodom razmatranja ovih ostavki, koji je utvrdio da je podnošenjem ostavki nastupio slučaj iz člana 88. stav 1. tačka 2. Zakona o izboru narodnih poslanika i predlaže da Narodna skupština, u smislu člana 88. st. 3. i 4. istog zakona, konstatuje prestanak mandata ovim narodnim poslanicima.

Saglasno članu 88. stav 1. tačka 2. i st. 3. i 4. Zakona o izboru narodnih poslanika, Narodna skupština, na predlog Odbora za administrativno-budžetska i mandatno-imunitetska pitanja Narodne skupštine, konstatuje da je prestao mandat pre isteka vremena na koje su izabrani narodnim poslanicima prof. dr Milovanu Bojiću i Aleksandri Đurović, danom podnošenja ostavke.

Saglasno Zakonu o izboru narodnih poslanika, izvršiće se popunjavanje upražnjenih poslaničkih mesta u Narodnoj skupštini.

Da li predstavnik predlagača želi reč?

Izvolite.

Dajem reč ministru Mladenu Šarčeviću.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Poštovana predsednice Narodne skupštine, poštovana gospodo poslanici, u kratkom obraćanju daću samo glavne crte ovih novih zakona koji obuhvataju systemske promene u prosveti i visokom obrazovanju.

Predlog zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja je nešto što se nastavlja na važeći zakon, koji je donet 2009. godine a koji pak ima korene iz 2003. godine. Izradi ovog predloga zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja pristupilo se sa ciljem da se koncepcija razvoja celokupnog sistema obrazovanja i vaspitanja prilagodi uslovima u kojima se odvija ovaj proces u Republici Srbiji.

Naime, zadržane su tendencije iskazane u važećem zakonu, koje su usmerene ka opštem razvoju, unapređivanju i transformaciji obrazovanja i vaspitanja u skladu sa potrebama društva, ostvarivanju uslova za realizaciju punih kapaciteta i potencijala svakog pojedinca, uz poštovanje tradicionalnih vrednosti našeg obrazovnog i vaspitnog sistema, istovremeno uvažavajući potrebu za inovacijama, usaglašavanjem, prihvatanjem tendencija razvoja evropskog i drugih razvijenih sistema školstva.

Predlog zakona omogućuje da se uz sistematičan i racionalan pristup promenama obrazovno-vaspitanog sistema sagleda sveobuhvatan proces od početka do kraja preduniverzitetskog obrazovanja; postizanje optimalnih rezultata u svakoj od etapa obrazovanja i vaspitanja, bilo da je u pitanju obrazovanje i vaspitanje za nastavak školovanja ili za stupanje u proces rada.

Osnovni razlozi za donošenje ovakvog zakona su: usklađivanje sa novim propisima radi nesmetanog funkcionisanja sistema obrazovanja i vaspitanja s obzirom na to da je u međuvremenu nastupilo dosta izmena i dopuna Zakona o visokom obrazovanju, Zakona o prekršajima, Zakona o radu, Zakona o opštem upravnom postupku, Zakona o inspeksijskom nadzoru, kao i da je 2015. godine zaključen Poseban kolektivni ugovor za zaposlene u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika, te da je doneta Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine; iskustva zaposlenih i uočeni problemi u praksi, te procena zaposlenih o potrebi donošenja novog zakona i važnim segmentima koje je potrebno urediti na drugačiji način od postojećeg zakona (sveobuhvatne ankete su za to poslužile u obrazovno-vaspitnim ustanovama u Republici Srbiji); korišćenje primera dobre prakse, iskustva utvrđena na osnovu komparativne analize obrazovno-vaspitnih sistema u državama u okruženju, kao i u drugim državama koje pokazuju dobre rezultate na relativno jakim svetskim proverama i analizama.

Novim zakonom nude se nova rešenja koja treba da doprinesu povećanju odgovornosti svih ključnih faktora, učesnika u obrazovno-vaspitnom sistemu, unapređivanju kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, povećanju efikasnosti svih nivoa sistema i ostvarivanju veće ekonomičnosti.

Neka od najvažnijih rešenja sistemskog zakona o obrazovanju i vaspitanju jesu: redefinisane opštih principa, ciljeva, ishoda i kompetencija, odnosno definisanje ključnih kompetencija za celoživotno učenje i opštih međupredmetnih kompetencija radi usklađivanja sa postavljenim principima, ciljevima, kompetencijama i ishodima evropskih zemalja koje imaju visoka postignuća u oblasti obrazovanja i vaspitanja, ali i sa Strategijom razvoja obrazovanja do 2020. godine, kao i uspostavljanje novih, izmenjenih mehanizama radi njihovog osiguravanja kroz kvalitet obrazovno-vaspitnih programa; uređenje nacionalnog okvira obrazovanja i vaspitanja, koji je osnov i daje samo smernice za dalju izradu planova i programa nastave i učenja; samovrednovanje, praćenje i nezavisno vrednovanje rada nastavnika, vaspitača, stručnih saradnika, direktora i sekretara, kao i rada celokupne ustanove, na osnovu definisanih standarda kvaliteta i kvaliteta obrazovno-vaspitnih procesa.

Zatim, uređivanje upisne politike u skladu sa najboljim interesom i ostvarenjem prava deteta i učenika; upis deteta u predškolsku ustanovu prema mestu prebivališta; upis preraslog deteta u razred koji odgovara njegovom obrazovnom, a ne uzrasnom nivou; definisanje jasne razlike između obaveznih, izbornih, fakultativnih aktivnosti, a u skladu s tim uveden je i novi pojam „vreme koje dete provodi u školi“ umesto „opterećenje učenika“.

Dalje, preciznije i jasnije stručno profilisanje poslova Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, kao i Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, u cilju poboljšanja celokupnog kvaliteta obrazovanja; izmene odredaba koje se odnose na Nacionalni prosvetni savet i Savet za stručno obrazovanje i vaspitanje odraslih tako što će se ova tela urediti na efikasniji način, kako u pogledu nadležnosti i vrste poslova, rokova za postupanje, tako i u pogledu sastava, broja članova i organa koji ih imenuju. Članove imenuje Vlada, a dužina mandata je četiri godine. Smanjen je broj članova; nadležnost postaje savetodavna; definisana je obaveznost saradnje i pripreme zajedničkog objedinjenog mišljenja prilikom razmatranja pitanja koja su u nadležnosti oba saveta, čime se povećava njihova efikasnost.

Proširuje se autonomija svake ustanove, u skladu sa Strategijom razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine. To su tzv. pedagoške autonomije, autonomije nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, uz istovremeno definisanje odgovarajuće odgovornosti svih aktera koji učestvuju u ustanovi, u radu i koji kvalitetno rade da bi stekli tu dodatnu autonomiju.

Uvođenje novog, modernog jedinstvenog informacionog sistema prosvete (da ne nabrajam šta će sve to doneti, mislim da je to opštepoznato); takođe, uvođenje jedinstvenog obrazovnog broja koji će imati svaki upisani učenik, od predškolskog obrazovanja do kraja studija. Znači, informacioni sistem prosvete će biti usavršen i davaće jasne odgovore ukupnom građanstvu o kvalitetu i svim drugim vrednostima svake ustanove.

Zatim, jasno definisanje odgovornosti i nadležnosti direktora ustanove i svih zaposlenih; uređivanje sastava, nadležnosti, odgovornosti organa upravljanja ustanove; uvođenje veće odgovornosti, uključenosti roditelja i drugih zakonskih zastupnika u obrazovno-vaspitni proces, rad ustanove, ali i prava i obaveze dece i učenika. Jasno se propisuje odgovornost roditelja; jasno se propisuje odgovornost učenika, nastavnika i drugih zaposlenih. Zarad zaštite interesa dece gde ne postoji odgovornost roditelja, predlaže se da se imenuje zastupnik učenika, odnosno najčešće školski psiholog, koji će moći da pomogne u procesima donošenja kvalitetnih odluka u interesu učenika.

Efikasnije osiguranje kvaliteta nastavničke profesije, a time i obrazovno-vaspitnog procesa i postignuća učenika, regulisano je uvođenjem ishoda obrazovanja i vaspitanja koje će pomoći nastavnicima da kvalitetnije planiraju i ostvaruju rad kada postoje jasni opisi šta se očekuje da učenik zna, razume i da je sposoban da pokaže, odnosno uradi nakon završenog odgovarajućeg nivoa obrazovanja i vaspitanja. Kao takvi, predstavljaju osnov za planiranje rada, praćenje i vrednovanje obrazovanja i vaspitanja.

Pojačana uloga stručnih saradnika je jako važna u svakoj ustanovi; poslednjih godina se dešava upravo suprotno. Uspostavljanje vežbaonice, modela da mladi budući profesori mogu u školama da stiču praksu kako bi mogli lakše da se uključe u proces rada.

Redefiniše se i preciznije organizuje tzv. individualni obrazovni plan za decu koja imaju teškoće u učenju i razvoju jer su dosadašnji modeli ostali vrlo rigidni, da svugde uđe isključivo inkluzija, a imamo i specijalne škole gde je zaista ta prohodnost deci od jedne ka drugoj ustanovi bolje rešenje nego staro rešenje, samo jedan model, ili sadašnja rešenja – inkluzija po svaku cenu. Naravno, to je sve u dogovoru sa strukom.

Sistematično definisanje i unapređivanje načina i oblika ocenjivanja i napredovanja učenika, određivanje vaspitno-disciplinskog postupka, uvođenje društvenokorisnog i humanitarnog rada kada dođe do situacije da učenik nije svoj posao odradio kako treba, veća bezbednost i drugi razlozi po ovom pitanju razrađeni su detaljno.

Uvodi se postupnost prilikom uzimanja licence, jer je tu postojao problem da ljudi kojima se lako oduzme licenca ostaju bez posla doživotno. Ustanovili smo procese koji služe za postepeno kategorisanje, ali i čekanje da sud donese konačnu odluku, što do sada nije bio slučaj.

Drugačije je uređen izbor direktora ustanove, na način kako se pojavljuje sada i Vlada, odnosno ministarstvo, ne samo ministar (ministar je ovde stilska figura), odnosno odgovornost da se ne izaberu loši rukovodioci i da onda dugim procesima pokušamo to da lečimo, idemo na zahteve za visokim kompetencijama za ljude koji će rukovoditi ustanovama. Ako je procedura prošla sve instance (od samog kolektiva, konkursa, školskog odbora, lokalne samouprave, pokrajine), ne vidimo da smeta da se, kao u mnogim evropskim zemljama, naročito u Nemačkoj, pojavi samo izuzetno i ministar, odnosno timovi koji će to sagledati i dati sada i neku značajniju verifikaciju u tom slučaju. Do sada je bio slučaj da se samo to potpiše, bez uticanja i udublivanja u proces.

Takođe, jasno je definisano razrešenje direktora. Dosta težišta je u zakonu stavljeno na ulogu direktora, jer je to osnovna figura od koje zavisi kvalitet procesa rada u ustanovi. Predvideli smo da direktor u malom procentu obavlja i poslove nastavnika, kao što u visokom obrazovanju to rade dekani. Ne želimo da se profesionalizuje taj poziv, nego da onog časa kada se vrate u nastavu mogu to da urade veoma kvalitetno. Naravno, osmišljen je i nadzor nad radom direktora, sa posebnim timovima.

Formiranje obrazovno-vaspitnih centara je jako značajna tema. Već imamo u praksi neke pojave koje želimo da legalizujemo, u dvanaest gradova, i

širiće se ta mreža centara za stručno usavršavanje nastavnika, koji mogu biti, i jesu, delimično i centri za promociju nauke i druge procese.

Ako u visokom obrazovanju ima negde smisla produžavati radni vek zaposlenih, u prosveti to svakako, i da ima smisla, ne možemo – zbog malog nataliteta, pada broja odeljenja i nastavnika, tako da je gornja granica penzionisanja 65 godina. Sada u sistemu imamo blizu 900 ljudi koji ne žele u penziju a rade preko 65. godine.

Jasno smo sa sindikatima dogovorili politiku preuzimanja zaposlenih. To je nešto što smo regulisali, tu radnu grupu i podgrupe, koje na terenu, evo, već drugu godinu uspešno rade. Imamo zajednički cilj da se skrivena radna mesta pojave, da za njih prvo apliciraju ljudi koji su ostali bez posla kao tzv. tehnološki viškovi. Imamo jedan veliki problem, a to je 17.000 ljudi u sistemu koji imaju status povremenih i privremenih poslova zbog zabrane zapošljavanja iz zakona koji to reguliše, tako da ćemo dugo godina imati ovu kategoriju i zaista je moramo legalizovati. Mislim da ćemo kroz raspravu još govoriti o svemu.

Daću vam kratak osvrt zašto je bitno da danas razgovaramo i o nacrtu zakona o visokom obrazovanju. Znaete i sami da je poslednji taj zakon, važeći, donet 2005. godine i da je bilo jako mnogo izmena i dopuna, uglavnom zbog sličnih razloga. Najveći i najčešći razlog je bio definisanje nivoa poena koje student mora da ostvari da bi upisao godinu na budžetu. Konstatovana je potreba da se određene stvari usavrše i usaglase sa zakonom i Strategijom razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine, kao i drugim propisima u oblasti obrazovanja, zaštite podataka o ličnosti i finansiranja javnog sektora, kao i da se radi rešavanja uočenih problema utvrde nova i unaprede važeća zakonska rešenja.

Osnovni ciljevi donošenja novog zakona o visokom obrazovanju su: unapređivanje i kontinuirano usaglašavanje sa evropskim standardima u oblasti sistema kontrole i obezbeđivanje kvaliteta u visokom obrazovanju; povećanje relevantnosti visokog obrazovanja kako za privredu tako i za društvo u celini; sticanje funkcionalnih znanja i kompetencija; povećanje zapošljivosti svršenih studenata u zemlji i inostranstvu; unapređivanje informacionog sistema u oblasti visokog obrazovanja, kao i kontinuirano praćenje performansi sistema visokog obrazovanja.

Istovremeno, Predlogom zakona o visokom obrazovanju obezbeđuje se da se razvoj visokog obrazovanja i dalje zasniva na usklađenosti sa principima na kojima se formira evropski prostor visokog obrazovanja, uz poštovanje institucionalne autonomije i akademskih sloboda i uz obezbeđenje punog učešća studenata, kao i nastavnog osoblja visokoškolskih ustanova, naučne, stručne

javnosti i poslodavaca u kreiranju razvoja prostora visokog obrazovanja u Republici Srbiji.

Novi principi zakona na kojima će počivati visoko obrazovanje su: bolja povezanost sa preduniverzitetskim obrazovanjem; unapređenje saradnje sa poslodavcima i privredom; inovativne i preduzetničke komponente, koje će u visokom obrazovanju imati potpuno drugačiju dimenziju; usklađenost sa potrebama tržišta rada; zaštita intelektualne svojine u procesima transfera znanja i nove odredbe o akademskom integritetu. Osnovni cilj je da se kroz zakon stvore mogućnosti za obrazovanje kreativnih mladih ljudi, koji će znanja sticati, usvajati tokom celog života, kao i da se omogući bolja međunarodna otvorenost sistema obrazovanja.

Članove Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje (kojih sada ima 21, a predložimo 17) predlaže isključivo akademska zajednica preko Konferencije univerziteta i Konferencije akademija i visokih škola, a Vlada imenuje članove na osnovu tih predloga. Dosad je Vlada predlagala i imenovala čak trećinu članova.

Osnivanje Nacionalnog tela za akreditaciju i proveru kvaliteta u visokom obrazovanju, skraćeno NAT, jedna je od najznačajnijih novina u predlogu novog krovnog zakona o visokom školstvu. Ovo telo formira Vlada, najdalje dve godine od usvajanja ovog zakona, sa svojstvom pravnog lica koje se finansira iz sopstvenih sredstava, ima svoje organe upravljanja, stručni organ, komisiju za akreditaciju, proveru kvaliteta. Ovo rešenje obezbeđuje viši nivo kompetentnosti akreditacionog tela, nezavisnost u radu, samoodrživost, kao i potpuno ravnopravno članstvo u međunarodnim asocijacijama kao što su *EQAR* i *ENQA*.

Ukoliko su nezadovoljni rešenjem tela za akreditaciju, formira se tzv. žalbena komisija, gde će svi koji žele da izraze neki svoj revolt ili žalbu moći to da ostvare.

S obzirom na to da će NAT imati svoje stručne službe, propisano je da se zahtev za akreditaciju uzima u razmatranje tek kada je kompletan, o čemu se visokoškolska ustanova obaveštava zaključkom kojim joj se ostavlja rok od 30 dana da dopuni zahtev. Kada je kompletan zahtev formiran, šalje se recenzentima. Rok u kojem NAT mora da donese odluku o akreditaciji smanjen je sa dvanaest na devet meseci.

Propisana je mogućnost da se visokoškolskoj ustanovi može izmeniti ili oduzeti dozvola za rad kada se u postupku spoljašnje kontrole kvaliteta, odnosno inspeksijskog nadzora utvrdi da ne ispunjava uslove za obavljanje delatnosti predviđene zakonom.

Uvode se kratki programi studija, jer nam je privreda dala jasan signal da su jako potrebni nekada tzv. pogonski inženjeri, kako industriji, poljoprivredi,

drugim procesima. Studije uz rad, to je opet nešto što smo nekad u staroj tradiciji imali, a što mnogim ljudima omogućuje da se bave radom, da nastave studije i da imaju celoživotno učenje. Naravno da im se obezbeđuju mnogo duži rokovi za obavljanje ovih postupaka.

Ono što studente najviše zanima to je broj bodova koji će student u tekućoj školskoj godini morati da ostvari da bi stekao uslov da se finansira iz budžeta, a to je 48 ESPB bodova, umesto do sada predviđenih 60. Naravno, u zavisnosti od broja studenata koji imaju 60 i niže od toga. Ovo je moguća donja granica.

Posebno smo vodili brigu o interesu studenata sa invaliditetom i odredili značajne afirmativne mere, kao i za studiranje romske populacije.

Pravo na visoko obrazovanje stižu svi građani, mladi ljudi koji su završili srednje obrazovanje i položili maturu. Znači, državna matura deli se na opštu, umetničku i stručnu, tako da i trogodišnje školovanje predviđa postupak polaganja mature, kompetenciju kroz rad i onda prilaženje studijima.

Novine su viši predavači koji izvode nastavu na strukovnim studijima, predavač van radnog odnosa, odnosno industrijski predavač, i uvodi se saradničko zvanje – asistent sa doktoratom. Novina je i nova kategorija, a to je menadžer na univerzitetu, jer postoji potreba da se određeni poslovi nastave, kao i poslovi rukovođenja, finansiranja i svih drugih opštih problema univerziteta podele i stručnije i bolje odrade.

Organ poslovođenja visokoškolske ustanove (rektor, dekan, direktor) bira se na tri godine, sa mogućnošću jednog produženja mandata. Članovi studentskog parlamenta biraju se umesto na jednu, na dve godine, jer dosad se pokazalo da ova praksa nije pogodna.

Predlog zakona uvodi i nove oblike saradnje visokog obrazovanja sa privredom, tako da Nacionalni savet za visoko obrazovanje ima obavezu da se bar dva puta godišnje sastaje sa Privrednom komorom Srbije. Uvodi se novo telo, koje se zove savet poslodavaca, koje ima jako bitnu ulogu u kreiranju politike nastavnih planova i programa i postupaka akreditacije koje ustanove žele da ostvare i povežu sa privredom.

Ovo je jako važno – propisano je da u cilju komercijalizacije naučnih rezultata, umetničkog stvaralaštva i pronalazaka visokoškolska ustanova može biti osnivač privrednog društva, pri čemu se ostvarena dobit koja pripada visokoškolskoj ustanovi može koristiti isključivo za unapređenje delatnosti visokoškolske ustanove. Uvedena je mogućnost da univerzitet za obavljanje inovacione delatnosti i pružanje infrastrukturne podrške za razvoj inovacija i komercijalizaciju rezultata naučnih istraživanja... U tom smislu je proširena i

namena sredstava koja obezbeđuje osnivač na aktivnosti transfera znanja i tehnologija.

Nesumnjivo je da će objedinjavanje obrazovne, naučnoistraživačke i inovacione delatnosti na visokoškolskim ustanovama doneti posrednu korist i privredi Republike Srbije tako što će visokoškolske ustanove moći na tržištu da ponude inovacije i znanje po konkurentnijim cenama nego što su se ista mogla nabaviti iz inostranstva.

Diplomu o stečenom visokom obrazovanju i dodatak diplomi poništava samostalna visokoškolska ustanova: ukoliko je potpisana od neovlašćenog lica, ako imalac diplome nije ispunio sve ispitne obaveze, ako nije ispunjavao uslove za upis na studije prvog, drugog ili trećeg stepena, kao i ako završni magistarski rad, odnosno doktorska disertacija nije rezultat samostalnog rada studenta. Ministar tada, ako to ne obavi visokoškolska ustanova, ima obavezu da to uradi po službenoj dužnosti.

Takođe, vraćamo se na kategoriju jedinstvenog obrazovnog broja, jedinstvenog informacionog sistema, koji su i u visokom, kao i doakademskom, sada realnost i jaka potreba, i niz drugih stvari o kojima ćemo kroz raspravu o zakonu. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala vama.

Da li izvestioci nadležnih odbora žele reč?

Izvolite, Muamer Zukorlić.

MUAMER ZUKORLIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, Odbor za obrazovanje i nauku je razmatrao oba predloga zakona temeljito i dao podršku predlozima u načelu, istina, ukazujući na potrebu da se obrati veća pažnja na nekoliko stvari koje su od izuzetnog značaja za budućnost obrazovanja, posebno vezano za visoko obrazovanje, pre svega po pitanju preporuka koje imamo od evropskih asocijacija za proveru kvaliteta, gde je insistirano na potrebi da se eliminiše mogućnost sukoba interesa, jer smo dosad imali praksu da zapravo uposlenici pojedinih univerziteta odlučuju o sudbinama drugih univerziteta, odnosno o tome koji univerzitet će dobiti, a koji neće dobiti akreditaciju.

Ovde imamo predlog u kome je napravljen jedan svojevrsan iskorak u tom pogledu. Znači, uspostavom akreditacionog tela donekle smo se odazvali toj potrebi, tom predlogu, međutim, ne do kraja. Samo postojanje komisija unutar tela ostavlja mogućnost da u budućnosti imamo slične zloupotrebe, tako da je bilo glasova, i verujem da će oni naići na razumevanje, da se kroz amandmane ovi nedostaci otklone.

Takođe, po pitanju akademskih sloboda, veoma je važno dodatno poraditi na ovoj temi. Dosad smo imali sasvim načelnu definiciju akademskih sloboda, koja se uglavnom ticala akademskih sloboda same institucije

univerziteta, odnosno fakulteta, dok bi trebalo značajnije delovati na tome da se akademske slobode preliju i na sve naučne radnike, odnosno profesore i nastavnike. To je nešto na čemu treba značajnije poraditi.

Ono što je takođe privuklo pažnju na samom Odboru jeste pitanje trokuta koji je dosad, ali i odsad, u značajnoj meri dominantan u strateškom odlučivanju na polju visokog obrazovanja, a to je relacija Konferencija univerziteta – Savet za visoko obrazovanje – Komisija za akreditaciju.

Bez obzira na to što sada imamo izmene gde se daju izvesne ovlasti Vladi, koja imenuje jedno telo, drugo telo, ako bolje pogledamo, tu i dalje imamo punu kontrolu od tzv. akademske zajednice, a zapravo to s jedne strane biva interesna zajednica, jer u tim institucijama imamo, uglavnom, nekoliko ljudi od najvišeg uticaja koji prave predloge u Konferenciji univerziteta, ti predlozi se prihvataju na Savetu za visoko obrazovanje ili u akreditacionom telu, odnosno u Komisiji za akreditaciju, bilo da su u pitanju imenovanja, izbor ili donošenje ključnih odluka ili odlučivanje u drugom ili trećem stepenu.

Dakle, to je nešto na šta je ukazano na Odboru i na šta ćemo takođe staviti fokus kroz amandmane. Verujem da postoji spremnost vladajuće većine i većine koja je prisustvovala Odboru i da ćemo u hodu, do kraja postupka usvajanja zakona, otkloniti izvesne nedostatke, što i jeste cilj – da imamo najbolji mogući zakon.

Što se tiče Predloga zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, tu smo imali manje primedaba. Bilo je diskusije o pitanju imenovanja direktora, za šta su iskazani raznovrsni argumenti, ali ono što jeste intencija ovog predloga zakona u ovom segmentu jeste da se zapravo pokušaju efikasnije rešavati problemi.

Do sada smo imali ogromne probleme. Direktori su, da tako kažemo, kao samostalne institucije, uglavnom u sprezi sa nekom lokalnom samoupravom, bili svojevrsni apsolutni vladari u tim školama, gde brojni problemi nisu mogli biti rešavani.

Imajući sve to u vidu, nakon glasanja Odbor je dao podršku i Predlogu zakona o visokom obrazovanju u načelu i Predlogu zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja. Hvala vam.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima Elvira Kovač.

Izvolite.

ELVIRA KOVAČ: Zahvaljujem.

Poštovana predsednice, predsedništvo, gospodine ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, Poslanička grupa SVM – Partija

za demokratsko delovanje pozdravlja donošenje novog zakona o osnovama sistema vaspitanja i obrazovanja.

Želela bih posebno da pohvalim činjenicu da je održana javna rasprava, kao i niz tribina, anketa, sastanaka sa svim zainteresovanim subjektima, što je vrlo dobra priprema ovog predloga zakona koji se sada nalazi pred nama. Činjenica je da je bilo dosta primedaba i da je najveći broj primedaba nacionalnih saveta nacionalnih manjina, pa i Nacionalnog saveta mađarske nacionalne manjine, ali i Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, ušao u ovaj predlog.

Stoga smatramo da je sa stanovišta prava na obrazovanje nacionalnih manjina i nadležnosti nacionalnih saveta ovaj predlog potpuno u redu. Ostalo je da još malo amandmansi interвениšemo u odnosu na pokrajinske nadležnosti. Imamo i jedan amandman koji se tiče nacionalnih saveta. Verujem da će ovi amandmani biti prihvaćeni pošto se u njima radi o postojećim zakonskim rešenjima.

Konkretno, naš prvi amandman odnosi se na usklađivanje sa važećim Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, koji kaže da i nacionalni savet može da osnuje ustanove vaspitanja, obrazovanja, učeničkog i studentskog standarda i vrši prava osnivača, i to samostalno ili zajedno sa Republikom, autonomnom pokrajinom, jedinicom lokalne samouprave ili drugim pravnim licima. U važećem Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja upravo stoji ova odredba da ustanovu može da osnuje Republika Srbija, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave, nacionalni savet nacionalne manjine i drugo pravno ili fizičko lice.

Kao što sam spomenula, sledeći set nekoliko amandmana odnosi se na pokrajinske nadležnosti. Razlog za njihovo podnošenje je usklađivanje sa Zakonom o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine. Naime, prema tzv. „omnibus zakonu“ predviđeno je da AP Vojvodina, preko svojih organa, u oblasti predškolskog i osnovnog obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa zakonom, daje ili odbija saglasnost na odluku o izboru direktora ustanove, kao povereni posao. Propisano je da AP Vojvodina, preko svojih organa, i u oblasti srednjeg obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa spomenutim zakonom, daje ili odbija saglasnost na odluku o izboru direktora ustanove, kao povereni posao.

Gospodine ministre, znam da ste obavili prvi krug razgovora sa šefom naše poslaničke grupe, gospodinom Balintom Pastorom, te očekujemo i zvanično prihvatanje ovih amandmana da bi oni postali sastavni deo zakona.

Ostali amandmani koji se odnose na ovaj predlog zakona zapravo su povezani. Smatramo da je ovo u praksi dosta dobro funkcionisalo u proteklim godinama, od 2000. godine. Znači, ostali se odnose na vrlo slično pitanje – za

postavljanje vršioca dužnosti direktora ustanove u slučajevima utvrđenim zakonom, kao povereni posao, kao i da prema spomenutom „omnibus zakonu“, Zakonu o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine, AP Vojvodina, preko svojih organa, u oblasti kako predškolskog, osnovnog, tako i srednjeg obrazovanja i vaspitanja daje ili odbija saglasnost na odluku o razrešenju direktora ustanove pre isteka mandata zbog povrede zakona, kao povereni posao.

Izuzetno je dobro što se izradi Predloga zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, a i drugog predloga koji se nalazi pred nama, Predloga zakona o visokom obrazovanju, kao što ste rekli, uvaženi gospodine ministre, prišlo sa ciljem unapređenja i kontinuiranog usklađivanja sa evropskim standardima na ovom polju u oblasti obrazovanja i povećanja relevantnosti obrazovanja, posebno visokog obrazovanja, kako za privredu, tako i za naše društvo u celini.

Čuli smo od vas razloge za donošenje ovog zakona, koji su dosta temeljno obrazloženi. Mi suštinu novog zakona razumemo u činjenici da je obrazovanje i vaspitanje osnova društva zasnovanog na znanju, da je ovaj predlog u potpunosti u skladu sa Lisabonskom strategijom, EU standardima, što svakako pozdravljamo. Smatramo da društvo zasnovano na znanju podrazumeva razvijanje novih znanja i veština koje su potrebne za 21. vek, pre svega različitih nivoa funkcionalne pismenosti, funkcionalnih znanja, razvijanje veština za rešavanje problema i veština učenja.

Posebnu važnost donošenja ovih izmena, odnosno ovog novog zakona, razumemo kroz potrebu da se obezbedi kvalitetno i, što je izuzetno značajno za sve, pod jednakim uslovima dostupno obrazovanje i vaspitanje, da se obezbedi konkurentnost na tržištu rada i konkurentnost evropskom sistemu obrazovanja i vaspitanja. Otuda možemo govoriti o tri perspektive koje se stvaraju kroz odredbe ova dva predloga zakona: prva, kao što sam spomenula, jeste perspektiva razvoja Srbije kao društva zasnovanog na znanju, druga je perspektiva jednake dostupnosti obrazovanja svima, a treća perspektiva je povezivanje univerziteta, privrede i naučnih institucija.

Za podizanje ukupnog obrazovnog nivoa stanovništva izuzetno je važna, ponovo pominjem, dostupnost, i obuhvat dece u svim nivoima obrazovanja. Na osnovu statističkih podataka koji postoje za školsku 2014/15. godinu, obuhvat dece programom predškolskog obrazovanja (uzrast od tri do pet godina) jeste 54%, što je još uvek nedovoljno. Kada pričamo o školi, osnovnu školu pohađa 97,6% dece, prema statističkim podacima koji su dostupni; srednju školu upisuje 99,8% dece, a završava 88,7%.

Obrazovni nivo ukupnog stanovništva Srbije, nažalost, nije zadovoljavajući. Od ukupnog stanovništva koje je starije od 14 godina, prema

popisu iz 2011. godine i podacima kojima raspolažemo, bez osnovne škole je 2,68% stanovništva, sa nepotpunom osnovnom školom 11% stanovništva, sa osnovnom školom 20,76%, sa srednjom školom 48,93%, a višu, visoku školu, fakultet završilo je svega 16,24% stanovništva.

Poštujući zakonsko pravo pripadnika nacionalnih manjina da obrazovanje stiču na srpskom jeziku, na svom maternjem jeziku ili dvojezički, na osnovu njihovog ličnog opredeljenja, obrazovno-vaspitni rad na teritoriji AP Vojvodine, znači nastava, realizuje se na ukupno 11 manjinskih jezika. Od toga, kompletna nastava se odvija na pet manjinskih jezika (to su mađarski, slovački, rumunski, rusinski i hrvatski), a izučavanje maternjeg jezika sa elementima nacionalne kulture na šest jezika ili govora (ukrajinski, bugarski, makedonski, češki, romski jezik i bunjevački govor).

U školskoj 2015/16. godini na teritoriji AP Vojvodine od 466 redovnih osnovnih i srednjih škola ukupno u 158 škola pored srpskog nastavnog jezika postoji i jedan ili više jezika nacionalnih manjina, manjinskih jezika. U školskoj 2015/16. godini, kada govorimo o srednjim školama na teritoriji APV, nastava na jezicima nacionalnih manjina, nacionalnih zajednica, organizovana je u 43 srednje škole, sa sedištem u 17 različitih lokalnih samouprava. Govorim o 12 gimnazija, 27 stručnih škola, dve mešovite škole i dve umetničke škole na mađarskom jeziku.

Zašto govorim o ovom podacima? Želela bih da napravim paralelu. Smatram da je ovo izuzetno značajno, naročito u vremenima kada se dešavaju stvari kao što je usvajanje, prihvatanje novih izmena Zakona o obrazovanju od strane Vrhovne rade u Ukrajini. Taj dokument zapravo čini nemogućim obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina koje žive u Ukrajini, onemogućava im da steknu obrazovanje na svom maternjem jeziku pošto ove izmene zakona predviđaju da će se od 2020. godine obuka na jezicima nacionalnih manjina vršiti samo u predškolskom obrazovanju i nižim razredima osnovne škole, a od petog do dvanaestog razreda, osim maternjeg jezika, ostali stručni predmeti ne.

Ova izuzetno diskriminatorna mera tiče se oko 150.000 Mađara koji žive u Ukrajini. To je stanovništvo koje tradicionalno čuva svoju kulturnu i jezičku tradiciju u rejonima gde kompaktno živi, na zapadu Ukrajine. Vrhovna rada Ukrajine direktno zadire u interese ne samo mađarske nacionalne manjine koja živi u Ukrajini, već i ostalih manjina koje žive u toj zemlji. Novi zakon zapravo na ovaj način nacionalne manjine koje žive u toj zemlji lišava prava da na svom maternjem jeziku uče. Novi Zakon o obrazovanju u Ukrajini je i u potpunoj suprotnosti sa vrednostima Evropske unije. Zbog toga sam želela da napravim paralelu između prava na obrazovanje nacionalnih manjina u Srbiji i onoga što se dešava u Ukrajini.

Da nastavim. Šta za Srbiju znači četvrta industrijska revolucija? Izuzetno je značajna primenljivost naučnih znanja u svakodnevnom životu. To podrazumeva dvostruku otvorenost: s jedne strane, dostupnost obrazovanja za što veći broj učenika i, s druge strane, otvorenost univerziteta i saradnju univerziteta sa naučnim institutima i privredom.

Predlogom zakona o visokom obrazovanju koji se nalazi pred nama promoviše se jedinstvo nastave, naučnoistraživačkog, odnosno umetničkog rada, inovativne delatnosti i stručnog rada. To zaista vidimo kao ključnu polugu u razvoju ekonomije, posebno Srbije kao društva baziranog na znanju.

Pokušaću da obrazložim amandmane koje smo podneli na Predlog zakona o visokom obrazovanju. Razlog podnošenja naša prva dva amandmana jeste usklađivanje sa malopre spomenutim odredbama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina. Naime, u oblasti visokog obrazovanja, ustanovama čiji je osnivač Republika nacionalni savet daje mišljenje o kandidatima predloženim za organe rukovođenja i upravljanja visokoškolske ustanove na kojoj se nastava u celini ili delimično izvodi na jeziku nacionalne manjine. Znači, povodom ovog pitanja imamo dva amandmana.

Sledeći amandmani na Predlog zakona o visokom obrazovanju tiču se vođenja evidencije i registara. Smatrajući izuzetno značajnim vođenje evidencije i registara, stanovišta smo da je evidentan problem neujednačenog, a mi smatramo i nedovoljnog, nepotpunog vođenja evidencije i registara, te smo reagovali amandmanima. Amandmani se odnose na unošenje podataka o jeziku na kojem je stečeno prethodno obrazovanje kako bi se na fakultetima vodila potpunija evidencija o studentima u cilju praćenja, proučavanja, unapređenja obrazovnog nivoa studenata u procesu obrazovanja, planiranja obrazovne i upisne politike, ostvarivanja prava na izdavanje javne isprave.

Amandmanom smo predložili i korekciju koja je neophodan preduslov za ostvarivanje ustavne odredbe koja predviđa da se pri zapošljavanju u državnim organima, javnim službama, organima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave vodi računa o nacionalnom sastavu stanovništva i odgovarajućoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina. Krovni zakon o manjinama, Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, određuje da se prilikom zapošljavanja u javnim službama vodi računa o nacionalnom sastavu stanovništva, odgovarajućoj zastupljenosti i o poznavanju jezika koji se govori na području organa ili službe. Zakonom o registru zaposlenih, izabranih, imenovanih, postavljenih i angažovanih lica kod korisnika javnih sredstava propisano je da registar zaposlenih sadrži i ovaj podatak – jezik na kome je stečeno osnovno i srednje obrazovanje.

Kada govorimo o dostupnosti obrazovanja, glava X Predloga zakona o visokom obrazovanju navodi da visokoškolska ustanova organizuje i izvodi studije na srpskom jeziku, a može organizovati polaganje ispita, izvoditi studije, odnosno pojedine delove studija, kao i organizovati izradu završnih, specijalističkih radova ili doktorskih disertacija, odnosno ostvarivati studijski program, na jeziku nacionalne manjine ili eventualno na stranom jeziku, naravno ukoliko je takav program akreditovan kao poseban studijski program u skladu sa statutom.

Srećom, u poslednjih petnaest godina na teritoriji AP Vojvodine se na osnovu pokrajinskih skupštinskih odluka organizuju prijemni ispiti na fakultetima na jezicima nacionalnih manjina na većini fakulteta Univerziteta u Novom Sadu. Nažalost, u praksi postoji problem organizovanja prijemnog ispita na jezicima nacionalnih manjina na Pravnom fakultetu u Novom Sadu.

Vezano za organizovanje prijemnih ispita na jezicima nacionalnih manjina, podsetila bih na aktivnost iz posebnog akcionog plana za manjine – praćenje kvaliteta obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina (aktivnost 6.4). Uvažavajući zaista potpunu autonomiju univerziteta, mišljenja smo da bi se organizovanjem prijemnih ispita na svim fakultetima na jezicima nacionalnih manjina na najbolji mogući način zaokružio jedan proces u kome je prvi korak polaganje završnih ispita u osnovnom obrazovanju, a drugi korak polaganje prijemnih ispita na fakultetima na jezicima nacionalnih manjina.

Predlog zakona o visokom obrazovanju koji se nalazi pred nama detektuje i problem nedovoljne relevantnosti visokog obrazovanja, između ostalog nemogućnost brzog prilagođavanja novim znanjima i konkurentnosti na tržištu rada i konkurentnosti evropskom sistemu obrazovanja. Smatramo da je jedan od načina ublažavanja problema relevantnosti visokog obrazovanja i prilagođavanja novim znanjima i trendovima rad na implementaciji, ponovo iz posebnog akcionog plana za nacionalne manjine, aktivnosti 6.12. Jačanje jezičkih kapaciteta i učenje stručne terminologije za studente pripadnike nacionalnih manjina na jeziku nacionalne manjine u cilju pristupa tržištu rada i profesionalnog razvoja. Iz manjinskog akcionog plana zapravo se ova aktivnost sprovodi kontinuirano počev od prvog kvartala 2016. godine.

Da zaključim, Poslanička grupa SVM – Partija za demokratsko delovanje pozdravlja i podržava Predlog zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, kao i Predlog zakona o visokom obrazovanju, s tim da očekujemo usvajanje naših amandmana da bismo, ako mogu tako da formulišem, „ispeglali“ nadležnosti AP Vojvodine i zaista uskladili ove predloge sa postojećim zakonskim rešenjima. Zahvaljujem.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Žarko Korać, po Poslovniku.

ŽARKO KORAĆ: Zahvaljujem se.

Malo je sa izvesnim zakašnjenjem. Samo sam hteo da reagujem na... Ovo se prvi put meni dešava u Skupštini. Gospodin Zukorlić je izložio, kao predsednik Odbora za prosvetu, diskusiju. Međutim, on je praktično izložio svoju diskusiju na Odboru. Nemam ništa protiv, ali nije sumirano ono što je bilo na Odboru. Da ne govorim da se nismo bavili, kako bih rekao, akreditacijom fakulteta, temom koja je gospodinu Zukorliću bitna, što ja uvažavam, ali meni koji sam govorio... Profesor Jankov je bio kritičan. Većina je bila za, podržala je zakone, to uopšte nije sporno. Tako da sam došao u situaciju da izvestilac odbora čiji sam član izveštava nešto što nije bilo, faktički, kako se desilo na Odboru.

Ja nisam, nažalost, takav, nego bi kao predsednik ...

Nemoj da mi dobacuješ stalno.

Kao predsednik Odbora, njegov je posao da izvesti o tome šta je bilo na sednici Odbora i to je sve. Jedina stvar koju sam želeo da kažem, da se ne bi stekao jedan... Pozivam se na član 107. Poslovnika, znači, da se samo korektno izvesti kako je izgledala rasprava. Inače, većinski su usvojeni izveštaji, to uopšte nije sporno. Samo to.

PREDSEDNIK: Hvala.

Znači, nije potrebno glasanje, više je bila intervencija.

Poslanik Muamer Zukorlić.

MUAMER ZUKORLIĆ: Molim vas, replika. Verovatno je kolega iskoristio priliku da nešto kaže.

Inače, žao mi je... Istina je da je sednica Odbora jako dugo trajala, poslanici su izlazili, profesor je izlazio. Ako je promaklo nešto, meni je žao, međutim, ja sam nastojao zaista da ne dužim, da ukratko prenesem. Čak sam kazao više primedaba koje su iznesene nego pozitivnih stvari, baš da ne bude da nisam zastupao opoziciju.

Doduše, nisam prenosio sve sa sednice što se dešavalo, one pridike koje su opozicioni poslanici držali da bi se pred kamerama predstavili. Izbegao sam to. Dakle, nastojao sam da ukratko predstavim ono što jeste bilo na Odboru. Nisam citirao da ste bili protiv toga da ministar imenuje direktore i da ste ponavljali tu rečenicu, skoro svi opozicioni poslanici. Ako je trebalo i to, nekom drugom prilikom ću nastojati. U svakom slučaju, mislim da sam korektno preneo šta je bilo na sednici Odbora – da je bilo disonantnih tonova, ali da je uglavnom Odbor dao podršku i da ovaj zakon može da ide dalje. Hvala.

PREDSEDNIK: Vi niste naveli član Poslovnika? Dobro, ne glasamo.

Reč ima narodni poslanik Vojislav Šešelj.

VOJISLAV ŠEŠELJ: Dame i gospodo narodni poslanici, mi suviše često menjamo i zakon o univerzitetu, odnosno o visokoškolskom obrazovanju, i zakon o sistemu obrazovanja. To su dva sistemska zakona. Nisu baš organski zakoni, ali jesu sistemski, dakle u onoj drugoj kategoriji po važnosti. Trebalo bi da jednom to pitanje dobro proučimo, temeljito, da imamo i prethodne rasprave o tome, da bismo doneli što bolje zakone, koji bi potrajali deceniju, dve, tri ili više.

Zato je sramotno od parlamentarne većine što je danas nadglasala opoziciju i nametnula da se o ova dva veoma važna zakona vodi zajednička rasprava, kako bi nam se skratilo vreme za raspravu. Ovde je trebalo povećati vreme za raspravu, za oba zakona, udvostručiti za svaki, a ne spojiti ih, samo da to prođe kroz Narodnu skupštinu. Zato nisam u mogućnosti da govorim sistematski o kompletnom sadržaju ovih zakona, pa ću izneti samo nekoliko kritičnih primedaba, koliko bude moglo da stane u ovih dvadeset minuta.

U ovom zakonu govore o celoživotnom učenju. Ja sam u životu mnogo knjiga pročitao, a ne sećam se da sam i u jednoj knjizi našao taj izraz. Možda jezički stručnjaci mogu da potvrde da je to gramatički u redu ili da je to pravopisno u redu, ali kada je u pitanju stilistika i kultura govora, gospodine ministre, onda to sigurno nije dobro; morali biste imati među vašim pomoćnicima nekoga ko će biti isključivo za stilistiku i kulturu govora zadužen.

Razumem da ste vi stare kadrove nasledili, koji nisu naučili da treba celog života učiti, a to se kaže – doživotno učenje, odnosno učenje do kraja radnog veka, ali, naravno, naši penzioneri su takvi da i posle radnog veka nastavljaju sa učenjem, pa uče još više nego što su učili za radnog veka. To je jedna mala primedba za početak, da bude rasprava interesantnija.

Jedan od problema, koji bih želeo naročito da potenciram, jeste problem udžbenika. Mi moramo da se vratimo na sistem unificiranih udžbenika. To su dosmanlije posle petooktobarskog mafijaškog puča potpuno ukinule, omogućile su svima da pišu udžbenike, tako da imamo konkurenciju među piscima udžbenika ne na osnovu kompetentnosti, nego na osnovu snalažljivosti. Dolazi do potkupljivanja nastavnika, ko će čiji udžbenik da preporuči za upotrebu u određenoj školi. Pa nam još dolaze neki stranci, pojavljuju se kao izdavači udžbenika. Imali smo situaciju da su Hrvati kupili BIGZ-ovu izdavačku kuću i štampariju i da su se pojavili kao jedan od najvećih proizvođača naših udžbenika.

To je sramotno za državu. Država bi trebalo da vodi mnogo više računa šta stoji u tim udžbenicima, a ne gleda, ne vodi računa. Moramo imati jedinstvene udžbenike i za osnovnu i za srednju školu, pa da se svake godine skupljaju primedbe nastavnika iz nastavnih predmeta, pa da se vidi koji udžbenik treba popravljati, a koji ne, da bude konkurencija među piscima udžbenika pod

kontrolom države, da država ima kompetentne recenzente koji će birati koji je udžbenik najbolji.

I, naravno, to je izvor velikog profita, zašto da ti mešetari ostvaruju ogroman profit na tome kad taj profit treba da pripadne Zavodu za udžbenike? Do 2000. godine Zavod za udžbenike je imao izdavačku delatnost od fundamentalnog značaja za srpski narod zato što je taj višak novca ulagao u izdavanje sabranih dela najvećih srpskih umova svih vremena. Sada to ide kao profit u ruke onih koji to nezasluzeno dobijaju, jer to nije njihov uspeh na tržištu kvalitetom robe, nego snalažljivošću u plasiranju udžbenika kod pojedinih nastavnika.

Što se tiče provere znanja, ja sam u principu protiv prijemnih ispita, i za srednju školu i za fakultet, jer u jednom danu učenik ne može da pokaže šta je zaista naučio a šta nije. Moramo da poštujemo i diplomu iz osnovne škole i diplomu srednje škole, dakle da smatramo da iza te diplome stoji verifikovano znanje. A kako da ga verifikujemo? Moramo se vratiti onoj staroj dobroj instituciji prosvetnih inspekcija, da se mnogo poveća broj prosvetnih inspektora, da oni iznenada dolaze u pojedine škole, da dolaze na nastavu iz određenih predmeta, po dojavu ili na svoju ruku itd.; da se kontroliše kvalitet nastave i da se učestalim testiranjem đaka kontroliše njihovo znanje. A da se đacima nakon završene osnovne škole postavlja sad još jedna prepreka za upis u srednju školu, pa posle toga još prepreka za upis na fakultet, sigurno nije dobro.

Što se tiče upisa na fakultete, reč je o materiji iz ovog drugog zakona, mi srpski radikali se godinama zalažemo za to da upis na sve fakultete bude potpuno slobodan, da svako ko je završio bilo koju srednju školu može da se upiše na bilo koji fakultet, ali da prva godina bude selektivna na svim fakultetima, pa ko položi u roku sve ispite prve godine, ostaje da besplatno studira dalje, a onaj ko ne položi u roku, nek se sam snalazi, neka menja fakultet i neka plaća sebi školovanje. To je mnogo bolji metod nego da ljudi sad biraju fakultet ne prema svom interesu nego prema tome gde ima više mesta ili gde ima manje mesta.

Mnogi srednjoškolci briljiraju na fakultetu, a mnogi odlikaši iz osnovne i srednje škole pucaju na fakultetu. To bi pedagozi mnogo bolje objasnili, zašto do toga dolazi, da li zbog određene životne situacije, zbog odnosa u porodici, zbog prezasićenosti učenjem, jer ti odlikaši iz srednje škole koji imaju sve petice suviše su opterećeni učenjem i jedva čekaju da dođu do nekog predaha, da danu dušom i tad popuštaju na fakultetu. Obično se tako dešava; nije uvek tako.

Što se tiče dece izbeglica i azilanata, mi srpski radikali smo protiv toga da se oni uključuju u postojeće razrede naših osnovnih i srednjih škola, jer na taj način obezvređuju rad naših nastavnika i celi obrazovni proces. Ne može neko ko nema pojma, ko ne poznaje srpski jezik da prati nastavu. Ako će nastavnik njemu

na nekom drugom jeziku veću pažnju posvećivati, onda ne posvećuje dovoljno našem, a ako treba da im se organizuje nastava, onda posebna odeljenja. I zašto bi to bila nastava na srpskom jeziku? Neka bude na engleskom i neka to finansiraju Ujedinjene nacije. Dovoljno je valjda što su te izbeglice smeštene u Srbiji, sve ostalo treba određeni organi Ujedinjenih nacija da rade, a ne mi od svoje sirotinje. Zbog svega toga, s mnogo razumevanja pratim aktivnosti roditelja koji su se tome usprotivili, koji zbog toga štrajkuju itd.

Pozivam ministra ovom prilikom da na nešto blaži i razumniji način rešava probleme poput ovoga koji se pojavio u Osnovnoj školi „Svetozar Miletić“ u Zemunu, jer po mom mišljenju... Nisam išao u tu školu, nijedan moj blizak srodnik nije tamo išao, ali po mom ubeđenju to je jedna od najboljih škola u Srbiji, i po kvalitetu nastave, i po organizaciji, i po disciplini, i po unutrašnjoj svedenosti itd. Nije slučajno što su svi roditelji i đaci toliko jednodušno uz dosadašnjeg direktora.

Jedan problem je posebnu pažnju ovde zaokupio, a to je problem Nacionalnog prosvetnog saveta. To je nešto o čemu bi trebalo povesti malo veću brigu. Ovde je nabrojan sastav, odnosno način konstituisanja tog saveta. Po mom mišljenju, ovo nije dobro. Ovde je po jedan predstavnik udruženja vaspitača, saveza učitelja, pa ovih, pa onih, pa bioloških društava, pa hemijskih, filozofskih, nema udruženja pravnika, nema udruženja politikologa itd. Neke od ovih institucija su državne, kao na primer Zajednica gimnazija, a to je državna asocijacija, bar bi trebalo tako da bude, a ima nekih koje su nevladine organizacije, veoma specifičnog sadržaja rada, ali praktično nevladine organizacije. To što će svako od njih da bira svog predstavnika u Nacionalni prosvetni savet ne dovodi do kvaliteta rada Saveta. Mi znamo kako se to dešava – ofrlje se neko odredi, nekad i bez sednice; ko je najbesposleniji, hajde ti.

Da bi neko bio član Nacionalnog prosvetnog saveta, mora biti stručan za to članstvo. Kako se utvrđuje stručnost? Isključivo naučnim i stručnim radovima. Ne može neko biti član ovoga saveta a da nikada u životu ništa nije napisao iz pedagoške struke, iz naučnih oblasti ili bilo koje problematike koja tangira institucije obrazovanja u našoj zemlji. Čudi me što nema i lovačkog društva, mogli su i njega uključiti. Ne potcenjujem ja značaj lovačkog društva ni za turističku privredu, ni za poljoprivredu itd., ali što je suviše, suviše je.

Trebalo bi tu potpuno promeniti sastav, možda raspisivati konkurs za članstvo u tom savetu, pa da se javi neko ko je stručan. Kada se javlja za profesora na fakultetu, da se javi i ovamo; svakog meseca ima određena primanja, valjda ima i određene radne obaveze. I, tu svoju stručnost da dokazuje u svom radu Nacionalnom prosvetnom savetu. Ubeđen sam da dve trećine članova ovog saveta zapravo ništa ne radi u toku svog mandata; dođu ili ne dođu

na sednicu. Nema Ministarstvo od njih koristi. A ovo je stručni organ, koji svakodnevno mora da savetuje Ministarstvo.

Zaprepastio sam se kada sam čuo da je predsednik, da li to beše Nacionalni prosvetni savet ili za visoko obrazovanje, Dejan Popović. To je strašno! Dejan Popović predsednik Saveta za visoko obrazovanje, čovek bez ikakvog moralnog kredibiliteta, bez naučnog fundusa iza sebe, bez ičega. Poznat kao takav. Nacija ga se seća kako je procvetao kada ga je bivši ministar finansija Božidar Đelić uzeo za svog pomoćnika. Pazite, redovni profesor univerziteta ode za pomoćnika ministra pa procveta kao da je ne znam šta u životu postigao. I tako se ponaša u javnosti.

Ne može profesor univerziteta sebi da dozvoli da ode na nešto što je ispod ranga ministra, bar ja tako mislim, ako je reč o redovnom profesoru univerziteta. Jer uvek je u nekoj društvenoj elaboraciji hijerarhijskog postrojavanja državnih i društvenih funkcija i zvanja otprilike profesor univerziteta u civilizovanom svetu bio tu negde oko ranga ministra. Izgleda, mi tek treba ponovo da radimo na tom planu. U Kraljevini Jugoslaviji je tako bilo.

Uostalom, ako bi profesor univerziteta hteo da bude ministar, morao je da napusti fakultet. Profesor univerziteta nije mogao da bude ni narodni poslanik, sada iz drugog razloga, jer se smatra da je profesor univerziteta u državnoj službi, u državnoj upravi, a državni univerzitet je sastavni deo državne uprave. Ne može neko iz državne uprave da bude član zakonodavnog tela. Ovo je mala digresija, možda i nepotrebna.

Govori se ovde i o ekskurzijama i studijskim putovanjima. Potrebno je da se jednom zauvek zakonom propiše da se u osnovnim i srednjim školama i na fakultetima mogu organizovati stručne, studijske i druge ekskurzije – samo u Srbiji. Samo u slučaju krajnje specifičnih fakulteta, na primer Arheološkog odeljenja Filozofskog fakulteta ili nekog odeljenja koje se bavi kibernetikom ili nešto takvo, podrazumeva se stručni boravak u inostranstvu. Sve ostalo mora u Srbiji.

Znamo šta se dešava svake godine u našim osnovnim i srednjim školama i na fakultetima kad počnu da ih saleću predstavnici raznih turističkih agencija i nude dobre lične uslove za organizovanje ekskurzije tamo i tamo, tu i tu. Sve ekskurzije treba da budu unutar Srbije, a ko želi u inostranstvo, pogotovo kad je reč o punoletnim ljudima, treba da se sami organizuju i sastanu pa nek putuju gde god hoće. Ne sme ni fakultet, ni srednja, ni osnovna škola da forsira nešto što dovodi do deviznog odliva; jednostavno, zdrava ekonomska politika to nalaže.

Kao što zdrava ekonomska politika nalaže da se ministrima zabrani da letuju u inostranstvu. To će jednom neka vlast morati da uvede u Srbiju. U vreme ekonomske krize, letovati u inostranstvu je propast, katastrofa, nepojmljivo, ne

za privatnika nego za ministra, za visokog državnog činovnika, funkcionera. Kao što se moramo držati principa „kupujmo domaće, kupujmo srpsko“ – ako postoji srpsko, ne smemo kupovati istu robu stranog porekla – tako isto letujmo u Srbiji dok je Srbija u krizi, a posle možete i na Marsu.

Ovde se pojavljuje nešto što ranije nije postojalo u našim zakonima – sada sam već prešao na Zakon o visokoškolskom obrazovanju – asistent sa doktoratom. To je retkost, to se najčešće desi na medicinskom fakultetu pošto je tamo, kako kažu, konkurencija najveća. Mišljenja sam da se ne sme doktorat devalvirati. Razumem da se neko pojavi kao doktor nauka na konkursu za asistenta, jer je to možda za njega jedini način da dođe na univerzitet, ali njega odmah posle tri godine asistentskog staža treba staviti pred zahtev da li je stekao uslove da bude docent ili nije. Ne može ni svaki doktor nauka biti docent. Na nekom fakultetu može, ali na medicinskom ne može.

Govori se o semestrima i trimestrima i daje se sloboda fakultetima da se opredeljuju za određeni vid nastave koja će biti podeljena na semestre ili trimestre. Mislim da nije dobro, da trimestri mnogo cepkaju nastavni proces. Mislim da je najbolja praksa koja je uvedena na Pravnom fakultetu u Beogradu. Mi radikalni smo se za nju zalagali 27 godina, da svi predmeti na svim fakultetima gde je to moguće budu jednosemestralni: na primer, ako na određenoj godini studija ima osam predmeta, četiri u jednom semestru, četiri u drugom semestru. Koncentrisana nastava i odmah polaganje ispita. To je mnogo bolje i za nastavnike i za studente. Nastavnici onda imaju pola godine slobodno da se bave naučnim radom. Nažalost, kod nas je u praksi sve manje slučaj da se nastavnici zaista bave naučnim radom.

Još jedan problem, nadam se da ću uspeti da ga apsolviram, jeste pravo univerziteta, odnosno fakulteta na utvrđivanje studijskih programa. To pravo ne spada u autonomiju univerziteta. Mi imamo slučaj da svaki univerzitet određuje svoj nastavni plan. To treba zakonom da se predvidi za svaki fakultet, a ne da imamo situaciju da se nastavni plan prilagođava postojećoj strukturi nastavnika i saradnika a ne obrnuto. Imamo višak profesora ili asistenata iz određenih oblasti, hajde da za njih izmislimo predmete. To nam se dešava na univerzitetu. Na svim fakultetima treba da budu potpuno isti nastavni planovi i programi ako je reč o istorodnim fakultetima.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Ako dozvolite, da se ne nakupi mnogo toga, da i neki odgovor čujete.

Termin „celoživotno učenje“ preuzet je iz neke prakse od strane samih nastavnika. Interesantno je da se u Zakonu o visokom obrazovanju učenje tokom čitavog života isto pominje, te je možda ovo srećniji izraz. Ovo se odomaćilo.

Udžbenici. Mi ćemo vrlo brzo doći u ovaj dom da govorimo o izmenama i dopunama postojećeg Zakona o udžbenicima, te sada nije tema. Mnogo toga ima što je u ovom zakonu, koji je brzo donet, proklizalo, te moramo da pitamo i roditelje i izdavače i državu šta sve treba popraviti. Nema ni kompetencija za digitalne udžbenike, da ne bude torba 15 kilograma đaku a idemo u digitalizaciju škola i elektronsku prosvetu.

Ovde je pitanje i kvalitetnih recenzenata. Konkurencija ne može da smeta, ali što se tiče više reda, kontrole i ocenjivanje kvaliteta udžbenika, potpuno se slažem. To ćemo predlagati u izmenama i dopunama Zakona o udžbenicima, koji će vrlo brzo biti ovde da bismo mogli sledeće godine, kada reformski procesi nastavnih planova i programa po modelu prvi, peti, prvi srednje uđu, da imamo pravo na nove udžbenike. Onda ćemo otvoriti javnu raspravu o tome koje lektire nikad nisu bile u školama a treba da budu i nizu drugih pitanja od nacionalnog i od univerzalnog značaja. Naravno da je ovde pitanje profita i naravno da je ovo rešeno nekim drugim zakonima koji su nas zatekli ovde.

Prijemni ispiti će uglavnom biti prošlost. Procedura oko državne mature uglavnom je završena kao dogovor između visokog i srednjeg obrazovanja, tako da se polaganje prijemnog neće ostvarivati na isti način, sem tamo gde fakulteti imaju izuzetno veliku navalu pa moraju još nešto dodatno proveriti, kao što je arhitektura, dramski ili neki drugi koji traži neke druge kvalitete kod budućih studenata. Tako da će završetak biti i ocena škole i ulazak na visoke studije.

Kada je u pitanju mala matura, nažalost, ona mora biti uvedena i mora biti stroža dok se škole ne nauče da kvalitetnije ocenjuju. Sada imate jurenje ocena, jurenje proseka, ogroman broj vukovaca i svega. Pričali smo i na Odboru juče kako se lako matematika pravi – čim je nešto blizu 3,40, već je obavezno „vrlodobar“ itd. Tu se zaista licitira tim uspehom i ustanove su to odavno naučile. Kada budu shvatile da je eksterna ocena važnija nego ona koja trenutno traje u toku procesa ocenjivanja i trajanja školske godine, onda će ove stvari moći da se koriguju.

Naravno da je interes učenika da može da aplicira na neograničen broj fakulteta. Pričali smo na Odboru, kamo sreće da doživimo da visoko obrazovanju u potpunosti bude besplatno.

Prosvetna inspekcija, jedna velika tema. Ona je, kako sada postoji, loš alat. Mi smo ove godine uveli 200 stručnih saradnika, savetnika, najboljih ljudi iz struke, koji su pomoć sistemu. Pravićemo potpuno novo telo, koje će moći da

zadovolji predmetni nadzor, da ne ode psiholog profesoru matematike na čas. Gledaće nešto, ali neće videti ono što treba da vidi.

Postoji i mogućnost samovrednovanja ustanova, na čemu ćemo jako insistirati. Morali bismo da imamo hiljade i hiljade inspektora da bi radili ovo što bi hteli, da svaki čas odu negde, vide, nekog štrecaju. Zaista idemo na drugi princip, a to je u Zakonu o sistemu obrazovanja i vaspitanja opisano kroz poglavlje „Autonomija ustanove“, pedagoška, gde izuzetno visoko ostvareni rezultati ustanove nju treba da delegiraju da bude bolje plaćena, a da kolektiv bude motivisan da bira najkvalitetnijeg među sobom da bi to ostvarili. To je zamisao.

Naravno, ja nemam ništa protiv toga da deca azilanti idu na ovaj način; mi nemamo neka sredstva da bismo napravili sada posebna odeljenja. Bilo je i tih predloga, ali mislim da neka getoizacija u ovom trenutku nije u duhu tradicije srpskog naroda. Praktični problemi postoje. Nastava se izvodi na engleskom, na srpskom koliko može. Trudimo se da neka mesta, kao što je Šid, relaksiramo, zbog neke getoizacije i segregacije dece. Znači, zaista i toj deci, i Avganistancima, Romima, bilo kome, treba pomoći. Mi smo 1941–1945. godine ovde udomljavali, kad smo gladni bili, i Slovence, ja imam to u svojoj familiji, i niz drugih. Da li će neko reći „hvala“ itd., pa nije to srpski narod ni očekivao do sada, ali da li je u prilici da pomogne, naročito deci, mislim da treba.

Nacionalni prosvetni savet, o tome ćemo dosta govoriti. Mi smo analizirali za godinu dana ulogu takvih tela u većini evropskih zemalja, i nama bliskih po tradiciji, po bilo čemu. Ta tela, slažem se s vama, treba da budu ekspertska tela. Ovako kako ih mi koncipiramo, i dalje nismo rešili taj problem, s tim se potpuno slažem. Ekspertsko telo ne može da ima odlučujuću moć u donošenju odluka. To je onaj problem koji je ovde bio zasnovan i koji nigde, ni u jednoj evropskoj praksi nećete naći. To jednostavno ne postoji. Svugde ćete naći, u mnogim zemljama (ja ću ovo dati, koga od poslanika interesuje da čita studiju) – savetuje, predlaže. To je taj domen. I, moraju da budu eksperti. Oni treba da pomognu izvršnoj vlasti da donosi što kvalitetnije odluke. U tome je cela uloga.

Razna tela, kao što vi kažete, bi bila... Kad bi sad sve koji bi hteli da budu kao počasno telo (otprilike je to i dosad više ličilo na počasno telo), trebalo bi da bude jedno sto članova. Znači, DRI je tražila da se smanji sa ovih 44, pa smo to uradili na 30 i nešto, jer mnogo koštaju državu, a nemamo efekte, te smo kroz razna stručna udruženja... Nisu nevladina, to su stručna udruženja vaspitača, nastavnika, stručnih saradnika, direktora. Prosto, kad grupišemo jednu branšu, dajemo jednog predstavnika iz više njih, jer bi ovo bilo preterano mnogo. To su društva sa tradicijom, ne mogu se baš nazvati nevladinim u onom pejorativnom smislu da nešto rade protiv ove vlade u tom delu.

Kada je u pitanju školovanje izbeglica, to je vezano i za međunarodne konvencije. Mi smo potpisali svašta. Mi smo svašta potpisali.

Kada govorimo o elektronskom dnevniku i vođenju evidencije, u pravu je gospodin Šabić kada mi kaže – izvinite, ministre, doneto je u zakonu da ne može roditelj da vidi zdravstveni karton svog deteta već od 15 godina. Ja ne mislim da je to normalno i prirodno. Pa, ko će pomoći ... Ja imam decu od 30 i više godina; i te kako sam zainteresovan za njihovo zdravlje. Ili će srednjoškolar od 18 godina biti nevidljiv sistemu zato što će to on odlučiti, kao da roditelj tu nije bitan? A on će sesti u auto sa 18 godina prvom prilikom i napraviti karambol, i to ne mora da zna; znači, roditelju to ne sme da javi škola, nego mora da mu javi, ne daj Bože, urgentni centar. To su zakoni koji su nas dočekali ovde, ja ne mogu protiv njih. Verovatno se ne bih složio sa njima.

Kada je u pitanju izbor predsednika raznih saveta, mi smo to zatekli. Za neke smo se i žalili, negde su odbori o tome odlučivali. Mi smo davali jako mnogo dokaza kako to loše funkcionišu.

Ekскурzije ćemo urediti po jednom posebnom principu, poštujući, naravno, da svoju zemlju treba najviše voleti i upoznati. Podelili smo, taj elaborat se već radi. Uključićemo mnogo ljudi sa strane. Želimo da ako se desi, i dešava se, u Srbiji ima napuštenih škola, ne što će jedan đak sačuvati selo, nego što će i on odrasti, pa neće biti ni njega... Onda ćemo gledati da napravimo od tih planinskih, lepih, malih škola, koje su u odličnim prostorima, u divnim predelima Srbije, dobra mesta za te vidove rada, naročito u osnovnoj školi, gde ne idu skupi hoteli i dranje roditelja, a gde naši profesori i tehnološki viškovi mogu i te kako da rade programe oko toga. Mi ćemo pozvati javnost da i ona dečja odmarališta koja imamo i sve druge stvari vidimo.

Svakako, smatram da maturanti gimnazija moraju da vide nešto od klasične Grčke, ili šta god bilo. O tome će se isto pitati javnost i struka, ali mora da bude jeftinije i pametnije. Srbija će se podeliti u dovoljno regija, da deca ne idu vazda: Zlatibor, Kopaonik, Palić. Otprilike, sve agencije nude jedno isto. Znači, ima mnogo drugih regija koje se moraju videti, od Vojvodine do raznih delova Vlasine, ne znam ni ja čega. To se mora urediti. Imamo timove koji to počinju da rade.

Asistenti s doktoratom, i sami ste rekli, to je većinom zbog medicine, ali će drugi fakulteti odlučiti koliko im je to potrebno.

Trimestri i semestri, to smo zatekli, tako da to nismo menjali.

Možemo nastaviti kasnije.

PREDSEDNIK: Izvolite.

VOJISLAV ŠEŠELj: Replika.

Gospodine ministre, repliciraću vam samo po pitanju izbegličke dece koja su uključena u nastavni proces u našim osnovnim i srednjim školama. Zapravo, ne znam da li su već i u srednjim.

Mi smo nekada imali ovde na školovanju mnogo đaka i studenata iz nesvrstanih zemalja, posebno iz Afrike i nešto iz Azije. Oni su morali godinu dana da uče samo srpski jezik, pa su onda upisivani na naše fakultete, u srednje škole i na vojne akademije. Ne može neko bez godinu dana intenzivnog učenja srpskog jezika da učestvuje u obrazovnom procesu, ni na jednom nivou.

Sad vi gledajte, u osnovnoj školi imate naše odeljenje npr. od 30 učenika (uglavnom su veća), pa im dodate još desetak emigranata, pa još ako nastavnik ne zna engleski ili ne zna dobro engleski, pa još ako i deca emigranata ne znaju engleski, šta se dešava na tim časovima? Ovde ne treba biti stručan pa razmišljati, svako razume šta se dešava na tim časovima – niti nešto na času uče naša deca, ni deca emigranata.

Ako će UN da plate njihovo školovanje, ja sam za to. Posebna odeljenja – nije to diskriminacija te dece, nikakva diskriminacija nije tu u pitanju, nema ni podele dece. Oni uče na onom jeziku za koji se opredele. Neko će se opredeliti za engleski, neko za srpski. Treba ih podstaći da svi uče engleski ili nemački, da idu dalje, a ne da ostaju ovde. A sa našom decom mogu da se druže na velikom odmoru, mogu im se organizovati sportske utakmice, mogu ići u prirodu zajedno na druženje itd. Sve to može, ali da se zaštiti nastavni proces. Na ovaj način je ugrožen.

PREDSEDNIK: Hvala. Reč ima ministar.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Mislim da ste u pravu u nečemu, a mi smo to i uradili. Znači, prvo, odeljenja u Srbiji od 30 i više đaka ima samo u regiji Novog Pazara. Prosek u osnovnim školama u Srbiji je 19,2 đaka. Nama su odeljenja mala. To je, eto, nesreća, da kaže čovek, nataliteta. Oni su ovde u tranzitu i sa njima se radi, ne sme biti više od pet đaka u nekom malom odeljenju. Njih ima par stotina na više gradova i na mnogo više škola. To je neznatno. Oni svakako moraju učiti srpski jezik, to pravilo postoji ne samo za univerzitet; koji god građanin došao i uključio se u sistem školovanja, njemu se preporučuje razred manje dok ne nauči jezik, a ostalo vreme komunicira sa decom i uči kroz druženje.

Svakako, mi pritiskamo pre svega UNICEF i ostale da se tu pokaže veća volja i strpljenje, i oni počinju da odvajaju sredstva. Uče oni engleski, svakako. To je ono što sva deca rade, pa i naša. Prosto, i naša deca u inostranstvu imaju određena prava u svim našim školama u inostranstvu. Znači, oni uče i srpski jezik, to im je dozvoljeno. Mi imamo naše škole tamo. S druge strane, isto nisu sastavljeni u jedno odeljenje, tek kad idu u dopunsku školu. Hvala.

(Vojislav Šešelj: Replika.)

PREDSIEDNIK: Izvolite.

VOJISLAV ŠEŠELJ: Samo kratko. Što se tiče naših đaka ili dece izbeglica ili dece naših radnika u inostranstvu, na primer u Nemačkoj, niko ne može da uđe u odeljenje sa nemačkim učenicima dok se ne proveri njegovo znanje nemačkog jezika. Niko. Tek ako mu je znanje nemačkog jezika odgovarajuće za taj uzrast, onda se upisuje zajedno s nemačkom decom. Ako nije, onda se traže drugi načini: ili se uputi na učenje nemačkog dok ga ne savlada u dovoljnoj meri ili se roditelji snalaze, idu preko naših crkava, udruženja itd., gde se neka nastava organizuje.

Prema tome, ovo vam nije baš ubedljiv argument što se tiče naših đaka koji su u inostranstvu. Oni imaju određene uslove koje moraju da zadovolje. Deca izbeglica i izgnanika u našoj zemlji nemaju nikakve uslove, koliko sam shvatio. Ona jednostavno moraju biti upisana u škole sa našim đacima. Uvedite im učenje jezika. Videćete, niko od njih neće da uči srpski, svi bi želeli engleski ili nemački. I treba ih u tome podržati, jer nisu oni bežali i toliki put prešli da bi živeli u Srbiji. A EU hoće da ih zadrži u Srbiji da bismo imali problem više.

PREDSIEDNIK: Reč ima dr Sanda Rašković Ivić.

Izvolite.

SANDA RAŠKOVIĆ IVIĆ: Hvala, gospođo predsednice.

Gospodine ministre, poštovani članovi Ministarstva, dame i gospodo narodni poslanici, najpre ću nešto reći o Zakonu o visokom obrazovanju. Ovaj zakon je delimično rezultat kompromisa između akademske zajednice i samog ministarstva. Ljudi koji su pisali i predlagali ovaj zakon svakako jesu imena koja izazivaju respekt, međutim, s druge strane imamo jedan veliki deo akademske zajednice koji je jako nezadovoljan ovim zakonom i smatra da on u stvari ojačava upravljačka prava Vlade i Ministarstva, a nikako ne radi na autonomiji univerziteta, a isto tako na neophodnim reformama.

Prvo bih dala primedbu o autonomiji univerziteta. Naša poslanička grupa misli da je autonomija univerziteta ugrožena ovim zakonom, i to zbog sledećeg. Naime, znamo da je Nacionalni savet jedno od ključnih tela u akademskoj zajednici, u strateškom promišljanju univerzitetskog rada i programa. Njega sad bira Vlada. Trebalo bi, mi smo dali kao grupa amandman, da Nacionalni savet bira Skupština. Ukoliko bira Vlada, naravno da će Vlada birati ljude koji su bliži njenoj političkoj opciji, tako da bi tu moglo da dođe do zloupotreba, odnosno do gubitka autonomije.

S druge strane, uvodi se agencija za akreditaciju. Mi imamo već Komisiju, akreditacionu komisiju, koja radi kako radi. Agencija za akreditaciju

ovim postaje još jedan instrument Vlade i dovodi u opasnost autonomiju visokog obrazovanja.

Rekla bih nešto i o članu 93, gde se govori o produženju radnog veka. Dobro je da se ide u penziju sa 65 godina i da profesori koji su vrlo značajni za svoju sredinu mogu da produže svoj radni vek za godinu ili maksimalno dve, ali ova mogućnost daljeg „igranja produžetaka“ sve do 70. godine nije dobra. Znam da u Rusiji i u Sjedinjenim Državama profesori mogu da rade i preko 70 godina, ali to su sasvim drugačije organizovana društva nego što je naše. Mislim da kod nas, uz ovaj odliv mladih ljudi koji se dešava svake godine, a 2016. godine je otišlo iz zemlje 70.000 mladih ljudi, ukoliko budemo produžili vek i napravili neku vrstu, dozvolite mi da kažem, gerontokratije, to mogu da kažem jer i ja imam već preko 60 godina... Mislim da mladim ljudima treba omogućiti da napreduju, jer neko ne može da bude biran iz asistenta u docenta ukoliko se ne stvori mesto. Ono će se stvoriti ako je docent biran u profesora, a profesor koji drži tu katedru otišao u zasluženu penziju. Naravno da treba poštovati veliko iskustvo i rad starijih kolega i na neki drugačiji način ih uključiti u rad univerziteta, ali ne na ovakav način.

Pošto sam i sama profesor na Visokoj školi strukovnih studija, moram nešto da kažem i o strukovnim specijalistima. Naime, smatramo da je strukovnim specijalistima učinjena nepravda. Oni su do sada dobijali diplomu drugog stepena, a sada su degradirani na diplomu prvog stepena, što nije dobro. Nijedna degradacija nije dobra. Sem toga, oni su degradirani, biće degradirani i finansijski. Molila bih da se radni profil kod strukovnih specijalista uskladi sa Nacionalnim okvirom kvalifikacija, jer to nije sasvim i kod svih struka usklađeno. Jako je važno da se ovaj problem reši. Dali smo amandman s tim u vezi, jer, moram da kažem, 36% od ukupnog broja studenata čine strukovni specijalisti. Znači, to je jedan vrlo veliki broj ljudi.

Ovde bih citirala profesora Kovačevića, bivšeg rektora Beogradskog univerziteta, koji je imao primedbe na model finansiranja i koji kaže da nema odgovora na pitanje odakle pare i ko će te pare da da. Profesor Ivić (koji nije moj muž, odmah da se razumemo, da ne ispada da ja sad tu nešto..., nego je čuveni profesor sa Psihologije) i, takođe, akademik Teodorović smatraju da ovaj zakon u stvari više radi na upravljanju sistemom a ne na reformama, i da nedostaje jedan jako veliki deo pravih, suštinskih reformi obrazovnog sistema, a naročito visokog obrazovanja. Akademik Teodorović, koji je inače šef Odbora SANU za visoko obrazovanje, smatra da će srpski univerziteti ostati organizovani mnogo lošije i potpuno drugačije nego što su univerziteti u visokorazvijenim zemljama koje bi nama trebalo da budu uzor. Meni se čini da je cela grupa privatnih univerziteta nekako ostala van ovog sistema, pa me interesuje kakvi su vaši stavovi o tome.

Osvrnula bih se i na član 138, koji tretira Prištinski univerzitet, odnosno teritoriju Kosova i Metohije. Volela bih da ministar objasni, odnosno da mi odgovori o čemu se ovde radi, jer ovde se govori da će se postupati u skladu sa Rezolucijom 1244, ne pominje se Ustav Srbije. Naravno, postoji podozrenje da je ovo priprema da se albanske diplome lakše priznaju, na šta se Srbija već obavezala, ali isto tako i priprema da se lakše država oprostí, da tako kažem, odnosno pod Prištinu stavi Prištinski univerzitet, koji je izmešten u Kosovsku Mitrovicu.

Na kraju, pomenula bih da ovde nema ni reči o rangiranju naših univerziteta. Mi rangiramo studente kada se upisuju na fakultet, rangiramo ih onda kada polažu ispíte. Vrlo nam je stalo do toga kakav će biti rang Beogradskog univerziteta na Šangajskoj listi, ponosimo se što smo univerzitet u regionu koji je na 300. mestu Šangajske rang-liste na koju nije lako doći. Međutim, kada bi me neko od stranaca ili neko od naše dece koja se ovde upisuju pitao koji je bolji univerzitet, Novosadski ili Niški, ja ne bih umela da kažem, a da za to zaista postoji supstancijalno nešto što će to i kvantitativno da pokaže, koji je bolji od ta dva univerziteta, zato što mi nismo sproveli rangiranje naših univerziteta. Mislim da to rangiranje i zakonski mora da bude obuhvaćeno.

Što se tiče ovog drugog zakona, odnosno Nacrta zakona o osnovama sistema vaspitanja i obrazovanja, za razliku od ovog Zakona o visokom obrazovanju, koji je, kao što sam već rekla, plod jednog delimičnog dogovora između Ministarstva i akademske zajednice, neka vrsta kompromisa, ovde, izgleda, po onome što sam čula od profesora Lipkovskog ali i od drugih predstavnika akademske zajednice, nije bilo suštinskog kompromisa. Praktično, većina ljudi koje sam konsultovala je, čitajući ovaj zakon, a i ja sama, imala utisak jedne strahovite centralizacije koju sprovodi Ministarstvo. Sve je sada u rukama Ministarstva, tačnije u rukama ministra.

Moram da napravim jednu digresiju. Ovaj Zakon o BIA koji se najavljuje takođe daje jako velike ingerencije direktoru BIA. Znači, glavi kako ministarstva tako i BIA, odnosno takvih organizacija, daju se, čini mi se, prevelike ingerencije, što svakako ne može spadati ni u odbranu, niti u iskazivanje demokratije i demokratske volje.

Pre svega, kada pogledamo šta se dešava sa Nacionalnim prosvetnim savetom, on je praktično demontiran od svojih ovlašćenja. Naime, da za naše gledaoce kažem, Nacionalni prosvetni savet je institucija koja postoji u srpskom društvu 150 godina; nju su činili ministar i najsjajniji profesori tog vremena. Prosvetni savet je davao saglasnost na nacрте zakona i usaglašavao nastavne programe. Međutim, danas on više ne daje saglasnost na nacрте zakona, ne

usaglašava nastavne programe, on danas daje samo mišljenje, a znamo da mišljenje nije obavezujuće.

Dalje, što se tiče centralizacije, imamo opet ulogu ministra – ministar defakto i dejure bira direktore 2.500 škola u Srbiji, naravno, na temelju dokumentacije koju dobije. Gospodine ministre, ne znam da li ćete stići bilo koji drugi posao da radite osim da čitate tu dokumentaciju i određujete ko će biti direktor škole. Naravno, podozrevamo da ovakva vrsta centralizacije i, praktično, poslednja reč koju daje ministar i mogućnost da potpuno promeni odluku školskog odbora i bilo kog drugog odbora ili tela ne vodi izboru najboljih kadrova, nego najpodobnijih i najposlušnijih kadrova, što naravno nije dobro i uvodi jednu veliku političku dimenziju u obrazovanje. Mislim da politička dimenzija mora da bude odsutna iz obrazovanja, kao što treba da bude odsutna iz medicine, kulture itd.

Imamo sada primer ove zemunske škole u kojoj roditelji štrajkuju; vi ste tu sa dosta tvrdim stavom. Može se lako desiti da od ovih 2.500 škola, recimo, 10% roditelja ili zaposlenih bude jako nezadovoljno i onda ćete imati, imaćemo svi mi zajedno problem da se u 250, 300 ili možda 500 škola štrajkuje jer ljudi nisu zadovoljni izborom direktora.

Mi u srpskom društvu imamo tri značajne institucije, to su Nacionalni prosvetni savet, Zavod za unapređenje obrazovanja i vaspitanja i Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja, koje takođe gube snagu, ministar je mnogo iznad njih. Sve odluke koje oni donesu, ministar može da obori, da imenuje svoju komisiju i da još, po ovome što sam videla, naplati za rad te komisije iz budžeta dotičnih zavoda, što naravno nije dobro i što stvarno, rekla bih, da se malo našalimo, spada u jednu pravu centralističku bajku.

Što se tiče veza visokog obrazovanja i srednjeg i osnovnog obrazovanja, kao da su te veze prekinute. Naime, nisam videla u zakonu da ljudi, recimo, sa Matematičkog fakulteta ili Katedre za istoriju imaju mogućnost da utiču na programe, imaju uvid u programe koje će deca učiti u osnovnoj ili srednjoj školi, a oni su ipak perjanice dotičnih nauka. Dozvolićete mi da je to ipak univerzitet, a ne profesori, odnosno nastavnici u srednjoj i osnovnoj školi. Znači, ostajemo tu sa jednom centralizacijom i nedostatkom stručne kontrole, što je takođe loše.

Mislim da treba povesti više računa o izuzetno nadarenoj deci i o školama od izuzetnog značaja, kao što su Filološka gimnazija, Matematička gimnazija, gimnazija sa dvojezičnim odeljenjima i Sportska gimnazija, i to više negovati.

Ono što bih na kraju želela da kažem jeste da bi bilo dobro, a mi smo to amandmanski i tražili, da se nađe način da se „Aleksin zakon“ inkorporira u sam zakon tako da...

Samo da izađe Šešelj, pošto je on navikao, valjda, da bude u „Farmi“ i psihijatrijskoj bolnici pa se tako ponaša i ovde pravi to isto.

Smatramo da zaista treba na jedan način ispoštovati ne samo smrt tog deteta, jer smrt tog deteta treba da nam posluži kao prevencija svake druge dečje smrti koja bi zbog vršnjačkog nasilja, koje nije pomenuto kao termin na 160 strana ovog zakona... Trebalo bi da se nađe mesto i za to. Hvala vam na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI (Veroljub Arsić): Samo trenutak.

Povreda Poslovnika, moraću da obrišem listu.

Izvolite, narodni poslanik Branka Stamenković.

BRANKA STAMENKOVIĆ: Hvala. Povreda Poslovnika, čl. 106. i 107. Kolega Šešelj je malopre, izlazeći iz sale, grubo i sasvim neprimereno uvredio poslanicu Rašković Ivić. Mene je sramota da ponovim šta je rekao. Ne znam da li su stenografkinje, bio je dosta glasan, uspele to da čuju ili ne, ali molim vas da reagujete, ima nas ovde nekoliko koji smo čuli, da ga opomenete. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Koleginice Stamenković, ne mogu da reagujem ako nešto ne čujem i ne vidim.

Nastavljamo dalje sa radom.

PREDSEDNIK: Prvo da pitam poslanicu Stamenković – da li želite da se glasa o povredi Poslovnika? Dobro, ovako ne.

Izvolite, povreda Poslovnika.

Puna je lista, moram da izbrišem.

Samo polako, nemojte da vodite svi sednicu umesto predsedavajućeg i predsednika.

Izbrisaću listu i daću vam reč.

Reč ima narodni poslanik Vjerica Radeta.

VJERICA RADETA: Teško je reći da se predsedavajući nekako ogrešio o Poslovnik, ali jednostavno nema drugog načina da se interveniše pa ću koristiti član 27.

Neverovatno je da narodni poslanici koji očigledno pokazuju već mesecima unazad da ne znaju ni šta je narodni poslanik ni šta je Narodna skupština pokušavaju svoje frustracije da leče tako što, ničim izazvani, napadaju predsednika Srpske radikalne stranke dr Vojislava Šešelja, ne samo u Parlamentu nego i u medijima. Bilo bi lepo, kada bi imali znanja, kada bi imali hrabrosti, da ukrste s njim argumente u nekoj raspravi.

Gde je gospođa, koja je navodno univerzitetski profesor, malopre da raspravlja, da učestvuje u raspravi sa ministrom, kako je to radio prof. dr Vojislav Šešelj? Zna, imaju oni problem kompleksa Vojislava Šešelja, mnogi pokušavaju na sve moguće načine da omalovaže njegovo delo i njegov lik, ali ono što je Vojislav Šešelj uradio u svom dosadašnjem životu oni ne mogu ni da

sanjaju, čak i ako nekim svojim akademskim titulama i nekakvom svom znanju prikače i ono čime se kite na osnovu delovanja oca njihovog.

Naravno, namerno neću da govorim imena da ne bih dalje izazivala repliku, ali svakako je svima jasno na šta se odnosi. Neka se gospoda poslanici...

PREDSEDNIK: Hvala, hvala, prošlo je vreme.

Član 27. je zaista suviše opšte prirode da bi mogao da se uklopi u ovu povredu Poslovnika. Koja je učinjena kako? Predsedavajući nije učinio ništa.

Izvolite vi, povreda Poslovnika.

ALEKSANDRA JERKOV: Zahvaljujem, predsednice. Mislim da je, u skladu sa članom 103, trebalo da reagujete na izlaganje koleginice Radete koja je na najgrublji mogući način zloupotrebila svoje pravo da vama ukaže na nekakvu grešku u postupanju tako što je polovinu svog vremena iskoristila za to da vređa narodne poslanike, a drugu polovinu da veliča lik i delo Vojislava Šešelja.

Mislim da ste vrlo dobro čuli šta je koleginica Radeta govorila. Upozorili ste je na vreme na kraju njenog izlaganja, ali čini mi se da je vreme bio najmanji problem u njenom izlaganju. Niti je ukazala vama na to da ste prekršili Poslovnik, niti je obrazložila u čemu se po njenom mišljenju povreda sastoji; nastavila je ono što njena stranka valjda jedino zna da radi – da vređa, ponižava i omalovažava druge.

Vi ste iz nekog razloga dopustili koleginici Radeti da to radi. Molim vas da sada ispravite grešku. Sami ste uveli ovaj institut nekakve zakasnele reakcije kada se uverite u stenogramu šta je zapravo rečeno. Ako pogledate šta je koleginica Radeta rekla, videćete da je zloupotrebila svoje pravo da vama ukaže na povredu u postupanju. Molim vas da reagujete i izreknete kaznu koja je za tako nešto predviđena.

PREDSEDNIK: Hvala.

Član 103, o kome ste govorili, takođe govori o određenim, konkretnim povredama Poslovnika koje je moguće da predsedavajući uradi, ali u članu 103, od svih stavova, deset, nijedan se ne slaže sa onim što ste vi izneli, osim što ste izneli ocenu izlaganja poslanice koja je takođe iskoristila pravo po članu 27. Prema tome, ne vidim...

(Aleksandra Jerkov: Ne vidite?)

Ne, ne vidim.

(Aleksandra Jerkov: Dobro.)

Svakako dobro, jer nekako je uloga predsednika Parlamenta da ocenjuje da li je bilo ili nije bilo povrede Poslovnika, a vi ćete naravno to izreći, odnosno većina poslanika, svojim glasanjem. *Tertium non datur*, znači trećeg nema, u političkom poretku i parlamentarnom životu.

Reč ima narodna poslanica Marija Janjušević.

(Vojislav Šešelj: Imam li pravo na repliku?)

Ne, ne. Vjerica Radeta je u vaše ime.

(Vojislav Šešelj: Pomenut sam. Došao sam zato što sam pomenut.)

Nemojte izmišljati. Vjerica Radeta je rekla.

Marija Janjušević, izvolite.

MARIJA JANJUŠEVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajuća. Ukazujem na povredu Poslovnika, član 106, poslednji stav – za vreme govora narodnih poslanika ili drugih učesnika u pretresu nije dozvoljeno dobacivanje.

Svi u sali mogli smo da čujemo ono što je poslanik Šešelj rekao gospođi Sandi Rašković Ivić. Mogli su da reaguju i drugi poslanici, čak i oni iz vladajuće stranke koji štite prava žena i trude se da zaštite žene. Lično nisam reagovala zato što smatram da on to radi namerno i da je njega najbolje ignorisati.

Kada ste vi, predsedavajuća, rekli da niste ništa učinili da povredite Poslovnik, slažem se. Niste ništa učinili da uvedete red, niste učinili ništa da sprečite da jedna žena bude grubo vređana. Nije čudno što je poslanica Vjerica Radeta...

(Predsednik: Poslanice, nemate pravo na repliku. Ako me već opominjete da ne sprovodim Poslovnik, nemate pravo na repliku. Član 106. stav 3. je vrlo jasan. Prvo, ne mogu da učinim ništa ako nisam...)

Samo ukazujem na povredu Poslovnika... (Isključen mikrofoni.)

PREDSEDNİK: Molim za mir sve u sali.

Ako me neko opominje da ne koristim Poslovnik, onda nema pravo da krši Poslovnik, i to da ga krši sa namerom.

Član 106. stav 3. govori da za vreme govora poslanika nije dozvoljeno dobacivanje i ometanje govornika na drugi način, kao i svaki drugi postupak koji ugrožava slobodu govora. A to mora da se učini neposredno. Znači, vi ste se javili trideset minuta kasnije da nešto kažete, o čemu nemam nikakve...

(Vojislav Šešelj: Imam li pravo na repliku, da čujem šta sam joj rekao?)

Nemate pravo, niko ništa sada.

Predsednik Parlamenta je odlučio da napravi reda sada. Pošto se, izgleda, poslanicima ne raspravlja o tačkama dnevnog reda u ovom delu rasprave, dajem pauzu od dva minuta da bi ostali poslanici koji žele da raspravljaju isključivo o tačkama dnevnog reda a ne da zloupotrebljavaju Poslovnik i pričaju šta kome pada na pamet...

A poslanica na koju se eventualno odnosila povreda Poslovnika nije se nijednom javila za reč.

(Posle pauze – 12.10)

PREDSEDNIK: Žarko Korać, izvolite.

ŽARKO KORAC: Zahvaljujem se.

Gospođo predsedavajuća, gospodine ministre, poštovani narodni poslanici, mislim da nije bilo potrebe da se spoji rasprava o ova dva zakona s obzirom na to da su oni na neki način različiti zakoni, a ne vidim ni razlog da to bude po hitnom postupku, ne vidim da je nešto bilo tako važno da cela procedura ide na takav način. Ako neko ceni da su to važni zakoni, onda je logično obratno, da bude pojedinačna rasprava o svakom i da se ostavi dovoljno vremena da se mogu podnositi amandmani itd. Ja ću biti primoran da govorim o oba zakona zajedno iako oni nisu sasvim isti.

Što se tiče krovnog zakona, koji se zove Predlog zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, taj zakon bi morao da proistekne iz onoga što je usvojila Vlada još pre pet godina, a to je Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine. To je jedna neobična osobina našeg političkog života – da se doneseni zakoni, donesene strategije, donesene odluke potpuno zanemare ili da se nedovoljno o njima vodi računa kada se pojavi neka nova vlada, kao da, možda to neko ne želi, ali kao da istorija uvek počinje sa onima koji su u tom trenutku na vlasti.

Ova strategija, moram da kažem, nije loše napisana. Onda kada je donesena i usvojena, ja sam o njoj imao dobro mišljenje. Nasuprot nekim drugim opozicionim poslanicima, smatrao sam da ona na vrlo korektan način otvara ključna pitanja našeg sistema obrazovanja.

Ovde je bilo rečeno da mi suviše često menjamo te zakone. To se može tumačiti na dva načina: jedan je da nisu dobro napisani, da imaju slabosti, da su nepotpuni. Drugo, što je mnogo važnije, obrazovanje je praktično centralna stvar u svakoj civilizovanoj, organizovanoj državi; menja se nauka, menja se tehnologija, svet se menja i zakoni moraju da prate to što se zbiva. Nemoguće je imati jedan sistem, sistem zakona o obrazovanju, koji će biti nepromenljiv godinama; to bi bilo loše, to bi onda bili neki načelni principi, a ne konkretna rešenja.

Dakle, Srbija ima ogroman zaostatak sa svojim sistemom obrazovanja. Samo da kažem, pre svega za gledaoce, ljude koji prate skupštinu, a i za neke poslanike: u sistemu obrazovanja u Srbiji radi 126.000 ljudi i u ovom trenutku u različite škole u Srbiji ide oko 1.260.000 ljudi. Dakle, jedan ogroman segment našeg stanovništva, naravno pre svega mladi, pohađa taj sistem i jako veliki broj ljudi radi u sistemu obrazovanja. Dakle, mi ovde razgovaramo o nečemu što je ključno i po broju zaposlenih i po broju onih koji su u sistemu obrazovanja i jako je bitno, kako bih rekao, šta želimo od tih zakona.

Kada govorimo o strategiji, bilo je reči na Odboru, ja sam npr. postavio pitanje, to imate u ovoj strategiji, mogućnosti da Srbija konačno dobije ono što je karakteristika razvijenih zemalja – da je srednje obrazovanje obavezno. Znači, ne samo osnovno obrazovanje, nego srednje. Odgovor koji sam dobio je tačan, da je za to potrebna promena Ustava, to ne sporim, ali je potrebno da Ministarstvo (kad govorimo o strategiji, to piše, usvojeno je u strategiji) pokrene inicijativu, da Vlada odgovori da li može da odvoji sredstva, kolika su sredstva potrebna i šta je sve potrebno da bi Srbija konačno dobila ono što ima većina razvijenih zemalja – da je obavezno i srednje obrazovanje. Danas sa osnovnim obrazovanjem ne možete mnogo učiniti, sa modernom ekonomijom, u modernom, kako bih rekao, vizuelnom društvu.

Ja sam to uzeo samo kao primer, da bi to bile, u stvari, neke vizije. Ne možete staviti u zakon, jer bi pre toga trebalo promeniti Ustav, ali možete to tražiti, možete jedan dodatak imati šta je neophodno da se predloži Vladi. Konačno, ministar obrazovanja je deo Vlade, ravnopravni član Vlade.

Ono što su po meni karakteristike ova dva zakona, vrlo otvoreno ću reći, to su tri karakteristike. Prva je da se stvarno pokušavaju otkloniti neke nepravilnosti i uočeni nedostaci u ova dva zakona, i ja to ne sporim. Neka rešenja koja se predlažu su korisna, znači nije sve nekorisno ili loše. Jedan primer je naveden: kada je profesor suspendovan, gubi licencu, da li ima prava da radi, nema prava da radi... Na primer, takva stvar je mnogo bolje u zakonu regulisana, pokazuju se koraci šta da se radi sa nastavnikom koji ne može da radi do sudske odluke o njegovoj licenci, odnosno konačne odluke da li će moći da bude nastavnik. Ali, kako bih rekao, to su manje promene u samom zakonu, iako ih ja ne potcenjujem.

Ono što je druga karakteristika, i to jako zameram onima koji su radili zakon, to je što ovaj zakon suštinski etatizuje naš prosvetni sistem. Oba zakona donose mere koje ograničavaju ono o čemu smo dosad doneli odluke i što na neki način funkcionise, a to je izvesna autonomija tela koja odlučuju o tome kako izgleda prosveta, razvoj prosvete, odobravaju programe i odlučuju o akreditaciji.

Kao što znate, u akreditaciji je bilo jako mnogo problema. Privatni fakulteti, privatni univerziteti su vrlo unosan posao za jedan veliki broj ljudi, da ne otvaram tu temu. Ne potcenjujem ih, ali su vrlo unosni i naravno da je velika borba da neko dobije akreditaciju.

Sada ta tela koja je Skupština formirala prebacujemo u stvari na Vladu. To je po meni krajnje pogrešna odluka. Odgovor koji smo dobili je bio neuk ili gotovo ciničan (ne govorim o Ministarstvu) – da je svejedno da li je Vlada ili Skupština. Nije svejedno, jer kada birate ta tela u Skupštini, to je pred javnošću,

poslanici mogu da govore o članovima, to je javno. Kada Vlada donosi odluku, to nema taj stepen javnosti i taj stepen provere ljudi koji će biti u tim telima.

Meni je žao što su ovo ministarstvo, ovaj ministar i ova vlada, koja stoji iza toga, faktički vratili u ingerencije ministra, odnosno Vlade one odluke koje je do sada donosilo jedno telo koje je, po meni, bilo više samostalno upravo zato što ga je birala Skupština. Dakle, ono što je radila Skupština, izbor tih tela, sada se premešta i to radi ministar i Vlada. Mislim da je to pogrešno i da je korak nazad.

Nisam zadovoljan, takođe, time ko je sve bio član tih akreditacionih komisija ili Prosvetnog saveta, ali to je bio neki kompromis ili relativan kompromis učinjen ovde u Skupštini. Ovo će imati za posledicu da će i ta famozna akreditaciona komisija takođe biti jedno vladino telo. Imam velike sumnje da li će onda politički uticaj imati oni koji će odrediti članove te komisije koja će na kraju odlučivati o tome ko će biti akreditovan, a ko ne. Naravno da nije u pitanju Beogradski univerzitet ili Novosadski univerzitet, jasno je da tu neće biti nikakve sporne akreditacije, ali se radi o mnogo komplikovanijim pitanjima raznih privatnih univerziteta i ljudi koji velike pare zarađuju bilo kao vlasnici bilo kao nastavnici na tim fakultetima.

Moram da kažem da smatram da je to etatizacija, povećanje kontrole nad tim telima, potpuno nepotrebno. Odgovor koji smo dobili, taj argument postoji, jeste da se Skupština pokazala krajnje neefikasnom u zameni tela. Ministar je, ako korektno citiram, rekao da je Skupština bila neefikasna, da mesecima nisu mogli da se zamene. To je tačno inače, ja znam da je to tačno, kao poslanik, ali to ne može biti argument protiv te procedure. Onda je to odgovornost Skupštine. Ne možemo zbog toga što je Skupština neefikasna u radu da kažemo – e, pa sad to treba promeniti, da o svemu tome odlučuje ministar, odlučuje Vlada. Ako je Skupština neefikasna u radu, onda je treba učiniti efikasnijom, ali mene brine da se u ruke Vlade, ministra ponovo vraća čitav niz stvari o kojima treba odlučivati.

Isto je pitanje direktora škola. S jedne strane, njima je dato pravo da učestvuju u nastavi. Lično mislim da je to nepotrebno dato pravo, ne vidim neku posebnu svrhu, jer je dovoljan taj menadžerski posao, direktorski posao, zaokuplja čoveka celodnevno. Istovremeno, opet je doneta odluka od koje smo bežali posle 2000. godine, a to je da jedan čovek odlučuje praktično o dve hiljade direktora škola u Srbiji. To, po mom mišljenju, nije dobar način. Treba, kako bih rekao, izbeći to da se ponovo sve koncentriše u rukama Vlade i da Vlada o takvim stvarima odlučuje.

Donesene su neke novine: mogućnost da škole osnivaju privredna društva, da na jedan moderniji način prate ekonomski razvoj zemlje; privatne inicijative; pokušaj da se materijalni položaj škola popravi. Nemam ništa protiv toga, to je u redu, to je čak zanimljivo, ali opet smo se sveli na to da direktor,

iako je sada definisano, precizirano da sa 65 godina ide u penziju, koja su njegova prava, šta su disciplinske mere, kako se bira direktor, da sve te stvari ipak jesu u rukama jednog čoveka. Odgovor „ja ću se korektno ponašati, neću to zloupotrebljavati, uzeću u obzir mišljenje lokalne zajednice“, sve to uvažavam i zaista možemo da imamo takvog ministra, još boljeg nego što sad imamo, ali to nije odgovor na zakon. Zakon može da bude samo takav koji sprečava da se sada ponovo na jednom mestu vodi celokupna, manje-više, prosvetna politika, zato što su ova tela praktično savetodavna tela Vlade, odnosno Ministarstva.

Kada govorimo o nekoj viziji, strategiji razvoja, ima jedan deo u zakonu koji govori protiv diskriminacije, koji je u redu (konačno, imamo zakon protiv diskriminacije u Srbiji); taj deo je tu izdvojen zato što škola jeste mesto gde bi apsolutno trebalo sprečavati sve oblike diskriminacije. I, učenje diskriminacije koje se može, kako bih rekao, samo na tom mestu... Ako je već porodica ili zajednica diskriminatorna, tu bi morali učenici da dobiju neka alternativna znanja o toleranciji.

Kada me pitate o sistemu, uzmite samo primer romske dece, koje ima jako mnogo u Srbiji – da ne otvaram temu broja Roma u Srbiji, svakako je nekoliko stotina hiljada ljudi u pitanju, više nego što popis pokazuje – koliko ja znam, manje od četvrtine, manje od 25% romske dece završi punu osnovnu školu. Dakle, ako je to veliki društveni problem, onda u Strategiji morate imati neko rešenje tog problema, koji je vrlo težak jer zatvarate krug – oni nemaju punu osnovnu školu, a šta možete u životu raditi bez osnovne škole? – krug siromaštva, bede i diskriminacije. To je ono o čemu sam govorio, potrebno je da zakon ide napred.

Kad kažete specijalne potrebe, deca sa specijalnim potrebama, deca diskriminisana, misli se na invalide, misli se na decu sa određenim hendikepima, bilo kako da se to zove, senzornim ili motornim, ima različitih podela, to je sve u redu, inkluzija je već ranije uvedena, iako smo išli malo grlom u jagode, ali ispravno, imate asistenta itd. Ali vi morate dalje ići u pravcu da u zakonu, sistemskom, ono što uočavate kao problem u sistemu obrazovanja targetirate.

Ne kažem, u ovom zakonu očigledno, ako bih ovako sa strane sada gledao kao neko ko već duže ne učestvuje u procesu obrazovanja, odnosno više nisam aktivan, u tom sistemu obrazovanja vi uočavate ono što vidite kao probleme. To je odluka, praktično, Ministarstva i to je vaša odgovornost. Recimo, ja smatram da je problem romske dece kod nas veliki. Kod nas se napravio problem dece emigranata, kojih je nekoliko stotina u Srbiji. Ne mogu da shvatim da to postaje centralni problem u Srbiji, trista-četiristo, ne znam koliko je te dece koja treba da idu u školu i ovo društvo da pokaže neku humanost i omogući im školovanje, s tim što je njihova sudbina neizvesna, u smislu da li će

ostati u ovoj zemlji, da li će otići dalje. Verovatno će većina otići, ali da oni na neki način, tako se govorilo starinski, budu prijatelji ove zemlje i da im se obezbedi kakav-takav normalan razvoj.

Inače, nije tačno da naša deca u inostranstvu prvo moraju da nauče jezik. Recimo, u Švedskoj to uopšte nije tačno; dok idu u školu tamo, imaju posebne časove jezika, pa uz nastavu uče jezik, plus im država plaća da uče svoj maternji jezik, znači srpski jezik. Uzgred, plaćaju im taksi da idu u drugi deo grada, država im plaća da bi imali svoj maternji jezik da nauče, što je više nego humano.

Dakle, još jedanput, kritikujem etatizaciju, znači ponovno vraćanje u nadležnost Ministarstva Saveta i Komisije akreditacionog tela. Smatram da je trebalo pokazati više hrabrosti, ako smem tu reč da upotrebim, u uočavanju šta su centralni problemi koje naše društvo ima. Vidim da će posebno dualno obrazovanje, što je jedna politička direktiva, da se ne zavaravamo, da dualno obrazovanje, protiv koga načelno nemam ništa, ali sa kojim se pojavljuje jako, jako mnogo problema u praksi... Ima jako mnogo problema sa sistemom dualnog obrazovanja, on traži sasvim drugačiju organizaciju društva, firmi, preduzeća i fabrika gde bi se to obavljalo, a i samih škola, u smislu da li imaju uslove za to. Mislim da to nije prioritet ovog društva. Mislim da dualno obrazovanje jeste jedan od problema ili jedna ideja, ali nije prioritet. Ali ideja jeste diskriminacija, diskriminacija Roma.

Sada se disciplinske mere preciziraju, što pokazuje da ima neki problem u školi koji se može rešavati isključivo između roditelja, društvene zajednice i same škole. Škola ne može da se bavi, sama po sebi, tim problemima, škola nije kazamat i ne može nastavnik da bude zatvorski čuvar i da tu decu ograničava itd., ali mora da se napravi jedno telo. Sada je, vidim, pored saveta roditelja predviđeno da i na nivou zajednice postoji telo. To je, očigledno, pokušaj da se to reši. Tu se, dakle, uočava problem koji postaje sve veći u našem društvu, a to je ne nedisciplina, nego izvestan huliganizam jednog broja đaka na časovima, s kojim škola ne može da se izbori.

Voleo bih da se ovde organizuje, jer Skupština nije samo telo, ona i kontroliše sprovođenje zakona, da imamo neku raspravu u Skupštini i da vidimo sa kojim konkretno predlogom izlazi Ministarstvo, šta vidi kao ključne probleme našeg sistema obrazovanja u ovom trenutku.

Još jedanput, zalažem se za to da Ministarstvo pokaže hrabrost i uputi Vladi predlog da se stavi na dnevni red obaveznost srednjeg obrazovanja, pa da se vidi koliko to košta, šta su uslovi, šta su problemi u našoj zemlji, da se odgovori na pitanje da li neke populacije mladih ovde ne završavaju ono što je zakonom obavezno, osnovno obrazovanje, ko su ljudi koji ispadaju iz sistema

osnovnog obrazovanja, da li su to samo Romi. Nisu, odmah da kažem. Zatim, da se odgovori na pitanje šta zapravo znači tehnološki višak prosvetnih radnika u školama. Ja sam se svojevremeno zalagao za to da neke seoske škole ostanu i mislim da je ministar slično rekao. Nekada je bolje za neko mesto sačuvati tu malu osnovnu školu, da bi ta deca ostala, jer kada dete ode vrlo rano u drugo mesto sa osnovnim obrazovanjem, obično se više neće ni vraćati, i onda je to mesto umrlo. Kada nema dece, možete slobodno reći da je grad umro. Selo je umrlo ako nema mladih ljudi. Znači, obrazovanje, makar na početku, donekle zadržati.

Sušтина je da ne možemo rešenje problema direktora, rešenje problema sporog rada akreditacione komisije, nezadovoljstva radom akreditacione komisije... Znae, nekoliko ljudi mi je reklo, ne znam da li je to tačno, koji su kritični prema nekim izmenama zakona, da će sada akreditaciona komisija biti takva da će moći i politički da odlučuje o tome koji privatni univerzitet, koji privatni fakultet će moći da radi. Nadam se da to nije tačno, ali je sigurno da bi Skupština imala veći uvid u rad tih tela nego što će u ovom trenutku imati, kada se sve to sprovede u praksi, kada zakon posle osam dana od datuma objavljivanja stupi na snagu.

Drugim rečima, ovaj zakon popravља neke stvari, po mišljenju onih koji rade u prosveti možda i bitne stvari (disciplina, direktor, način organizacije rada u školi itd.), ali istovremeno ima i korak nazad sa time da misli da će neke druge probleme rešiti izvesnom centralizacijom, ali reč koju ja koristim je – izvesnom etatizacijom, kontrolom sistema obrazovanja. Mislim da to tako ne ide. Država može da bude dobar gospodar, ali država može da bude i loš gospodar. Sada je ovaj ministar, sutra može da bude neki drugi. Hvala bogu, raznih ministara smo imali. Sećam se da je neko rekao da smo imali i jednog velikog... Prvi ministar prosvete u Srbiji, Karađorđe ga je pozvao da dođe iz Vojvodine, iz Ugarske, bio je veliki Dositej Obradović. To je prvi srpski ministar, jedan od najsvetlijih likova u istoriji srpskog naroda, izuzetno obrazovan, na neki način skoro genije, vrlo talentovan čovek. Tako smo počeli, pa smo onda imali ministre kojih bolje da se ne setimo. Ne govorim samo o poslednjih deset-dvadeset godina, nego i ranije. Imali smo ministre koje je danas bolje i ne spominjati.

Drugim rečima, najbolje je da se opšta društvena kontrola procesa vaspitanja ostvari a da, istovremeno, ljudi koji su u datom trenutku, a to je sasvim kratko, u Ministarstvu i vode prosvetni sistem i prosvetu, predlože ono što je za budućnost. Razlika između ovih i nekih drugih zakona jeste u tome što se ovi zakoni ne prave za danas, ovi zakoni se moraju napraviti za budućnost. Inače, Srbija bez razvijenog sistema obrazovanja, bez modernog prosvetnog sistema i vaspitnog nema pravu budućnost. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala vama.

Reč ima ministar.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Hvala vam.

ošto je koleginka Rašković Ivić odsutna, ja ću prvo da dam neke odgovore, profesore, vama.

Pri izradi zakona strategija o obrazovanju je izuzetno korišćena, međutim, ono što je nevolja, nisam zatekao nijedan dobar akcioni plan koji može da opravda ono što je strategija zamislila, jer od 2012, a sad je 2017. godina, skoro da su neke stvari promakle, za koje treba mnogo novca. Mi tek sada počinjemo da radimo na jednom ozbiljnom akcionom planu, pre svega na pitanju prostora i jednosmenskog rada, što je osnovni cilj, da imate ambijent i uslov da deca kvalitetno provode vreme u ustanovi.

Takođe, prvi put se u ovom zakonu temeljno pomera granica od učenja sadržaja i reprodukcije istih na ishodno učenje, znači međupredmetno povezivanje, što sam rekao u uvodu. To je najkvalitetnija promena koja će se desiti. Tu moraju da idu izmene nastavnih planova i programa, kao što znate. Za sve ovo zaista imamo ogromnu podršku svih ljudi koji promatraju ove procese na nivou, recimo, sekretarijata za ovaj deo jugoistočne Evrope, koji čak od nas neka rešenja uzimaju.

Ono što je jako važno, Strategija je vrlo često korišćena, u mnogim stvarima. Na Odboru smo komentarisali gimnaziju, koja ne prelazi 22, 23, 24 odsto, složiću se sa profesorom Jerkovom, ali smo napravili koncepte za osavremenjavanje gimnazije a ujedno smo očuvali sav integritet gimnazije, koji poštujemo, koji imamo ovde decenijama. Mislim da je ukupna gimnazijska zajednica koja se time bavi jako zadovoljna rešenjima. Boljim ponudama, boljim određivanjem smerova informatičkih, za talentovane, za gimnazije, i te kako se bavimo nadarenom decom i gledamo da to bude ono što će povući omladinu ka kvalitetnim studijama.

Dobro znate da nema kvalitetnog studenta... Slažem se sa gospodinom Šešeljem da nekad neko bljesne. Imao sam drugova koji su voleli da uče kampanjski; kada dođu na fakultet, odlični budu. U srednjoj školi ga mrzi da odgovara na svako pitanje; prosto, taj princip da ne voli sve da uči mu je dosadan, ovde bira ono što voli i ima tu logike, razloga.

Ali ako imamo stanje... Da se ne zavaravamo, mi smo sagledali praktično stanje i trenutnu situaciju u obrazovanju u Srbiji i nismo je ulepšavali, uz, svaka čast, situacije koje se mogu pohvaliti. Obišao sam preko 80 gradova, na stotine škola, ušao sam da vidim svojim okom, da razgovaram sa direktorima, nastavnicima, psiholozima, sa svima i nisam gledao statistiku samo. Zaista smo

videli da su ti problemi toliko nataloženi da sve ovo drugo, ako nastavimo da radimo po istom principu, ne znam kojom ćemo brzinom rešavati probleme.

Etatizaciju i uopšte pojavu centralne uloge Ministarstva, države, objasniću kasnije, jer će se mnogi drugi toga još doticati, pa mislim da ću vrlo temeljno objasniti. Ko je čitao zakon od početka do kraja, videće da tamo postoje tolika ovlašćenja koja se odnose na svaku ustanovu po pitanju njene autonomije, koja nikada nije postojala u našem obrazovnom sistemu. Ipak, postoji ono „ali“ – ne možete dati nekom ko je neuk, ko je nevešt, ko je loš menadžer, gde je škola loše ocenjena, gde su loši uslovi, da ima autonomiju. On je već sam sebi uzeo tu autonomiju kroz način kako se bira, postavlja i šta radi. Meni bi trebalo još jedno zasedanje samo da vam iščitam nevolje koje sam za godinu dana popisao, koje se odnose na gubljenje para, na tužakanje, na agencije za borbu protiv korupcije, na zapošljavanje familija i čega hoćete dalje. O tome ću pričati sigurno u jednom delu, danas ili sutra, ali mislim da dugujem neki kompletan odgovor.

Kada je u pitanju strategija i zakon, oko dece sa posebnim potrebama, apsolutno smatramo da smo romsku decu u praksi maksimalno podržali. Skoro smo duplirali broj i osnovaca i srednjoškolaca, i Romkinja, što je još važnije. Broj studenata, mi se s njima redovno viđamo, i kada dobijete onu geometrijsku progresiju da je taj broj učenika duplo veći, još duplo veći, tu nam je Unicef odličan partner. Mi smo u zakonu, da ne nabrajam, čl. 45, 136, 77, 76. itd., u više nacрта to stavili. Mnogo je važnije da to realizujemo. Apsolutno imamo ogromnu volju i ja imam odličnu komunikaciju sa njima. To je nekakva naša društvena obaveza, i da ne piše ni u strategijama ni u zakonima.

Dualno – zakon ide posebno, to smo rekli. To je jedan deo zakona koji se izdvojio kao poseban proces o srednjem obrazovanju, jer krovni zakon je ono što pokriva predškolsko, osnovno i srednje. U okviru srednjeg, naravno, imamo opšte obrazovanje, gimnazijsko, srednje stručno i dualno i o njemu ćemo govoriti, možda sa više aspekata, kada on dođe na red pa prosto ne bih sada.

Tehnološki viškovi, zaista je to pogrešan izraz. U fabrikama, to su ljudi koji su ostali bez posla; u prosveti je to privremeno stanje stvari svake školske godine. Ova nevolja je nastala ovog puta ne zbog reforme obrazovanja nego zbog nataliteta. Ali ako govorimo o reformi obrazovanja, mi temeljno sada sagledavamo sve aspekte nedostatka profesorskog kadra, prema plati koja je dostupna za razne profile i za razne procese, i time ćemo se vrlo temeljno baviti.

Ono što svakako morate znati, ovaj zakon je preglomazan i ovako je preglomazan. Iza njega stoji više stotina, čak kažu i do 900, raznih pravilnika i raznih stvari koje se moraju urediti. Pokušaćemo da to stavimo na manji broj pravilnika i pokušaćemo, kao i do sada, da pravimo razne ekspertske timove.

Ono što moram da kažem i što sam na Odboru za obrazovanje rekao, to je status hitnosti. Pouzdano vam mogu dokazati da smo mi sve poslove, obaveze završili do jula meseca. Postojalo je čekanje mnogo procedura, mnogo tela mora da da saglasnost. Određena tela su kasnila po dvadeset ili četrdeset dana. Između toga, da mi nemušto kažemo ovde – da, oni su zakasnili, mi nećemo da govorimo o tome šta je rekao Zaštitnik građana ili šta je rekla, recimo, Agencija za borbu protiv korupcije. To bi bilo legalno, jer smo mi imali vremenski rok, a oni nisu uradili, ali bi bilo nelegitimno. Taj cajtnot je sada došao prevashodno zbog početka akademske godine i zbog situacije da se moraju rešiti tzv. tehnološki viškovi (moram taj izraz da koristim), jer to je lista koja se svake godine formira, koja se od prošle godine demokratski raspoređuje.

Vratću se na diskusiju kroz mnoge slučajeve iz prakse gde se skrivaju radna mesta, i to umanjuje opšti budžet prosvete, a gde sindikati nemaju dostupnost tih informacija. Vi znate da vlada od 2014. godine, od 7. decembra, zakon o zabrani zapošljavanja. Profesori odlaze u penziju, moraju drugi da rade, a vi nemate konkursni postupak. To je ono što je sistem dovelo do mnogih loših situacija, između svih drugih o kojima možemo da pričamo, o ukupnoj selektivnosti, plaćenosti, izboru ljudi. Mi nismo Finska, ljudi, sigurno, ali možemo da napravimo ozbiljne korake da ka tome krenemo.

Kada je u pitanju odgovor za Sandu Rašković Ivić, tri puta je menjan rektor Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem u Severnoj Mitrovici, na osnovu Rezolucije i člana 109. Zakona o visokom obrazovanju. Razlozi su bili temeljniji nego forma koja je to tražila. Upravo obrnuto, da nismo slušali zajednicu Srba i sve druge koji žive dole, Univerzitet u Prištini bi se u potpunosti utopio u neko sivilo. Znači, nisu mogli da ispune budžetske kvote, nisu ih dobro raspoređivali, na onoliko malo ljudi osnovala se gomila privatnih fakulteta. Albanci prikazuju svetskoj javnosti da imaju dva univerziteta: Prištinski u Prištini i Mitrovački u Mitrovici, gde podrazumevaju i Severnu i Južnu; imaju integrisane modele. Mi smo očuvali upravo univerzitet u nekom klasičnom smislu postojanja. Tako da odvajam ono što se zove uloga rektora i njegove loše postupke, radnje, intervenciju države gde je mogla i ono što je interes države u širem smislu.

Vi znate da sam bio sprečen da uđem, išli smo da posetimo upravo rektorat i da razgovaramo sa dekanima. Želimo da taj univerzitet ne bude samo finansiran i mesto gde se ide za brzu i laku diplomu. Hoćemo da bude kvalitet, da tamo studenti odu isto kao na druge univerzitete, hoćemo da profesori tamo ne odlaze za vikend, drže komprimovanu nastavu i da studenti od toga neke velike vajde nemaju. Malo je vremena da diskutujem o svemu što je bilo loše tamo.

Kada govorimo o strukovnim studijama i specijalistima, do 2016. godine smo imali da oni na završetku tih studija ostvaruju 180 poena, sa specijalizacijom dođu na 240. Nacionalni savet za visoko, a u sklopu našeg Nacionalnog okvira kvalifikacija koji se radi, radi se zakon, koji će ubrzo biti ovde, takođe usklađujući je sa EOK-om... Znači, oni se zbližavaju sa osnovnim akademskim studijama, sa istim brojem poena, te ne mogu više biti na grupaciji sedmice. Svi koji su zatečeni, to im se priznaje; sada govorimo samo o novima, koji bi možda na lakši način... Neka upišu medicinski fakultet, ja nemam nikakav problem ako je to visoka strukovna medicinska škola. Znači, apsolutno je poruka data na vreme. Jednostavno, ne može se smatrati da su te stvari iste težine. To nije moja volja, nego je to odlučeno još pre mog dolaska.

Ostao sam dužan da odgovorim – agencija ili telo (kako god ga budemo zvali) za akreditaciju imalo je jednu ulogu, a KAPK je, u stvari, samo jedan njegov stručni organ. Moramo da podelimo te uloge. Mislim da neće biti dileme ko ga bira, nego da oni javno objavljuju recenzije i sve druge stvari koje moraju da rade, kao i ko ga delegira. A vi da znate da će sad Vlada samo da potvrdi ono što će univerzitet i oni koji ga delegiraju birati. Bilo je čak da Vlada bira jednu trećinu, a sada ne bira. Tako da je to jedna moguća diskusija. Gledali smo mnoge evropske zakone, čak i susednih zemalja – negde je ovako, negde onako. Prosto je pitanje izbora ili efikasnosti. Lično nemam nikakav problem da li je ovo belo ili crno, samo da je efikasno i da ne koči proizvodnju.

O ulozi Nacionalnog prosvetnog saveta sam već rekao objedinjeno. Doneo sam jednu studiju za skoro celu Evropu, gde postoji tačno šta je uloga tog tela na svakom evropskom prostoru. Podsetio bih vas da je u vreme vladavine Zorana Đinđića ovo telo imalo upravo takvu ulogu kakvu mi predlažemo sad. To mora biti ekspertska grupa, koja i savetuje, i daje, i razmatra i mora biti u jednoj ravni sa oba zavoda.

Koleginica nije dobro sagledala kako su zakonski rešena oba stručna zavoda, Zavod za unapređivanje vaspitanja i obrazovanja i Zavod za proveru kvaliteta. Znači, ta dva tela dobijaju mnogo veće uloge i veće i modernije kompetencije. Ne možemo raditi ako menjate ceo obrazovni sistem a imate tela koja su po sebi loše organizovana, a treba da idemo u promenu svih nastavnih planova i programa. Mi smo napravili novi nastavni plan i program, i njegov okvir, što je bila naša zakonska obaveza. Hvala vam.

PREDSEDNIK: Hvala.

Izvolite.

ŽARKO KORAC: Samo prvo, zaboravio sam da kažem, vama kao odgovor. Pošto sam radio 2001, 2002. godine našu nacionalnu strategiju, u saradnji sa Unicefom, za zaštitu dece. To je vaš lični stav, to je vaše pravo, rekli

ste da ne razumete kako dete od 15 godina, adolescent od 15 godina ima prava da sakrije zdravstveno stanje. Moram da vam kažem da postoji nešto što se zove – prava deteta. Prava deteta nisu manja nego prava roditelja. Ne odgovaram sad vama. U našoj javnosti se to često brka, pa se smatra da roditelj ima prava da tuče decu itd. Mi smo vodili duge rasprave o tome. Na primer, da li vi pitate nekoga od 15 ili 16 godina da li uopšte hoće da se operiše? Da li on daje saglasnost ili mislite, dok nije punoletan, do 18 godina, da lekar prosto odluči umesto njega?

Deca imaju određena suverena prava, to nije jednostrano pitanje, a jedno je pravo da bude zaštićeno njihovo zdravstveno stanje. To je nešto što bi se smatralo danas u razvijenom svetu jednim priznatim pravom deteta. Znači, roditelj nema prava da zna apsolutno sve o svom detetu, jer i dete ima pravo na svoj integritet i zaštitu, koliko god da je to u našoj sredini čudno. Dobro, vi ste rekli, to je vaš lični stav, vaše pravo.

Što se tiče ovog drugog, samo da odgovorim, tačno je, Nacionalni prosvetni, vi ste tu u pravu, vi ste se toga setili, 2001. i 2002. godine... Ali to je bio trenutak kada smo mi mislili da je potreban celokupan sistem obrazovanja, koji je bio potpuno zapušten, više od deset, skoro petnaest godina, zbog ratova, sankcija, čuda, da bi morao da se postavi temelj. Ono što mene zbunjuje – sada se vraćamo na taj isti sistem, kada je pretpostavka da je ceo prosvetni sistem ipak stao na noge i počeo da funkcioniše.

Vaše je, očigledno, mišljenje da je ovaj sistem da ga Skupština bira, da Vlada u određenim telima delegira trećinu, nefunkcionalan. Ono što mene brine, ne vidim da bi ovaj sistem u kome će konkretno ministar... Naravno, predlagači su, spisak je naveden tu, ali ne vidim zašto bi taj sistem bio efikasniji, jer mene je iskustvo naučilo da je moguće da, nažalost, ministar bude potpuno politička ličnost.

Neću navoditi ime jednog ministra, nema veze s ovim strankama koje su trenutno na vlasti, koji je godinu dana bio ministar (inače je profesor na Novosadskom univerzitetu), apsolutno se godinu dana ničim nije bavio. Samo da kažem, dobili smo sredstva da sve osnovne škole dobiju prozore, da ne duva deci, pa sam pitao, ako se seća bivši ministar Žarko Obradović, šta je s tim projektom, pa je rekao da ni to nije rađeno godinu dana iako su odobrena sredstva. Znači, možete da imate... Meni je važnije da sistem funkcioniše, a ne da bude na jednoj ličnosti.

PREDSIEDNIK: Poštovani poslanici, saglasno čl. 27 i čl. 87. st. 2. i 3. Poslovnika, obaveštavam vas da će Narodna skupština danas raditi i posle 18 časova.

Izvolite, ministre.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Samo sam ostao dužan ono što smo na Odboru govorili, a to ću svakako u situaciji da se menja Ustav Srbije – delegirati pitanje obaveznosti srednjeg obrazovanja. To sam rekao i pre nego što sam čuo bilo čiji stav. S druge strane, mislim da to nije nešto što će da košta državu više. Pa i da košta, ali je već obuhvat dece dovoljan. Mislim da tu nemamo nikakva probijanja.

Ovo što ste rekli, ja dugo radim u obrazovanju, 38 godina, i taman sam mišljenja, i kada je Žarko bio i kada ste vi mislili, i vi ste Žarko, evo ja kada mislim, mislim da se ništa nismo pomerili mnogo. Prosto, to je moj utisak i moje mišljenje. Zato uvek počinjemo od nekog početka, ali mislim da postoji jedna doza odlučnosti da sada to bude kao jedan početni impuls da bi se to povuklo, da bi krenulo stvarno da bude ozbiljnije. U tom smislu podržavam i potrebu da ljudi budu bolje plaćeni, da se pravi racionalizacija sistema, i to su izjave koje svakodnevno dogovaramo sa ljudima. Prosto, isti motiv nas je rukovodio. Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima narodni poslanik Zoran Živković.

ZORAN ŽIVKOVIĆ: Ministre, zašto po hitnom postupku? To je prvo pitanje. Slažem se da su ovo važni zakoni, mislim da se tu slažemo svi, bez obzira na to iz koje poslaničke grupe dolazimo, koju političku opciju zastupamo, ali potpuno je besmisleno. To nije kukanje poslanika, koje izaziva animalne reakcije nekih sa druge strane, nego je to jedna realnost. Nemoguće je ozbiljno ući u analizu zakonskog predloga koji ima – jedan 210, a drugi 150 i nešto članova, za pet dana. Naravno da to može da se pročita, da se pročita i dva ili tri puta, ali da li može da se uđe u suštinu tih zakona? Ne. Javna rasprava nije namenjena poslanicima, niti su poslanici pozivani na javnu raspravu. Prema tome, opravdanje da je javna rasprava trajala ne znam koliko nema veze s nama.

Rekli ste da su neke institucije kasnile, te su vas one omele da ovi predlozi zakona budu u Skupštini u nekom vremenu koje je normalno. Koje institucije? Ko vas to ometa? Koliko znam, u petak je to usvojila Vlada, ili u četvrtak. To znači da je Vlada kriva za to. Ako nije Vlada, bilo bi jako lepo da nam taksativno kažete ko je i na kakav način vršio opstrukciju ovog zakona.

Drugo, ako je to izvršeno, zašto je hitan postupak? Evo kod Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, praktično, vi u obrazloženju kažete da vam hitan postupak treba da biste otpustili neke prosvetne radnike. Tako piše. Ili ja nisam baš najbolji u tumačenju onoga što vi govorite, a to ćete mi reći kada završim. Znači, rekli ste – racionalizacija, da se uredi sistem, da se zna koliko ljudi gde radi. Pa to se valjda ne radi na dan ili dva pre početka školske godine za visokoškolce ili mesec dana od početka školske godine za osnovne i srednje škole, tako da vaše opravdanje za hitan postupak ne postoji.

Hitan postupak kod Zakona o visokom obrazovanju je zbog finansiranja, zbog statusa studenata koji su na budžetu. Pa oni treba da pođu na predavanja za neki dan! Kako sada da znaju šta da rade sa svojim statusom? Šta ako sada nekima od njih ili većini njih uvodite takve promene da ste im potpuno poremetili planove? Šta će biti sa njihovim finansiranjem, sa njihovim studiranjem? To nije igra, ne može tako da se radi. Nikakvo opravdanje za to ne postoji, osim da nam kažete ko su krivci pa da ti krivci budu kažnjeni na adekvatan način. Sve drugo bi se svalilo vama na odgovornost, što ja ne želim da kažem. Siguran sam da ste vi imali dobre namere, ali nemojte da dopustite da vas neko opstruiše u sprovođenju tih dobrih namera.

Hajdemo prvo o Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja. Naravno, slažem se sa kolegama koje su već govorile, kao što su kolega Žarko Korać, koji me sada ne čuje, i gospođa Rašković. Uvodi se hegemonija ministra. Ministar postavlja sve direktore. To je prevelika odgovornost. To se ne radi ni u vojsci, to se ne radi ni u policiji, to se ne radi ni u pravosuđu, to se ne radi ni u sportskim savezima, ne radi se nigde, da jedan čovek preuzme odgovornost za delatnost, za vršenje svoje funkcije, za poslovanje, ako hoćete u dve hiljade škola, koliko ih već tačno ima. To znači, ako vi postavljate direktore, da ste vi lično odgovorni za sve što se dešava u svakoj školi. To, naravno, nije prirodno i nije normalno.

Pitanje je koji su kriterijumi za izbor direktora. Pitanje je ko će vam pomagati da izaberete, da li će to biti partijski činovnici višeg i srednjeg nivoa ili neki ljudi koji imaju profesionalno znanje iz te oblasti. Bojim se da ovo drugo nije realna opcija.

Samo jedan primer: vi imate već, koliko sam shvatio, par meseci problem sa direktorom Mirosljubom Mosurovićem iz Osnovne škole „Svetozar Miletić“ u Zemunu. Imamo proteste tamo. Vi ste rekli svoj stav, ali taj stav nije promenio stav roditelja i većine učenika i nastavnika te škole. Šta se dešava? Kako će to biti rešeno? Hoćete da pozovete neke specijalne jedinice da to rešavaju? Šta ako bi se nešto tako desilo u 10% od te dve hiljade škola, dvesta škola, da kolektiv, roditelji, deca ne budu zadovoljni vašim izborom direktora škole? Šta se dešava? To je na ivici vanrednog stanja. Da ne govorim o najvažnijoj stvari, da deca gube nastavu. Mi imamo ljude na ulicama, to treba policija da obezbeđuje, tu treba neke druge službe da se nađu. To, naprosto, nije dobra stvar.

Zato direktore škola, i to piše u našim amandmanima, treba da biraju školski odbori, koji treba da budu sastavljeni tako da imaju sedam članova, da njih četvoro bude iz kolektiva, odnosno prosvetni radnici, da troje budu iz lokalne samouprave, a dvoje da budu roditelji. To je onda pravi okvir da se

donose odluke koje su dobre. Da, devet, u redu je. Ja sam proverio, vidim da profesori fakulteta, odnosno viših škola znaju i da računaju do sedam, a ne samo kad zapošljavaju svoje rođake i prijatelje. Prema tome, to je pravi način da se uradi.

Imate neke penale, kazne za decu koja krše neke propise koje mi ne vidimo jer nemamo podzakonski akt kojim se to reguliše, ali se njima određuju kazne. Jedna od kazni je humanitarni rad. Tako piše. Humanitarni rad nigde na svetu nije, niti sme da bude kazna. Posebno to ne sme da piše u zakonu koji se bavi obrazovanjem i vaspitanjem. To su temeljne vrednosti. Humani rad nije kazna, osim ako je to sistem vrednosti koji afirmiše koalicija koja sada drži vlast. Ali humanitarni rad nigde, nigde i nigde nije kazna.

Mi predlažemo da pored osnovne škole i srednja škola bude obavezna. Mislimo da je to neophodno, da se ne trabunja o dualnom obrazovanju, jer to je ono obrazovanje da možeš da budeš i keramičar i šef BIA, da možeš da budeš i „mali“ iz Beograda i ministar i ne znam šta. Ne, ajmo da uvedemo da srednje škole budu takođe obavezne, kao osnovne škole. Pored toga, naravno, kad je nešto obavezno, po svim uzansama i svim propisima međunarodnim, ali i po nekoj zdravorazumskoj logici, udžbenici za tu decu moraju da budu besplatni, za sve. Znači, udžbenici da budu besplatni za sve osnovce i srednjoškolce.

I, udžbenici treba da budu oslobođeni poreza, a ne da ljudi koji na svoj način pokušavaju, kroz polovne udžbenike, da pomognu ljudima da se nekako izbore sa velikim cenama u besplatnom školstvu (a to besplatno školstvo košta između deset i dvadeset hiljada svako dete svake godine), da se to promeni tako što će država svima da obezbeđuje udžbenike. Naravno, ne uvek nove, ima da se napravi jedan sistem da se koriste i polovni, ima tu sistema koji je vrlo, vrlo jednostavan.

To može da se uradi i to treba da se uradi, jer to ima smisla u odnosu na besmisleni ideju da deci od 7, 8, 10, 15 godina oblačimo odela, da im stavljamo kravatu i da bude obrazloženje da je to borba protiv socijalne nejednakosti. Socijalna nejednakost se rešava tako što razvijate privredu. Socijalna nejednakost se ne rešava u sistemu obrazovanja i vaspitanja, nego u ekonomiji, u poreskom sistemu, u sistemu socijalne zaštite, a ne po tome što ćemo da imamo modne kreatorke ili modne kreatore koji će sada da objašnjavaju da je to fenomenalno, da će deca bolje da uče i neće se videti koliko ko ima para. To je besmisleno i to nema nikakve veze.

Piše u ovom zakonu da nema u školama stranačkog, partijskog delovanja, i ja mislim da je to potpuno u redu. Ali mislim da je u redu, i to je naš predlog, da se zabrani i versko delovanje, bez obzira koje vere, bez obzira na koji način. To ne važi za opcioni predmet veronauka, nego za delovanje verskih

organizacija (crkava, sekta i čega god hoćete) u školama. To je zabranjeno. To ne sme da bude dozvoljeno, pre svega zbog toga što su, osim u poslednjem razredu srednje škole, to maloletna deca. To ne sme da se dozvoli.

Konačno, u članu 7. stav 1. tačka 7) uneli smo ono za šta se borimo već nekoliko godina, a to je – akademska čestitost. Ljudi koji su subjekti u obrazovanom sistemu treba da budu ljudi koji mogu da se pohvale da su akademski čestiti. To znači da nisu prepisivali svoje doktorate, svoje diplomske radove, da nisu krali, da nisu kupovali, kao što ste sami rekli malopre, jeftine i brze diplome.

Pomenuli ste jedan univerzitet. To nije jedini. Imamo mi „Indeks“ aferu, koja stoji deset godina pa ne znamo šta je s tim. Imamo neke doktorate, Malog, velikog, ovog, onog, imamo diplomiranje u nedelju bivšeg predsednika države. To su stvari koje ukazuju na to da je akademski svet, akademski život u Srbiji veoma zagađen poslednjih desetak godina, intenzivno poslednjih pet godina. To mora da bude rešeno na adekvatan način, a to je da oni koji time rukovode, a to ste vi, prihvatite sistem vrednosti koji ne bi trebalo da bude diskutabilan.

Što se tiče Zakona o visokom obrazovanju, u članu 7, gle slučaja, u stavu 1, isto kao kod ovog prethodnog zakona, bilo je pravo mesto da se uvede akademska čestitost kao pojam, ali i kao sistem vrednosti koji je uslov da akademska zajednica u ovoj državi ozdravi.

Naravno da Nacionalni savet ne treba da bira Vlada, to je potpuno besmisleno. Treba da ga bira Parlament, tu se slažem sa kolegama koje su to rekle. Postoje države u kojima ministar unutrašnjih poslova postavlja načelnike policije, ministar pravosuđa postavlja predsednike sudova i ministar prosvete sve direktore, ali to su države sa dugom demokratskom tradicijom. To su države gde ne može da se desi da ministar, kada ga uhvatite da je ukrao pare za neki stan, to reši tako što ima tetku u Kanadi. To nisu takve države. To nisu države gde usred grada „kompletni idioti“, po rečima predsednika njihove stranke, mogu da ruše, u centru grada. To nisu takve države i ta etatizacija je nesprovodiva kod nas.

Naravno, mnogi ljudi su prošli kroz osnovno obrazovanje i nisu naučili ništa, to pokazuju svaki dan, ali njih je neka viša sila kaznila, tako da je to očigledno.

Mislím da bi trebalo da se zabavite, ministre, nečím što bi vas uvelo na pozitivnu stranu istorije srpske politike, ne samo u oblasti o kojoj sada govorimo, obrazovanju, nego i šire, a to je da pokrenete preispitivanje svih sumnjivih diploma. Ako je moja sumnjiva, da počnemo od moje pa da idemo dalje, da se preispita sve. Za to postoji jednostavan način. Tu vam ne treba policija, ne treba da vam neko laje zbog toga, nego samo treba da se sprovede jedan postupak koji vi dobro znate, koji je vrlo često sproveden u nekim drugim oblastima, često

sprovođen u ovoj oblasti u nekim drugim zemljama. Lajanje na to što neko predlaže nešto nikad nije rešavalo, nego delanje u odnosu na to što neko daje kao svoj predlog. Tako da bih voleo da taj deo vašeg posla bude ono što će dominirati u narednom periodu.

Mi ćemo sa 23 amandmana na Zakon o osnovama sistema i 30 amandmana na Zakon o visokom obrazovanju pokušati da popravimo ovo što je loše započeto, siguran sam da i kolege iz opozicije imaju dobre amandmane, tako da bi bilo dobro da uvažite to što je ne partijska prisila, nego jedan dobar, racionalan pristup ovom problemu. Naravno, dobar deo ideja i neke potpuno zaokružene amandmane dobili smo od strukovnih, sindikalnih, naučnih udruženja. Bilo bi dobro da to uzmete u obzir i da pokušamo da ovaj zakon spasemo na neki način, jer obrazovanje je vrlo važna funkcija u svakoj državi.

Strašno je za jedno društvo kad dođe do toga da su prosvetni radnici višak. To je tužno društvo. Ako imate društvo u kome su učitelji, nastavnici, profesori univerziteta višak, to znači da to društvo ide ka jednom institucionalnom neznanju, a to znači da će to društvo imati velike probleme u budućnosti.

Prema tome, apelujem na vas, vaša funkcija, mesto koje zauzimate, nadam se i ono što ste radili u prethodnom delovanju, obavezuje vas da pridemo ozbiljno ovom problemu i da se prestane sa stvaranjem uslova da 25.000–30.000 mladih ljudi koji su korisnici ili žrtve ovakvih zakona budu ponovo isterani iz Srbije. To se ne dešava slučajno i nije samo posledica svetske ekonomske krize i migracija, niti je samo posledica domaće ekonomske krize, koja je očigledna bez obzira na laži koje se emituju sa vrha vlasti o privrednom rastu, BDP-u i tim stvarima, o broju nezaposlenih, nego je to jedan smišljen pokret, akt, ideja, proces, gde vladajuće stranke u ovom trenutku namerno i ovakvim zakonima rasteruju mlade, obrazovane, pametne ljude iz ove zemlje da bi dobili mesta oni koji su falsifikovali, krali, koji se finansiraju od tetke iz Kanade i sličnih izvora.

To mora da bude prekinuto, to je interes svih građana Srbije, bez obzira na to za koga su glasali. Vi, ministre, imate obavezu da učinite nešto da taj proces bude zaustavljen, a deo kočenja ili zaustavljanja tog procesa može da bude jedan dobar zakon o ove dve oblasti. Ako mislite i ako se slažete sa mnom da je nemoguće da se to popravi sa stotinak, dvesta amandmana koje mi predlažemo, onda povucite zakone, vratite ih u proceduru kad budu popravljani, a mi ćemo imati tada i dovoljno vremena i dovoljno želje i odgovornosti da glasamo za jedan dobar zakon. Ovo nisu dobri zakoni. Hvala vam.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Dobro. Jedva sam razaznao šta je struka, više je bilo ovde političkih debata i pamfleta.

Slažem se, akademska čestitost, čestitost svugde i na svakom mestu. Prosvetni radnik sam 38 godina, učim decu, profesore i sve druge čestitosti i nikad nikog nisam slagao, prevario. To možete saznati u ovom gradu od koga hoćete.

Preispitivanje svih sumnjivih diploma, slažem se, ali to nije moj posao. U uvodnom izlaganju sam vrlo jasno rekao šta novi zakon sadrži i kako ćemo od sada to da vrednujemo. To je posao pravosudnih i istražnih organa, kao što dobro znate. Znači, imamo alat da neko ne može da plagira, imamo alat da se formira komisija, da inspekcija izađe i ja ću to vrlo časnno raditi.

Što se tiče pitanja vezanih za etatizaciju, centralizaciju, hegemoniju, zaista ću morati objedinjeno, jer će se ponavljati. Ne mislim da je to tako. Prosto ću vam dati dovoljno jasnih razloga zašto u ovom trenutku to treba da bude.

Profesor Korać je vrlo jasno rekao da zakoni moraju da prate život i stvarnost. Ako želimo da budemo deo evropskog prostora, mi smo ovo morali da donesemo u jednom delu, kada je u pitanju promena načina učenja, rada i svega toga, nastavnih planova i programa, i obuka ljudi. Paralelno treba misliti o standardu ljudi i ja se trudim, koliko mi daje moj guber, i ubeđujem sve u Vladi da to mora da se desi.

Tehnološki viškovi, to je pogrešan izraz, ali je stihijsko obrazovanje nešto što smo do sada imali. Ako se na učiteljske fakultete, ima ih šest u državi, upisuje koliko hoćete studenata, iako je to najugroženija struka jer tu najmanje dece ima, mi sada razmišljamo o nekom alter programu, o njihovoj dokvalifikaciji da bi mogli da uđu u neke druge nastavne procese onog što nam fali, recimo da predaju matematiku u petom razredu, neko informatiku itd. Intenzivno radimo na tome. Znači nije to samo – odseci i stavi negde.

Lično mislim da se neću služiti tom metodologijom, a upravo sam je zatekao. Briga o ljudima nije samo deklaracija, nego, zaista, neki plan, ozbiljnost i rešavanje tih problema. Mogu vam posvedočiti svi sindikati, bez obzira na potrebu da iskažu svoj revolt o plati i štrajku, da smo temeljno godinu i nešto dana radili da se svako mesto gde smo uspeli otkrije, ko je gde sačuvao od direktora. Ima časnih direktora, ima ih koji to nisu, i to je vrlo jasna statistika.

Pravo da vam kažem, trabunjanje o dualnom nije trabunjanje. Jednostavno, to je tema kojom se bave sve civilizovane zemlje sveta. U Trstu, gde je bila Konferencija Berlinskog procesa, sam Berlinski proces, glavna tema je bila obrazovanje za rad. Možda taj izraz iritira. Mi smo ranije imali tu praksu, ili kako god zvali. Znači, radnička zanimanja postoje. Postoji i obaveza da se i

drugi koji uče određene struke i profile četvorogodišnje... Medicinske sestre su uvek imale praksu, i sada je imaju. Tako da ne favorizujemo neke priče.

Mi nismo precrtali ni nemački, ni austrijski ni bilo koji zakon koji ne možemo da preslikamo. Mi nemamo takvu privredu, upravo o tome se radi. Ovo je samo početak, ali povodom tog zakona imaćemo priliku da se nađemo u redovnom postupku, to nije bilo hitno.

Sastav školskih odbora, hajde da počnem tu temu sa vama, Zorane. To je najveći problem gde se prave loši savezi i odatle počinje sva nevolja lošeg rada škole. Ako je eksterno ocenjivanje jedan od alata, ako je prijavljivanje loših situacija od strane profesora, roditelja i svih živih, a mi primamo desetine mejlova dnevno, počinje priča, tako da ko napravi većinu u školskom odboru, on vlada, ne treba da ga interesuje kvalitet.

Ovde nema politike uopšte. Moja paradigma te priče jeste da direktor mora biti najkvalitetnije lice izabrano, da kolektiv to mora da prepozna i da bira najbolje. Ministar je samo neko ko će da čekira da li su to uradili dobro. Može i bez toga, ali onda inspekcija mora da bude mnogo velika i onda ćemo sporo rešavati šta se desilo ako to nije bilo.

Ne krijem, gledao sam i neka rešenja kod Nemaca u zakonu. Oni to imaju. Sve je demokratski, svi rade svoje procedure, ali ona zadnja reč... Nije ministar jedan, ne moram ja 1.750 škola da gledam. Kao što svaki poslanik zastupa desetine hiljada građana u Srbiji pa ne trči za svaki govor da pita svih 10.000 šta misle o tome. Znate, ni predstavnik sindikata, koji ima 25.000 zaposlenih, ne ide da pita svakoga. Znači, ovde postoje školske uprave, postoje timovi, pomoćnici; ministar je figura i zadnja reč u tom nizu. Naravno, pretpostavka je da on mora da bude čestit i pošten čovek. Ja sam sindikatima to i rekao – svaki sledeći put birajte ministra koji nije politička ličnost pa ćete to očuvati, a ovo je sada situacija koja jeste.

Za udžbenike, to će ići potpuno drugačije. Mi smo ove godine dali 86.000 besplatnih udžbenika, toliko smo imali sredstava. Ići će promena Zakona o udžbenicima i videćete originalna rešenja, gde ćemo moći da značajno povećamo i kapacitet broja besplatnih udžbenika, i jeftinije udžbenike i digitalne udžbenike. To je cilj izmena Zakona o udžbenicima. Prosto je vezano za škole, pa nekako ide.

Kazne i mere, disciplinske ili vaspitne, nisu ista kategorija. Znači, vaspitna je mera kada deca izađu u park i srede tamo polupani mobilijar ili ofarbaju nešto, voljno ili nevoljno. Da li će ga prvi put naterati zato što ima izostanke, pa će on to kasnije sam hteti, to je vaša procena kao pedagoga. A da li će neko humanitarno da radi... Pa, mi idemo da obnovimo kroz ovaj zakon; niko reč nije rekao o đačkim zadrugama, koje upravo to treba da daju kao model

ponašanja, nekog preduzetnog učenja, finansijske pismenosti i niza kategorija koje ovde niko nije pomenuo, a koje su jako velike novine u našem zakonu.

Ako pominjemo *PISA* testiranja, profesor Korać je izašao, mi smo jedno preskočili, ali u ovome, da se nismo godinu dana spremali, bili bismo jako loše kotirani jer finansijsku pismenost nismo uopšte uveli u naše škole. Mi sa Ekonomskim fakultetom, Narodnom bankom i mnogim institucijama, kompanijama... Koristim priliku da se zahvalim mnogim kompanijama koje su prepoznale gomilu reformskih procesa koji se ovde dešavaju.

Bilo je pritužbi da informatika ne može da uđe. Evo, vidite da može. Pa nema ko da održava sistem. Ima, 400 ljudi je zaposleno za to po školskim upravama. Nema računara? Nabavljeni su. Obuke su urađene. Osnovna mreža je postavljena. Radiće se lokalna mreža. To su, ljudi, veliki poslovi. To uopšte nije „pljuni pa zalepi“. Ako je ovo ministarstvo uspelo da to uradi na mišiće, svojom ogromnom voljom, a tek 18. očekujemo korišćenje međunarodnih kredita i značajnijih budžetskih sredstava, ja sam zaista zahvalan svima koji su pomogli da ovo počne da se dešava.

Dokle god smo sirotinja, da li moramo da zaostajemo za svetom? Možemo li paralelno da pomažemo standard naših zaposlenih, da uređujemo sistem i da u nekim stvarima prestižemo region? Sa mnogim stvarima koje smo uradili za godinu dana prestigli smo region, verujte mi. Vratiću se na ostale poslove.

(Zoran Živković: Replika.)

PREDSEDNIK: Hvala.

Ministar je vama odgovorio sve, bez ikakvih uslova za repliku.

Đorđe Komlenski ima reč.

ĐORĐE KOMLENSKI: Zahvaljujem, predsedavajuća.

Dame i gospodo, drugarice i drugovi, Poslanička grupa Pokret socijalista – Narodna seljačka stranka – Ujedinjena seljačka stranka podržaće predloge zakona o visokom obrazovanju i zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja koji su danas na dnevnom redu.

Pre svega, s obzirom na to da sam pratio ceo proces dolaska do ovih rešenja, želim da čestitam Ministarstvu na tome što su zaista izuzetan napor u prethodnih godinu dana uložili da ovaj tekst bude ovog kvaliteta, izuzetno primenljiv i koristan za one koji su nama najvažniji, a to su naša deca, kako će ubuduće biti obrazovana i kakvo ćemo im obrazovanje pružati, da dođu do ovog rešenja uvažavajući sugestije struke.

Onaj ko je to pratio mogao je da vidi kako su se nacrti zakona koji su bili u radnoj verziji menjali nakon svakog sastanka, dopisa, komunikacije sa bilo kim ko se mogao smatrati relevantnim za pomoć u sačinjavanju svega ovoga.

Prema tome, javna rasprava je ovde jedna od onih koje treba da budu za primer i u svim drugim postupcima ako radimo zakone koji, tačno je, nisu „najkrovniji“, ali su sistemski zakoni, zakoni koji su jako važni za budućnost Srbije. Ono što je dobro i što će zasigurno proisteći iz cele te javne rasprave, a i iz ove rasprave, jeste da će na krajnji tekst ovog zakona imati uticaja oni koji imaju dobru volju, dobru nameru prema svemu ovome i dovoljno znanja da pomognu, eventualno i amandmanima koji su predloženi da se ponešto koriguje i da se dobije još kvalitetniji tekst od onoga.

Siguran sam da u toj grupaciji neće biti onih koji ne mogu da računaju ni na podršku svojih kolega sa fakulteta, jer ih nemaju, ni svojih drugova iz vojske, jer ih nemaju, i onih koji su možda čak naslutili mogućnost, sa svojim visokoumnim znanjem, da kroz osnivanje obrazovnih ustanova uticaj mogu da imaju neke mahinarsko-manipulatorske vinarijske organizacije, koje za sebe mogu da tvrde da imaju jedinstvene patente da u proleće 2007. godine zasade čokote na zemlji koja nije njihova, da u jesen dobiju to zemljište u zakup, pa onda nisu znali ili im je javila strina da to treba uraditi na vreme i u tom periodu, da bi mogli da ostvare i refundiraju od države 555.000 evra.

Za ovakve stvari, kada su u pitanju neki budući osnivači ili suosnivači prosvetnih ustanova, siguran sam da nema prostora. O tome se mora povesti računa kada se budu odobravale neke buduće registracije, pa makar to bile i neke kvazi pravno-birotehničke škole, iz kojih bi moglo da proistekne da nekom padne na pamet da sam sa samim sobom zaključi ugovor, sa zelenaškom kamatom od 10% ili, ne daj bože, da dobije poriv iz predškolske ustanove da izbacuje čoveka iz voza zato što govori engleski jezik. Ovim predlogom zakona vi ste ovakve moguće budalaštine eliminisali, zatvorili prostor za to i očigledno vrlo iskustveno, na osnovu perioda koji je iza nas, krenuli u ozbiljnu reformu i stvaranje ozbiljne podloge da se obrazovanje u Srbiji vrati na mesto koje zaslužuje.

Meni je veliko zadovoljstvo što sam jedan od onih koji su podsećali, pre više od godinu dana, da je vaspitanje nešto što je ključna stvar, koja se mora vratiti u obrazovni sistem Republike Srbije. U ovim zakonskim predlozima vi ste za to stvorili više nego dovoljan prostor, stvorili ste obavezu, a na svima nama je da obezbedimo uslove i mogućnost da prosvetni radnici zauzmu svoje mesto u društvenom sistemu, da budu poštovani na način kako su nekad bili poštovani.

Nije samo materijalni status nešto što kod čoveka izaziva zadovoljstvo i volju da radi svoj posao, već i status koji uživa u svojoj sredini, u svom okruženju. Činjenica je da se u nesretnim vremenima kakva su bila u proteklom periodu, pogotovo od 2000. do 2012. godine, kod nas to poprilično ruiniralo, u jednoj besomučnoj trci za nekakvim izmišljenim ocenama, po svaku cenu, za

sopstvenu decu. U stvari, problem roditelja koji su na svaki način želeli da dođu do toga da dete u diplomi ima visok prosek ocena, a šta stvarno zna, za šta je osposobljeno i koliko je vaspitano da živi u jednom uređenom sistemu, da poštuje druge, da poštuje sebe, to ih nije zanimalo.

Iz tog razloga meni su potpuno jasni pristupi određenim stvarima upravo u ovom delu gde u ovom trenutku vi kao ministar (u nekom drugom periodu možda i neko drugi kao ministar) preuzimate na sebe gotovo ličnu odgovornost za izbor direktora škole. Očigledno je da prevelika sloboda i preveliki uticaj sa lokala nisu bili dobri za školski sistem.

Mislim da ste vrlo precizno definisali sve bolne tačke koje su postojale i postoje u ovom sistemu. Ne kažem da je ovo najidealnije rešenje za sve, ono to i ne može da bude jer mnogo toga moramo da ispravimo u budućem periodu da bismo ovaj tekst i samo školstvo, u bilo kom stepenu, od predškolskog pa do visokoškolskog, doktorskih studija, sticanja majstorskog zvanja, podigli na nivo kakav Srbija i njeni građani zaslužuju. Ovo preciziranje je neophodno. Neko će reći da je možda previše normativnosti u svim ovim propisima, da su previše definisana pojedina prava i obaveze, ali ja zaista mislim da ste vi ovde uspeli da jednu stvar zadržite na pravoj liniji, a to je ona nijansa da forma treba da zaštiti suštinu, a ne da sama sebi bude svrha i sama sebi dovoljna.

Ono što nas očekuje, očigledno, u budućem radu jeste pitanje udžbenika, koje su ovde moje uvažene kolege pomenule i sa kojima moram da se složim. Smatram da je ovako šarenolik, neozbiljan i neodgovoran pristup, kakav je pre pet, šest, sedam, deset godina bio kada je u pitanju sačinjavanje udžbenika iz kojih naša deca uče, jednostavno nedopustiv. Svako dete u Srbiji treba da ima priliku da stekne isti nivo znanja; svako dete u Srbiji treba da ima motivisanog profesora, nastavnika, učitelja da mu u tome pomogne i da uspe onoliko koliko ono može, koliko želi i koliko bude bilo motivisano.

Nijedan od ovih zadataka koji su pred vama nije lagan. Prosto je nemoguće i prosto neprihvatljivo, Srbija je mala zemlja, malo tržište radne snage, da bi se smelo dozvoliti da neko ko završi školu na dva, uslovno da kažem, kraja Srbije, ima diplomu istog zvanja, nema isto znanje i nije učio iz istih udžbenika, nije sticao iste standarde. To je nešto što se mora ispraviti.

Pomenuću još jednu stvar koju sam primetio, a to je da u nekom budućem periodu, kada je u pitanju gradacija škola, možda treba tražiti načina za finansijsku motivaciju nastavnog osoblja koje radi u školama, jer su upravo odnosi i relacije koje treba uspostaviti oni između rezultata na maturalnim ispitima i ocena koje su učenici dobili u diplomama po završnim razredima osnovne škole ili srednje škole. Na taj način zaista uporediti... Ipak, maturalni ispiti su (ili male mature i velike mature) uniformni ili približno uniformni za

celu Republiku Srbiju; njih treba u budućem periodu uporediti sa ocenama koje su imala deca i kako su prošla na tim ispitima.

Mislim da je to jedan od ozbiljnih poslova za inspektore koje ćete imati ovde. To jeste način da se upravo iz tog segmenta dođe do pozicije da bude jasno gde je znanje usađeno, gde je temeljno, gde je dobro, kako da kažem, sažvakano, preneto i usađeno učenicima, bilo kog ranga, a gde je bilo trke za nekakvim izmišljenim prosecima. U tom trenutku, kada dostignemo jedan odgovarajući nivo, onda nam verovatno neće trebati kvalifikacioni ispiti za srednju školu, ni za fakultete.

Još jedna stvar za koju ćete u praksi imati zasigurno dosta obaveza, ona koju sam ja primetio, to je da morate povesti računa kada su u pitanju obaveze koje ima nenastavno osoblje. Ovde su u pitanju sekretari škola, koji su, pored svih obaveza koje su do sada imali, dobili obavezu učešća u pravnom delu posla kada su u pitanju javne nabavke. Jednostavno, to treba da bude učešće, ne treba da se prevali sav posao na njih. Mislim da jako dobro znate, svako ko zna sistem prosvete zna koliko administrativno-pravnih obaveza oni već imaju u odnosu na neke druge službe.

Ja vam se zahvaljujem; u ovom trenutku ne želim da vam oduzimam više vremena. Podržaćemo ove zakone i u danu za glasanje glasati za njih. Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima narodni poslanik Boško Obradović.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Poštovani građani Srbije, koji ste svakoga dana sve svesniji koliko Srbija propada pod vlašću SNS i SPS, ovde danas imamo jedan izuzetno važan zakon, koji može doneti dodatne probleme u jednoj sferi ključnoj za budućnost Srbije, a to je sfera obrazovanja.

Nikada, ni lično ni kao Srpski pokret Dveri, nismo imali problem da podržimo ono što je dobro iako dolazi iz redova vlasti. Lično sam u više navrata pohvalio poteze aktuelnog ministra Mladena Šarčevića kada se zalagao za povratak školskih uniformi u naše škole, kada je iz školskog sistema izbacio seks pakete i promociju homoseksualizma. Dakle, nikada mi nije bio problem da pohvalim ono što je dobro, bez obzira na to što su Dveri žestoka opozicija aktuelnoj vlasti.

Isto tako, još je veća obaveza opozicije da kritikuje ono što je loše, a ova dva zakona nose veoma loše stvari za sistem obrazovanja u Srbiji. Pre svega, za hitan postupak u Domu Narodne skupštine Republike Srbije imali ste mnogo više važnijih tema od ovih koje pokreće ovaj zakon: da rešimo ko je kupio diplome, ko je izvršio plagijate doktorskih radova, da rešimo zašto svake godine imamo sve manje đaka i studenata, da vidimo kakav je materijalni status prosvetnih radnika, koji imaju plate ispod republičkog proseka plata ili, primera radi, da rešimo besplatno školovanje za najsiromašnije đake i studente. Što se tiče

visokog obrazovanja, jedna od najaktuelnijih tema za hitan postupak jeste ukidanje bolonjske reforme obrazovanja.

Ali ove teme ne mogu da dođu na dnevni red, nešto drugo za Vladu Republike Srbije jeste hitno – hitno je dalje eksperimentisanje sa srpskom prosvetom, koje traje još od Stipa Šuvara, preko Mire Marković i Gaše Kneževića, do aktuelnog režima Aleksandra Vučića i Srpske napredne stranke.

Ima jedna zanimljiva stvar, koja možda nije dovoljno primećena u javnosti: da su naša tri poslednja ministra prosvete kadrovi koji dolaze iz privatnog obrazovanja. Veoma je neobično da su u sistemu ravnopravnosti između privatnog i državnog obrazovanja u Srbiji kadrovi iz privatnog obrazovanja nekako ravnopravniji, jednakiji nego kadrovi iz državnog obrazovanja. Tako Žarko Obradović, Tinde Kovač Cerović, Srđan Verbić, Mladen Šarčević, pa i predsednik skupštinskog Odbora za obrazovanje Muamer Zukorlić, verovali ili ne, jeste malo neobično, svi dolaze iz privatnog sistema obrazovanja u Srbiji. Pretpostavljam da u državnom sistemu obrazovanja nemamo kvalitetne kadrove za ministre, za predsednike skupštinskog Odbora za obrazovanje itd. Jasna je sprega između vlasti, privatnog sistema obrazovanja i Soroševih kadrova koji od 5. oktobra 2000. godine u svakom ministarstvu prosvete praktično vode glavnu reč.

Ono što je problem sa ova dva systemska zakona jeste pokušaj koncentracije političke moći u rukama Vlade Republike Srbije i u rukama jednoga čoveka, odnosno ministra prosvete. Ja zaista uvek imam problem kada neko želi da svu vlast koncentriše u svojim rukama, počevši od Aleksandra Vučića, preko medijskog tajkuna Željka Mitrovića, do Mladena Šarčevića. Dakle, ta ideja da se sva vlast koncentriše u svoje ruke, a da nemate više nijednu kontrolno-nadzornu ulogu nad radom ministra, to je zapravo glavni problem ovih predloga zakona.

Pre nego što je predložio ove zakone aktuelni ministar je krenuo u smenu ljudi koji mu nisu po volji, koji ne ispunjavaju sve njegove naloge i koji, verovali ili ne, imaju svoje slobodno i drugačije mišljenje, kakav je aktuelni predsednik Nacionalnog prosvetnog saveta, uvaženi i čuveni prof. dr Aleksandar Lipkovski, koji se u više navrata na Nacionalnom prosvetnom savetu suprotstavio raznim idejama Ministarstva i, naravno, šta – morao je biti smenjen, uz asistenciju kolege Zukorlića, vašeg koalicionog partnera, na nadležnom Odboru za obrazovanje.

Šta zapravo želi ministar Šarčević? Želi da se on pita o svemu, da jedino on odlučuje o svemu, da ne postoji nijedno stručno telo koje će moći da ga zaustavi na putu reforme našeg obrazovanja. To jednostavno nije normalno.

Nenormalno je da se on pita o svemu. Nenormalno je da se bilo koji ministar u svom domenu jedini pita o svemu.

Vidite šta radi, konkretno, aktuelni ministar prosvete kroz ova dva predloga zakona: ukida mogućnost da Nacionalni prosvetni savet uopšte ima bilo kakvu regulatornu i kontrolno-nadzornu ulogu nad obrazovanjem u Srbiji, isključivo ostaje na nivou savetodavne uloge. Nacionalni savet za visoko obrazovanje više ne bira Narodna skupština Republike Srbije, već, verovali ili ne, Vlada Republike Srbije. Dakle, Vlada će izabrati svoje činovnike u Nacionalni savet za visoko obrazovanje. Isto je kada je u pitanju Nacionalno telo za akreditaciju i proveru kvaliteta. Naravno, ono što je veliko finale ovih zakonskih rešenja – ministar postavlja preko 2.000 direktora osnovnih i srednjih škola u Srbiji, što je zaista neverovatan fenomen i neverovatna ideja, da je ministru uopšte mogao da padne na pamet jedan takav član zakona!

Ovde imamo jedno genijalno obrazloženje zbog čega ne treba više Narodna skupština Republike Srbije da bira Nacionalni savet za visoko obrazovanje, već je bolje da to radi Vlada. Evo šta se kaže u obrazloženju Predloga zakona – Nacionalni savet za visoko obrazovanje ne treba više da bira Narodna skupština, već je predviđeno da ga bira Vlada, zbog efikasnosti rada. Jer se u praksi dešavalo da nadležnom odboru Narodne skupštine treba više od godinu dana da zameni člana Nacionalnog saveta koji je dao ostavku, a to može da ugrozi funkcionisanje rada.

Čekajte, ko je kriv, gospodin Zukorlić? Neko pre njega ko nije radio svoj posao u nadležnom skupštinskom odboru? Narodna skupština Republike Srbije, koja se ne sastaje zato što želite da smanjite direktne prenose na RTS-u da uopšte može da se čuje glas opozicije? A onda, zato što vi ne radite svoj posao, jer vi inicirate zasedanja Narodne skupštine i skupštinskih odbora, treba da se ukine mogućnost Narodnoj skupštini da bira članove Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje i da se ta mogućnost da kome drugom nego Vladi Republike Srbije. Dakle, zaista smešna argumentacija, koja samo govori o tome da želite da centralizujete svu političku vlast u vašim rukama.

Naravno, vi imate veliki problem da postoji bilo koji kontrolni mehanizam vašeg rada. Vi ne podnosite izveštaj Narodnoj skupštini, već godinu i po dana nijedan od ministara, a obavezni ste da to činite svaka tri meseca! Kada se jednom predsednik Nacionalnog prosvetnog saveta usprotivio ministru na sednicama, naravno da je odmah morao da bude smenjen, jer vi ne trpite drugačije mišljenje. Vi postajete nervozni kada govori bilo ko ko se sa vama ne slaže, jer su u osnovi vašeg političkog delovanja nasilje i totalitarna želja za vlašću, bez prisustva opozicije. Vi ne možete da izdržite prisustvo opozicije u bilo kom domenu države i društva.

Da bih dokazao ove svoje tvrdnje, imam veoma konkretan i aktuelan primer da ste već indirektno primenili ovaj zakon iako ga još niste ni doneli. Slučaj je upravo iz mog rodnog grada, Čačka, gde je ministar Šarčević i pre donošenja ovog zakona izvršio puč u nekoliko osnovnih i srednjih škola, smenio školske odbore, postavio nove vršioce dužnosti direktora, koji, verovali ili ne, partijski pripadaju Srpskoj naprednoj stranci. Zaista neverovatno iznenađenje i gotovo šokantan slučaj – da se partijski direktor postavlja od strane ministra na čelo osnovnih i srednjih škola u gradu Čačku.

Tu dolazimo do ključnog pitanja. Ministar obrazlaže, na Odboru i danas ovde, kako imamo veliki problem s izborom direktora zato što direktori nameštaju sebi nove mandate, diluju sa članovima saveta roditelja, sa zaposlenima. Je li to tačno u mnogim slučajevima? Tačno je. A šta dobijamo kao alternativu u ovim zakonskim rešenjima? Svemogućeg ministra, koji će objektivno i pošteno da postavi dve hiljade direktora u Srbiji. Ko, ljudi, veruje u tu bajku?

Onog trenutka kada Mladenu Šarčeviću bude stavljena na sto lista dve hiljade partijskih direktora Srpske napredne stranke, da li bilo ko veruje da će Mladen Šarčević da odbije da potpiše njihova imenovanja i kaže – ne, ne, ne, vi koji ste me postavili za ministra, ne mogu vaši partijski direktori, ima boljih i ja ću postaviti bolje? Da li bilo ko u Srbiji može da poveruje da SNS neće iskoristiti mogućnost da ministar postavlja sve direktore u Srbiji, da postavi za sve direktore u Srbiji svoje partijske vojnike?

Naravno da ćete to uraditi. Pa vi to već radite u svim sferama društva. Jedina sfera društva u kojoj to do sada niste mogli da sprovedete u sto posto slučajeva jeste sfera obrazovanja, zato što postoje neki školski odbori koji su radili mimo vaše volje.

Ovim zakonom želite da ukinete autonomiju prosvetnog sistema u Srbiji i nametnete vaše partijske direktore u svim osnovnim i srednjim školama u Srbiji, kao što ste uradili u Čačku, gde ste za direktora jedne osnovne škole postavili osobu koja nikada nije radila u osnovnoj školi; ne samo da nije iz tog kolektiva, nego nikada nije radila u osnovnoj školi. A za direktora jedne srednje škole postavili ste osobu, naravno člana SNS, koja ne samo da nije iz tog kolektiva nego nikada nije ni radila u srednjoj školi. Dakle postavili ste za vršioce dužnosti, gospodine ministre, u dve škole u Čačku osobe koje apsolutno nikakve veze nemaju sa sistemom osnovnog i srednjeg obrazovanja. To vam je slika kako ćete vi kadrirati kada se budete pitali i odlučivali po ovom zakonu.

Bilo je veoma zanimljivo pratiti medijsku polemiku kada su vas pitali ko vam je predložio ove kandidate. Vi kažete – nemam ja nikakve veze s tim, predložila mi je lokalna samouprava. Lokalna samouprava kaže – mi nemamo

nikakve veze s tim, to je ministar sam postavio. Postavlja se pitanje – izvinite, ko je ministru stavio na sto imena vršilaca dužnosti iz redova Srpske napredne stranke? Narodni poslanik iz Čačka, gradonačelnik Čačka, član predsedništva SNS, da li je ministar lično kadrirao preko svojih ne znam kakvih, privatnih ili partijskih veza? Niko neće da prihvati odgovornost da je predložio ta dva kandidata, jer svi znaju da su partijski, da nisu kompetentni i da nikada nisu radili u sistemu osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja i niko neće da prihvati odgovornost za kandidovanje tih vršilaca dužnosti. E, tako će izgledati ovaj primenjeni zakon kada ga usvojite, da jednostavno omogućite jednom svemogućem ministru da postavlja preko dve hiljade direktora osnovnih i srednjih škola u Srbiji.

Što se tiče vaše velike ideje o dualnom obrazovanju, da biste imali dualno obrazovanje, morate da imate domaću privredu koja može da prihvati dualno obrazovanje. Mi nemamo domaću privredu. Vi ste uništili domaću privredu i sve dali u ruke strancima. Mi nemamo više zanatske radnje, nemamo zadrugu, nemamo mogućnost da uopšte spojimo školstvo sa našom domaćom privredom, koja je uništena pod vašom vlašću.

Naravno, ono što vi imate kao obavezu jeste da se brinete o migrantima. To je za vas najvažnije. Kako žive naši đaci, kako žive naši prosvetni radnici, kako živi bilo ko u Srbiji, to nije za vas glavna briga, ali da rešite sve migrantske probleme na svetu, to radite besprekorno. Konkretno, u Šidu ste u ovom trenutku u nastavu u četiri osnovne škole upisali 91 đaka migranta. U četiri osnovne škole u Šidu 91 đaka migranta! Na osnovu čega, po kom osnovu, po kom prosvetnom, pedagoškom ili ne znam kakvom drugom idealu?

Ko njima brani da se školuju u prihvatnim centrima? Ko njima brani da im izađemo u susret na bilo koji drugi način? Ali da ih namećemo na silu u naš unutrašnji, domaći obrazovni sistem, to, ljudi, nema nikakvog smisla! Protestuju vam svi roditelji u Šidu. Ne smete da prenosite istinu o onome što se u Šidu dešava, gde roditelji jednostavno ne žele da im na ovaj način namećete i pokušavate da praktično vršite neku inkluziju migranata koja nema nikakvog prosvetnog, pedagoškog i bilo kog drugog smisla.

Nije to jedino što radite. Ono što ovde posebno radite, gospodine ministre... A to su vam ubacili kao što su vam ubacili i seks-pakete koje niste приметili pa smo morali da vam skrenemo pažnju šta se dešava u vašem ministarstvu iza vaših leđa. Ovde su vam ubacili u član koji se tiče zabrane diskriminacije našem ustavu nepoznate kategorije rodne ravnopravnosti i seksualne orijentacije. Nigde u našem ustavu ne postoji rodna ravnopravnost i seksualna orijentacija; ne znam šta će u ovim vašim zakonima. Da li vi imate neku obavezu prema nekome spolja da menjate termine, ustavne kategorije i

uvodite nešto što nikakve veze nema sa našim pravnim tekovinama? Zbog čega to uvodite?

Pa ne možete petnaest godina da rešite status veroučitelja u Srbiji, koji svake godine obnavljaju svoj radni odnos i ne mogu da dobiju radni odnos na neodređeno vreme; ne možete da rešite status veronauke, koja je svuda šesti i sedmi čas; praktično i veroučitelji i veronauka imaju... postoji jedan diskriminatorski odnos prema ovom predmetu i ovim profesorima, ali je važno da rešite seksualnu orijentaciju i rodnu ravnopravnost.

Ne možete da rešite pitanje dopunskih škola u dijaspori, udžbenika, ujednačavanja programa. Gde vam je u ovom zakonu član Nacionalnog prosvetnog saveta iz redova Srba u regionu, iz redova Srba u rasejanju? Gde su vam dopunske škole i programi i honorarni nastavnici iz redova dijaspore? Ne da morate da ih šalžete odavde, nego naši ljudi iz dijaspore koji mogu da vrše prosvetnu funkciju u dijaspori i organizuju prosvetne škole. Gde su vam škole u diplomatsko-konzularnim predstavništvima?

Dakle, ono što je vaš posao ne radite, ali brinete o seksualnoj orijentaciji i, naravno, o rodnoj ravnopravnosti, koje su vam nametnute kao oni seks paketi koji su se širili našim školama, a da vi niste ni znali šta vam se širi po sistemu obrazovanja u Srbiji.

Konačno, ono na čemu posebno insistiram – problem poveravanja poslova državne uprave u AP Vojvodini, to stvarno ne razumem. Kako, gospodine ministre, dozvoljavate da Vojvodina ima poseban školski kalendar u odnosu na ostatak Srbije, da ima posebne programe? Da li je to država u državi? Šta je to? Zar mi nemamo jedinstven prosvetni sistem na teritoriji cele Srbije? U jednom delu Srbije đaci idu na raspust u ovom trenutku, u drugom delu Srbije idu u onom trenutku. Šta smo mi, da li smo jedna razbijena ili rasturena država zato što neko želi od autonomije Vojvodine da napravi separatističku državu u državi?

Zašto niste ukinuli ovo poveravanje poslova državne uprave AP Vojvodini? Prosvetni sistem je srce jedinstva države i jedinstvene uloge države u obrazovanju budućih generacija. Ne može jedan deo Srbije da se obrazuje ovako, a drugi deo da se obrazuje onako, što vi dozvoljavate ovim poveravanjem poslova državne uprave AP Vojvodini.

Dakle, stvar je veoma jasna i jednostavna: vi želite, kao što rade Aleksandar Vučić, Željko Mitrović, Bratislav Gašić, takođe da uzmete sve stvari u svoje ruke, da se jedino vi pitate i odlučujete o sistemu obrazovanja u Srbiji. Zato, gospodine ministre, 28. septembra imate štrajk svih prosvetnih sindikata u Srbiji. Zato iznova ustaju prosvetni radnici protiv vas i vaše vlade, koja ih je ponizila i prekršila sva obećanja sklopljena u onom memorandumu, kada je prethodni štrajk, najduži u istoriji srpske prosvete, završen.

Prevarili ste prosvetne radnike, ne rešavate pitanje platnih razreda, imate ponovo štrajkove od 28. septembra. To je istina o srpskoj prosveti. Ne možete tu istinu zamagliti ovakvim vašim praznim pričama, gde je najvažnija stvar u srpskoj prosveti da vi postavite dve hiljade partijskih direktora Srpske napredne stranke na čelo osnovnih i srednjih škola u Srbiji. Hvala.

PREDSEDNIK: Imamo replike. Prvo Aleksandar Martinović, Muamer Zukorlić i ministar.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Hvala, gospođo Gojković.

Ne plašimo se mi iz Srpske napredne stranke mišljenja Boška Obradovića. On nikakvo posebno mišljenje ni o jednom društvenom problemu nema. Srbija ima problem kada njegovi batinaši tuku žene, to je problem.

Što se tiče dvojice direktora u Čačku, juče je Bošku Obradoviću odgovoreno na sednici Odbora za obrazovanje, ali on, po svom starom dobrom običaju, u nameri da sakrije činjenice koje mu ne idu u prilog, neće da kaže – on, veliki zagovornik porodičnih vrednosti, negovanja tradicije, čuvanja porodice itd. – zašto je ministar smenio dvojicu direktora u čačanskim školama. Zato što nisu hteli da reaguju... Ovo govorim zbog građana Srbije, da bi znali,. Zato što nisu hteli da reaguju po prijavama da se u te dve škole desio slučaj pedofilije. Zato su ti direktori smenjeni, a ne zato što imaju ili nemaju bilo kakve veze sa Srpskom naprednom strankom.

Za razliku od Boška Obradovića, koji je u Srbiji otvorio od 2016. godine, ako se ne varam, sedam radnih mesta (za njega i za šest njegovih poslanika), Aleksandar Vučić, koga spominje iz dana u dan i ništa drugo ne ume da priča, kao što vidite, sem da ponavlja „Aleksandar Vučić, SNS“, 24 sata, Aleksandar Vučić je za tri godine otvorio, sa svojom vladom, preko 55 novih fabrika u Srbiji i zaposlio više desetina građana Srbije.

Smanjili smo, prepolovili smo broj nezaposlenih u Srbiji, drastično smanjili budžetski deficit, povećavamo iz godine u godinu BDP, Srbija napreduje. Kako bi Srbija izgledala da je nekim slučajem vodi Boško Obradović, videli smo pre neki dan kako njegovi crnokošuljaši biju žene ispred TV Pink.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima Muamer Zukorlić.

MUAMER ZUKORLIĆ: Ukoliko će kolega Obradović dobiti neki glas među svojom šakom jastrebova pominjući mene, neću mu braniti, neka uvek to radi, s tim što želim kazati da me je delimično poslušao kada sam mu juče na Odboru kazao da onu pesmicu koju je juče odrecitovao ne potroši do kraja, jer će mu trebati danas za Skupštinu. Pratio sam, skoro da je ponovio sve stihove te recitacije.

Žao mi je što se nije potrudio da uđe u problematiku zakona, pa i da kritikuje, da nam ukaže na nešto što je propušteno, jer zapravo rasprava u ovoj sali služi ne da bismo samo bili jedni za a jedni protiv, već da dođemo do toga da ono što je dobro pohvalimo a ono što smo propustili da u međuvremenu kroz amandmane i na predviđene načine ispravimo. Imamo, dakle, pevanje, nekoliko floskula – ministar uzeo sve, ne da ovima ništa, državni, privatni... Mislim da, dokle god naše ocene budu ko je državni ko je privatni, a ne referentnost, kvalitet, to nigde ne vodi.

Jedino što se mogu složiti jeste da treba vratiti odlučivanje o Nacionalnom savetu za visoko obrazovanje Parlamentu. To jeste nesretni komentar koji je očito promakao grupi koja je pisala zakon uz obrazloženje kako Odbor nije zasedao godinu pa je to osnov. Očito je da je neko od pisara zakona iz te radne grupe imao razlog da to proturi. I, naravno, neću se složiti sa strukturom Nacionalnog saveta, gde Konferencija univerziteta, jedna interesna grupa, ima potpuni monopol. Eto, nek ima nešto u čemu ćemo se složiti, ali bih zaista pozvao da se ide sa konkretnim predlozima i sugestijama koje će nam koristiti.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima ministar.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Dužan sam da odgovorim, jer juče je na Odboru za obrazovanje poslanik uspeo da kaže šta je hteo i otišao. Po dobrom običaju. Mislim da je to nevaspitano ponašanje, a ovaj zakon govori o obrazovanju i vaspitanju.

Naravno da smo sve ovo čuli juče od reči do reči, kao recitaciju. To je tačno. Proveravao sam, imao sam sve zapisano, ništa novo: hitan postupak, sindikati, plate, sirotinja, eksperimentisanje, smena ljudi. Jedino na šta nisam odgovorio, otišli ste, to je ovo – danas imate saopštenje lokalne samouprave Čačak da su pomenuti vršioци dužnosti postavljeni od strane lokalne samouprave po hitnom postupku dok ne počne redovan postupak izbora, gde se ja ne mešam. Ako dobijem sugestiju od vas ili od bilo koga drugog da je to neadekvatno, proveriću pa ću staviti, kao što sam sada rekao, ime samouprave Čačak na stub srama. Juče ste izašli a da to niste čuli od mene. Ponovili ste, a mogli ste da proverite. Sinoć sam insistirao da daju saopštenje. Saopštenje imate.

(Boško Obradović: Šta čekate?)

Ne čekam repliku od vas. Dualno, rekli smo, nije tema; migranti, vaš stav, diskriminacija, to ima u Zakonu o diskriminaciji. Znate da 22 tela prođu kada morate zakon dovesti do Skupštine. Postoje poverenici za diskriminaciju i ravnopravnost, to je naša zakonska obaveza. Ničim ne favorizujemo ničiju

orijentaciju i bilo šta od ovoga što ste rekli. Dajete neke čisto političke konotacije nečemu gde ne sleduju.

Kada je u pitanju status veroučitelja, na javnoj raspravi sam decidirano rekao i patrijarhu i svima ostalima, tu je gospodin Zukorlić kao predstavnik jedne druge verske zajednice, da nisam kriv što me je zadesio zakon o zabrani zapošljavanja. Zašto niko nije taj status rešavao od 2001. godine? Do 2014. godine je mogao da se reši, svaki put. Obećao sam, čim prestane da važi taj zakon, ići će izmene i dopune ovog zakona, ako ni za šta, samo radi toga, jer ti ljudi imaju pravo da dignu kredit, da budu normalni profesori, da uđu u licenciranje i sve druge obaveze kao i svi drugi profesori. To smo sve rekli i pričali. Ne vidim da mi to spočitavate, rekao sam to još kada je trebalo. Javne rasprave smo imali, temeljne. Zaista smo od svakog ko je imao šta da doda dograđivali. Sada ćemo sigurno štošta naučiti, ali pola toga ne stoji.

Poveravanje poslova Vojvodini, pa to je rešeno 2001. godine. Mi smo prvi put, ako niste primetili, uspeli da sada stavimo ovu ulogu ministra, koju vi ne volite, kada se biraju direktori (ne v.d., to neka radi lokalna samouprava), ali Vojvodina je prihvatila da smo deo jedinstvenog sistema. A ja ću u ulozi, kako je zamišljena uloga ministra...

Jedino, ispraviću vas, ne ide 2.000 škola, 1.751 tačno. Kao što vi kao poslanik zastupate interes dvadeset-trideset hiljada građana, koliko već, ne verujem da znate sve o njima. Ja znam sigurno oko 700 direktora lično, upoznao sam ih, a upoznaću i ostale. Imam velike lične kapacitete, ali imam i mnogo pomoći sa strane i od prijatelja, i imam dobre alate. Pogledajte bolje poglavlje „Kompetencije za rad direktora škole“, pogledajte bolje šta sve za licencu on mora da položi. Ne može da bude bilo ko samo zato što hoće; ne može da ga postavi nijedna stranka pa ni Napredna, a ni vaša.

Znači, ovde je paradigma sledeća: bira se najbolji jer će plate i škola zavisiti od toga. Ja ne biram, procedura izbora je ostala demokratska, potpuno ista. Javlja se ono „ali“; neko će proveriti da li je sve urađeno kako treba. To rade Nemci, rade druge države, što ne bismo radili i mi? Ako to prikažete iz ovog ugla, onda to zvuči... To više zveči, a ne zvuči, ali pričaćemo o tome.

PREDSEDNIK: Poštovani narodni poslanici, određujem pauzu do 15.00 časova, kada ćemo nastaviti da vodimo raspravu o predloženim zakonima.

(Posle pauze – 15.00)

PREDSEDAVAJUĆI (Đorđe Milićević): Dame i gospodo narodni poslanici, nastavljamo sa radom.

Da li još neko od predsednika, odnosno predstavnika poslaničkih grupa ko nije iskoristio svoje pravo želi reč?

(Boško Obradović: Replika.)

Nisam vas razumeo, gospodine Obradoviću.

(Boško Obradović: Martinović, Šarčević, Zukorlić prozvali su me imenom i prezimenom. Po Poslovniku Narodne skupštine Republike Srbije, sleduje mi replika.)

Samo malo tiše, molim vas.

Gospodine Obradoviću, da bih ja lično imao osnova da vam dam mogućnost da replicirate kada je reč o delu sednice kojem nisam predsedavao, ja bih tu informaciju morao da dobijem od predsedavajućeg u tom delu sednice, odnosno u konkretnom slučaju predsednice Narodne skupštine Republike Srbije. Pošto tu informaciju nisam dobio, apsolutno ne postoji nijedan osnov da vam dam mogućnost za repliku.

(Boško Obradović: Pogledajte stenogram. Kako to nije osnov za repliku? Šta je onda osnov za repliku?)

Reč ima narodna poslanica Milena Bićanin.

Izvolite.

(Boško Obradović: Čekajte, prozvan sam od trojice govornika, kako to nije osnov za repliku? Šta je onda osnov za repliku?)

MILENA BIĆANIN: Poštovani predsedavajući, ministre sa saradnicima, poštovane i drage kolege narodni poslanici, Socijaldemokratska partija Srbije, od kada je osnovana, sa potpunom sigurnošću mogu da kažem, stoji na stanovištu da je obrazovanje motor razvoja društva, pokretač, možemo da ga zovemo kako god, možda je lepša reč pokretač ali svakako nešto što može da promeni našu stvarnost, naše živote i omogući uslove za stvaranje jedne respektabilne i uspešne države.

Mi se zalažemo za obrazovanje koje će biti zaista u duhu socijalne pravde, dostupno svima, obrazovanje koje daje jednake šanse, ali ne samo jednaku šansu da imate školu i da imate učiteljicu, nego da imate kvalitet obrazovanja. Ovo kažem posebno zato što znamo da veliki broj učenika u Srbiji pohađa škole u uslovima koji su malo drugačiji od gradskih, jako dugo putuju do škole, putevi su nebezbedni, nemaju tamo svoje drugove. A onda se pitamo, uz sve požrtvovanje učitelja koje im se sigurno nudi, da li zaista uspeju da dobiju sve ono što je moguće i što ova država obećava.

Socijaldemokratska partija Srbije takođe se zalaže za demokratizaciju i depolitizaciju sistema obrazovanja. Ono što je već bila tema u razgovorima o ustavnim promenama, a deo je našeg programskog dokumenta „Država obrazovanja“ – mi se zalažemo za obavezno i besplatno srednjoškolsko

obrazovanje. Bilo je puno reči o tome sinoć na Odboru za obrazovanje. Vidim da je raspoloženje mojih kolega i ministra koji je učestvovao u tom razgovoru sa nama u tom pravcu. Nadam se da će nam nove ustavne promene ovakav zakonski okvir i doneti, jer imati osnovnu školu, u 21. veku, kao jedini obavezan sistem obrazovanja, zaista je minorno. Minorno je imati možda i samo srednju, ali moramo da se obavežemo da imamo kvalitetno srednje obrazovanje da bismo mogli da utičemo na kvalitet obrazovanja nacije, da bismo mogli da unapređujemo naše visokoškolsko obrazovanje i sve nivoe obrazovanja koji slede po završetku osnovnih studija. Prosto tako.

Ono što možemo politički da se slažemo, kako god, ali sistem obrazovanja ima svoje utemeljene zakonitosti u suštini nastanka. Znači, to je sistem u kome obrazujete decu u jednom trenutku za vreme koje će doći. Moje ključno pitanje, koje postavljam sebi, svima nama, ne tražim nikakav odgovor jer odgovor ćemo dobiti za osam godina – današnja generacija prvaka ima šest-sedam godina, kako ko, za osam godina od današnje 2017. godine, to će biti 2025. godina – pitam sebe i sve nas da li znamo kakav će svet biti 2025. godine? Da li znamo kakva će biti naša ekonomija, kakve će biti naše potrebe i da li već sada imamo dovoljno preduslova da stvaramo kvalitetne temelje za to što nas čeka 2025. godine?

Izdvajam tu godinu jer je merim sa početkom osnovnog obrazovanja prve generacije, odnosno prvaka koji su ove školske godine krenuli u svoj sistem. Ono što je takođe važno za sistem, kako da vam kažem, sve zemlje na svetu, svačiji sistem ima tu vrstu ograničenja, međutim, drugi su, izgleda, uspeali da u nekim ranijim vremenima reše neka druga pitanja, tako da lakše hvataju zamajac sa vremenom, lakše uspevaju da kontrolišu vreme u kome žive i da nameću nove standarde i modele, koje su vrlo radi da prihvate, što bih rekla da ovo društvo baš i nije.

Ono što u značajnoj meri opterećuje svaki zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i svakog ministra, bez obzira na to o kojoj vladajućoj garnituri govorimo, to je odnos javnosti prema sistemu obrazovanja. Naša javnost je vrlo podeljena. Mislim da ima dosta površnih stavova – ili je škola savršena ili ništa ne valja, ili nastavnici rade ili ništa ne rade, imaju samo godišnje odmore, sva deca su bahata ili su idealna. Mislim da nemamo dovoljno kritičan odnos zato što, pre svega, nastupamo jako lično, sa stanovišta toga čime smo lično zadovoljni.

Zakon se tiče pre svega učenika, nastavnika, roditelja; tiče se svih prosvetnih vlasti, tiče se društva u celini. Zakon treba da obezbedi, zato ga i donosimo i o svemu tome diskutujemo, ključni element, a to je element kvaliteta i održivost tog kvaliteta. Jer, ukoliko nemamo kvalitet i ako nemamo napredak u

postavljenim ciljevima, onda imamo samo sistem; možemo da kažemo da imamo sistem, možemo da kažemo da imamo zaposlene, imamo novac koji izdvajamo, ali nemamo rezultate. Onda, naravno, imamo sve ono što nam danas nedostaje i protiv čega se svi bunimo.

Zašto sam na prvo mesto...? Ako sada moje kolege prosvetni radnici slušaju, reći će – zašto na prvom mestu deca? Zato što deca moraju da idu u školu. Deca moraju da idu u školu, a nastavnici biraju profesiju. To ne umanjuje njihov značaj, niti njihovu ulogu, niti našu odgovornost da se potrudimo oko poboljšanja ne samo materijalnog statusa nastavnika, nego pre svega ugleda profesije.

Zaista bih htela posebnu pažnju da u ovom delu svog obraćanja posvetim nastavnicima. Zašto? Zato što su nastavnici nosioci obrazovanog sistema. To su nastavnici. Oni dolaze sa nekim završenim školama, oni dolaze sa diplomama koje im je ova država priznala, koje im je priznalo Ministarstvo, dolaze svojom voljom, dolaze sa svojim ličnim opredeljenjem, dolaze sa svojim ličnim stavovima, biraju posao i nose sistem. Međutim, ono što sistem mora da uradi, to je da pokaže mnogo više poštovanja.

Sećam se devedesetih godina i ne razumem dovoljno one koji kažu da je to važna uloga, ali da materijalni status i nije toliko važan. Važan je. Mi smo devedesetih godina bili jedina struka o kojoj se u „Dnevniku“ objavljivalo kada prima platu. Mi smo 2000. godinu dočekali sa 50 maraka. Naravno da svih ovih godina nismo uspeli da se oporavimo, a, koliko sam shvatila, živimo u vremenu i društvu koje jako ceni one koji mnogo zarađuju. Kakva je onda poruka prosvetnim radnicima ako rade za platu koja je 17% manja od republičkog proseka?

Nastavnici... Ne znam, evo, reći ću prosto da ne znam da li je u skorije vreme vršena neka analiza zadovoljstva nastavnika svojom profesijom, koliko je nastavnika našlo tu meru usklađenosti između profesionalnog afiniteta, odnosno izbora i ličnog afiniteta i onoga što može konkretno da realizuje u svom poslu. To su ljudi koji žele da budu uspešni, ne zaboravite; to nisu samo ljudi koji dođu, održe čas, ispričaju i odu kući, to su ljudi koji se veoma mnogo angažuju, koji rade.

Da li rade svi? Ne rade svi. Da li sistem mora da otkloni iz sistema ili prvo da pomogne onima koji su u sistemu a nisu dovoljno kvalitetni i ne trude se? Svakako, to je obaveza sistema. Mi se ljudi ne možemo lišiti tek tako. Ako smo ih primili u sistem, moramo da kažemo – mi smo vama jednog dana priznali kompetencije da možete to da radite, u bilo kom vremenu i u bilo kom sistemu. Šta je sistem radio sa vama, ne znam, ali ne možemo se ljudi lišiti, ljudima moramo da pomognemo sa uvažavanjem.

Posebno apostrofiram reč – uvažavanje. Ako hoćemo da ovaj zakon dobije svoj puni smisao i ako hoćemo da za par godina, ili bilo kada, kažemo da su ove zakonske izmene bile kvalitetne i dobre, da nam je bila dobra namera, dobro ubeđenje i uverenje, onda moramo da pokažemo poštovanje.

Ono što se, čini u odnosu na nastavnike, to je da postoje stručna usavršavanja, postoje njihove obaveze u tom smislu, međutim, pitanje je u kojoj meri oni sve to mogu da realizuju u svojim školama i u kojoj meri se konačno realizuju vrednosti njihovih aktivnosti. Nastavnici imaju mogućnost da na osnovu stručnog usavršavanja itd. stiču zvanja, međutim, koliko ja znam, ministre, još uvek ta zvanja koja stiču nemaju ekvivalent u novcu. Mislim da bi to bila dobra motivacija. Tamo niko ne očekuje ne znam kakav novac, ali očekuje razliku, razliku u odnosu na onoga ko se ne trudi, ko ne radi, ko koči, sa kim morate da se objašnjavate zašto hoćete da neku nastavnu jedinicu ili neki sadržaj izvedete interdisciplinarno, da ga molite da učestvuje u tome.

Moramo da se potrudimo da ohrabrimo najjače. Moramo da uspostavimo razliku. Verujem da će mnogi od onih koji misle da su kreda i tabla i dalje najbolji način za održavanje nastave, kada budu videli razliku, vrlo lako odlučiti da i oni mogu drugačije. Ovaj zakon i sve ovo što radimo mora to da omogući.

Juče sam pričala o tome, vi ste mi odgovorili, pričali smo o odgovornosti, o pravičnosti. Ne bude li ovaj zakon i ovo naše zaklinjanje išlo u tom pravcu do kraja, vidljivo kroz praksu, biće nam žao i imaćemo ovakvu diskusiju kroz izvesno vreme. A, pravo da vam kažem, ne znam da li iko više ima vremena u svom životu, posle svih promena koje se dešavaju i svih zahteva koji su pred nama.

Što se tiče učenika, mislim da konačno moramo ovom društvu da pomognemo, svima nama, da razumemo da deca imaju ljudska prava. To što su ta deca mala, što dolaze sa sedam godina u školu ili predškolsko, ili bilo koji uzrast... Ovo društvo mora da shvati da deca imaju ljudska prava. U školi, ovo bih iskoristila čak i kao vrstu apela, mora da prestane borba koja nastaje iz nezadovoljstva svih, borba između nastavnika i roditelja i dece oko toga ko ima više prava da ima prava. Tamo svako ima svoje pravo.

To što se veoma često u javnosti čuje kako deca imaju sva prava u školi, a nastavnici nemaju nikakva prava, nije tačno. Nastavnici moraju da shvate da ta vaspitna uloga škole i kapacitet koji oni sa sobom kao ličnosti unose u školu mora zaista da bude ne samo od velikog značaja, nego mora da bude jedno apsolutno pomoćno oruđe i veoma važno oruđe za rad. Oruđe za rad nije pretnja ocenom, to je najneprikladniji oblik ponašanja bilo koga u prosveti. Najneprikladniji način ponašanja je uterivanje straha. Najneprikladniji način

ponašanja je nedavanje odgovora onima koji od vas odgovore traže i koji su u školu zbog odgovora i došli.

Još jednom, deca imaju ljudska prava. Mi smo obavezni da im pomognemo da svoja prava i obaveze razumeju. Moramo da ih vaspitavamo, moramo da budemo strpljivi. Ministarstvo i sve institucije obrazovnog sistema sve aktivnosti koje sprovode u obrazovnom i vaspitnom smislu zaista moraju da daju kao alat i sredstvo za rad nastavnicima da bismo ostvarili ono što je kvalitet i ono što ste naveli, čini mi se, pod tačkom 7) kao element obezbeđenja kvaliteta, a to je okruženje.

Nema kvalitetnog obrazovanja bez pozitivnog okruženja javnosti. Ne zaboravimo, deca nam dolaze iz kuća u školu sa šest-sedam godina, došla su s nekim navikama, donela su ih u školu; deca iz škole odlaze svojim kućama, a onda se nađu u raskoraku između onoga šta je kuća, šta je javnost i šta je učitelj i šta je nastavnik. Deca imaju potrebu da imaju bliskost sa svojim nastavnicima, ali se bojim da okruženje daje jednu sasvim suprotnu sliku. Zašto je ta slika drugačija? Zato što je iskustvo roditelja drugačije, zato što su roditelji građani ove zemlje koji svakodnevno imaju utisak da im možda obrazovanje nije puno dalo u životu. Zato što ima puno naših građana koji jako dugo čekaju posao, a kvalitet svakog sistema obrazovanja leži baš u toj tajni kratkog vremena od trenutka kad ste završili školu do trenutka kada ste se zaposlili. Znači, to je okruženje na koje utiče škola, ali utičemo i svi mi, i mi u Skupštini; naravno, i sve prosvetne vlasti i sve vlasti ukupno.

Što se tiče te zaista intrigantne teme postavljanja direktora, šta ja o tome mislim? Kako da vam kažem, možemo da sukobljavamo mišljenja i u jednom i u drugom pravcu, ali onog trenutka kada smo kao društvo sigurni da će uvek samo najbolji biti izabrani, onda nemamo problem. E sad, pitanje je da li imamo taj utisak, da li imamo ta iskustva iz života, da li kao roditelji da li kao oni koji rade ili su radili u prosvetnom sistemu. Prilikom raspisivanja konkursa, naravno, vrlo se jasno navode svi kriterijumi. Ukoliko svi kriterijumi budu apsolutno objektivno provereni, zaista ne mora da bude nikakvog problema i da potpišete 2.000 rešenja. Ali ako to ne bude slučaj, onda čak i da ne postavljate, nema veze, opet neće biti dobro.

Kada govorimo o ovom pitanju, mislim da je velika odgovornost na lokalnoj samoupravi. To što tri člana školskog odbora dolaze iz reda nastavničkog veća potpuno je prirodno, to što dolaze tri iz reda saveta roditelja takođe je vrlo prirodno, kao i troje koji dolaze iz lokalne samouprave, ali, verujte, mnogo su zainteresovaniji roditelji i nastavnici u školi ko im je direktor, čini mi se, od predstavnika lokalne samouprave, u smislu kvaliteta.

To što vi zovete lobiranjem, mi znamo da nije zabranjeno. Ne verujem da su nastavnici u školama izumeli lobiranje, koje je jedan model dolaženja do nečega. Oni su to videli. To je naše životno iskustvo svakodnevno, kada radimo bilo koji posao.

Odgovornost lokalne samouprave... To su predstavnici političkih partija koji su tamo došli zato što su izabrani. Ne vidim razlog da se njima ne povere mnogo odgovorniji zadaci u okviru zakona što se tiče predloga ljudi koje će poslati. Nije njihov zadatak jedino da vi sa njima popričate i kažete – meni treba da okrećim školu, a on, pošto me zna, kaže – ne brini, rešićemo, dobićeš novac. Ne završava se posao u školi u tom smislu. To moraju biti probrani ljudi.

Svi znamo da su za rad u odborima ljudi mnogo zainteresovani tamo gde se ti odbori plaćaju. Znamo da u školske odbore dolaze mnogi ljudi koji zaista nemaju baš nikakvog kontakta, ni po svom formalnom obrazovanju, ne pokazuju zainteresovanost, ne dolaze na sednice. Onda ćete vi, sa preporukama mnogih takvih članova školskih odbora, potpisati tu saglasnost. Pa vidim da ne razumete. Hoću da kažem, pitanje je kvaliteta članova školskih odbora, sa svake strane. Vi ste rekli – svi se oni dogovaraju, direktor ih poznaje pa se oni dogovaraju. Pa koji je interes nekog člana školskog odbora ispred lokalne samouprave da postavi direktora? Koji je njegov interes? Da li on ima interes? Pa ako mu je interes da ga ne interesuje, onda ne treba tu da bude, ako je to za njega ništa. Za ljude koji rade u školi, za roditelje, to je velika stvar. I za vas je velika stvar da imate uspešan sistem i uspešne direktore.

Prema tome, nije tu samo pitanje da li ćete vi potpisati, nego kako ćete doći do tih kandidata. Kako ćete doći? A onda, ne verujem da će iko reći – taj nije dobar zato što je u toj stranci. Pa, bilo bi stvarno najprizemnije kada bismo govorili samo tako o ljudima. Nas interesuje stručnost. Kao što nas interesuje da imamo kvalitetnog nastavnika, tako me interesuje stručnost i odgovornost svakog u tom sistemu, i člana školskog odbora.

Hvala na aplauzu, ali to je moje iskustvo. To je moje iskustvo. Bila sam direktor deset godina, bez toga da sam bila član političke stranke i, moram reći, nikad me niko nije pitao. Dozvolite, niko me nikada nije pitao.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Bićanin. Isteklo je vreme koje vam pripada kao ovlašćenom predstavniku poslaničke grupe.

Reč ima narodni poslanik Dušan Pavlović.

DUŠAN PAVLOVIĆ: Poštovani građani Srbije, poštovani gosti, poštovani poslanici i poslanice, da prvo kažem o čemu raspravljamo ovde. Raspravljamo o dva zakona iz oblasti obrazovanja, odnosno obrazovne politike: jedan se kolokvijalno naziva krovni zakon, tiče se osnova sistema obrazovanja i vaspitanja, a drugi je Zakon o visokom obrazovanju. Očekivao sam od ovih

zakona da reše neke probleme sa kojima smo se u poslednjih, recimo, pet ili deset godina veoma često suočavali, kako mi koji smo u obrazovnom sistemu, tako i svi građani Srbije koji su mnoge od tih problema mogli da gledaju, prate na televiziji.

Zakoni se donose u dva slučaja: ili kada je neka oblast potpuno neuređena pa ih onda zakon uređuje, a to nije ovaj slučaj, ili kada je oblast uređena a zakon treba da popravi, ispravi ili reši neke probleme koji se vremenom u toj oblasti pojave. To su bila moja očekivanja od ovog zakona. Nažalost, za mnoge stvari koje se nalaze u ovom zakonu nije mi sasvim jasno zbog čega su uopšte prezentovane kao novi zakon kada su mnoge stvari ostale iste. One stvari koje sam očekivao da ću naći, za koje sam očekivao da će se naći rešenje, nisam našao, a mnoge stvari su, ili će biti, pogoršane ovim zakonom. Dakle, zakon ne samo da nije rešio ili neće rešavati neke probleme koji su se vremenom nagomilali i o kojima smo mogli da slušamo dosta dugo u javnosti, nego će stvoriti, mislim, neke nove probleme. Krenuću redom pa ću nabrojati neke od ovih problema i reći šta bi ova dva zakona trebalo o njima da kažu, a ništa ne govore.

Vršnjačko nasilje. U ovom zakonu se sada prepoznaje vršnjačko nasilje; za razliku od prethodnih verzija kada to nije bio slučaj, sada možemo da nešto pročitamo o vršnjačkom nasilju. Međutim, postoje mnogi korisni mehanizmi, mnogi instituti koji nisu uključeni u ovaj zakon. Verovatno znate da je dugo, skoro dve godine, u javnosti kružila verzija zakona, dopuna ovog zakona, koja se kolokvijalno nazivala „Aleksin zakon“, koji je imao dosta temeljnu analizu i rešenja kako da se predupredi vršnjačko nasilje u školama. Mnoga od tih rešenja nisu usvojena. Recimo, rešenje kao što je privremena suspenzija učenika, sporazum sa učenicom nasilnikom, obaveštavanje roditelja, što je takođe bio jedan veliki propust baš u ovom slučaju Alekse, kada roditelji nasilnika uopšte nisu bili obaveštavani o tome šta se dešava u školi. Mislim da je izostala i eksplicirana potreba da se kaže da direktor može da izgubi licencu ukoliko ne reaguje. Ima neka vrsta indirektnog rešenja, ali mislim da bi trebalo to jasnije eksplicirati.

Jedan od problema koji će biti produbljeni ovim zakonom, a već se dešava, jeste rešenje po kome ministar, odnosno Ministarstvo, odnosno Vlada može da imenuje direktore škole. Mislim da je to potpuno nedopustivo. Znate, imenovati na mesto direktora škole osobu koju niti želi kolektiv niti žele roditelji u nekoj školi, potpuno je suprotno razumu. Šta sve može da se desi u takvim slučajevima imamo prilike da gledamo ovih dana u jednoj osnovnoj školi u Beogradu. Tu još uvek teče protest roditelja protiv vašeg rešenja, gospodine ministre kojim ste imenovali čoveka koga ta šira zajednica ne želi. Ne znam da li

ste uzeli taj primer kao relevantan kada ste pravili procenu analize ovog člana. Vi kao Ministarstvo, ili kao država, kako god hoćete, treba da imate jednu jedinu važnu funkciju u toku sprovođenja izbora direktora, a to je da kontrolišete da li se direktori biraju na zakonski odgovarajući način. I, onda, možete da se mešate u ta pitanja ili da donosite neke odluke jedino ako je sam konkurs ili izbor direktora feleričan, ako se krši zakon ili neki drugi propis.

Stvarate potpuno novi problem uvođenjem jedinstvenog informacionog sistema prosvete, gde će škole biti u obavezi da u poseban registar unose veliki broj podataka o učenicima, a dostupnost tog registra biće obezbeđena isključivo za Ministarstvo, odnosno ministra. Da budem precizniji, pored ličnih podataka učenika, tu će se unositi podaci koji će nešto govoriti i o obrazovnom, socijalnom i funkcionalnom statusu učenika. Dakle, to će biti jedna potpuno nova baza podataka, dosta kompleksna, složena, obimna, o svim učenicima koji su trenutno aktivni u Srbiji. Ona ostaje i posle toga, kada oni više ne budu učenici, kada završe školu. Piše u obrazloženju – to će služiti da bi se unapredio proces obrazovanja itd. Bilo bi dobro da nam objasnite kako će to služiti. Samo da vam skrenem pažnju da je poverenik za informacije od javnog značaja već doneo svoj sud, izjasnio se o ovim članovima zakona i rekao da to nije u skladu sa Ustavom.

Da kažem još nekoliko stvari o Zakonu o visokom obrazovanju. Tu ima, takođe, nekoliko problema koji su poznati široj javnosti već duže vreme, za koje sam očekivao da će biti rešeni zakonom, a nisu rešeni.

Jedan od najvećih problema su, naravno, plagijati. O plagijatima se priča već tri godine; naravno, radi se o plagijatima doktorskih teza, mada mogu biti i mnogi drugi. Očekivao sam da ću naći ovde malo detaljniju razradu šta je uopšte plagijat u visokom obrazovanju i kako obrazovne institucije prema njemu treba da se postave, te kako Ministarstvo, odnosno država treba da reaguje ako se obrazovne ili visokoobrazovne institucije prema njemu uopšte nikako ne postave. To je sadašnje stanje. Dakle, znamo svi vrlo dobro da je jedan ministar optužen za to da ima plagirani doktorat, da je jedan gradonačelnik optužen i da je dokazano u analizi, koju niko neće da prihvati, da ima plagirani doktorat, da postoje predsednici opština za koje se pokazalo da imaju plagirane, da li master ili doktorske radove, da postoje dosta precizne, srede analize, kompjuterske, softverske analize koje su to pokazale, a da niko ne želi da reaguje.

Mi ćemo predložiti da se u ovaj zakon uvede princip akademske čestitosti, koji bi obavezao sve zaposlene u visokoškolskim ustanovama da na odgovarajući način reaguju kada treba, u slučaju plagiranih doktorata. Ovo se odnosi kako na plagirane doktorate tako i na autoplagijate. Dakle, bilo koja vrsta krađe intelektualne svojine, čak i od samog sebe, da bi se napredovalo u karijeri, dobio posao, trebalo bi da sa akademske strane, na bilo kojoj visokoškolskoj

ustanovi, bude apsolutno neprihvatljiva. Zbog čega ste vi propustili da regulišete način na koji će Ministarstvo reagovati kada ovo bude slučaj, nije mi poznato. Molio bih, ako možete, da mi odgovorite na to.

Imamo, potom, poseban problem, koji se javljao često prošle godine i prethodnih godina u javnosti, a odnosi se na izbor u zvanja na univerzitetima. Bilo je nekoliko slučajeva u poslednje tri ili četiri godine da su ljudi koji su zaposleni kao profesori na univerzitetima gubili posao iako ne samo da su ispunjavali sve kriterijume, zakonske i one koji se nalaze u pravilnicima, za izbor u zvanja, nego je trebalo da budu unapređeni u viša zvanja, a izgubili su posao. Daću vam neke primere: kolega Grdešić, kolega Medenica, kolegica Blagojević, kolega Ostojić. Zamislite, kolega Ostojić izgubio je radno mesto nekoliko godina uoči penzije zato što nije ostavio „dobar umetnički dojam“.

Dakle, čovek se prosto zapita na koji način se obavlja izbor na univerzitetu u više zvanje. Može li neko da jednostavno ne glasa za izveštaj za izbor u više zvanje i da ta osoba koja je kandidat izgubi radno mesto? To se desilo u nekoliko slučajeva koje sam nabrojao. To je nedopustivo. To stvara jednu potpunu neizvesnost među nastavnim kadrom, stvara samovoljnost među onima koji o tome odlučuju.

Zakon je trebalo da predloži neke kriterijume po kojima bi se znalo kada neko može da bude biran u više zvanje a kada ne može. Mi smo predložili nekoliko amandmana koji malo preciznije regulišu ovo pitanje, a ja bih voleo da ih pogledate i kažete šta mislite o njima.

Imamo razvlašćivanje ili demontažu postojećeg sistema obrazovanja, kako na nivou osnovnog tako i na nivou visokog obrazovanja, zato što se nacionalni saveti koji su se bavili mnogim važnim pitanjima, na oba nivoa, sada ovim zakonom razvlašćuju. U slučaju visokog obrazovanja najvažnija nadležnost, a to je akreditacija, prelazi u ruke potpuno novog tela, koje ćete birati vi, ministre. Dakle, cela stvar se sada pomera sa Narodne skupštine u ruke Ministarstva i ministra, koji će postavljati ljude koji su mu politički bliski i koji će onda moći da donose odluke o tome koji fakulteti mogu da rade a koji ne mogu.

Znate, sinoć sam razmišljao o tome zbog čega se ovaj član uopšte donosi. Mislio sam, kako u Skupštini tako i u Vladi postoji jednakost u razmišljanju, dakle, većina u Skupštini ne bi donela nikakve drugačije odluke po pitanju izbora članova Nacionalnog saveta u odnosu na ministra, Ministarstvo ili Vladu. To su isti ljudi, iz iste koalicije, iz iste grupe. Po prethodnom rešenju, Narodna skupština je birala članove Nacionalnog saveta. Zašto bi sada to prelazilo u ruke Ministarstva? Oni mogu da se izaberu i u Skupštini. Onda mi je zapravo sinulo sinoć kada sam razmišljao o tome – kad ih bira ministar, onda nema rasprave pa

javnost ne može da vidi, nego ministar lepo sedne u kancelariju, napiše spisak onih koji su mu podobni i to onda objavi javnosti kao članove Nacionalnog saveta.

Kada se ti ljudi biraju u Narodnoj skupštini, postoji neka diskusija ovde pa neko može da kaže da možda neko od njih nije dovoljno kvalifikovan ili je radio nešto što ga ne preporučuje za tu funkciju, pa javnost barem može da zna. A sad neće ni znati. S obzirom na opšti nivo pada medijskih sloboda koji se dešava od 2014. godine u ovoj zemlji, mislim da je to što ste predložili dosta u skladu sa opštim trendom. Dakle, javnost će imati sve manje i manje prava da zna šta se dešava u bilo kojoj oblasti javne politike, u obrazovanju, zdravstvu, gde god.

Mi smo predložili da način na koji se bira Nacionalni savet ostane kakav je bio, dakle, da ga i dalje bira Narodna skupština i da se Nacionalnom savetu ne oduzima ovaj važan prerogativ, ovlašćenje koje je do sada imao. Rad Nacionalnog saveta do sada nije bio idealan, bilo je mnogo problema, ali bez neke posebne analize, koju nam niste dostavili, o tome šta je zapravo bio problem da demontirate sistem koji se teško uspostavio u poslednjih desetak godina ne znam kako možete da nam predložete potpuno novo telo, koje je zavisno od vas.

Rekao bih par reči o jednoj od centralnih tačaka koje je ovi zakoni trebalo barem da najave da će da probaju da reše.

Kaže se u članu 8, govorim o zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, da je jedan od ciljeva sistema obrazovanja i vaspitanja širi obuhvat dece predškolskim obrazovanjem i vaspitanjem i sveobuhvatna uključenost učenika u sistem obrazovanja i vaspitanja. Da li znate, gospodine ministre, da u Srbiji danas tek 41% dece ide redovno u vrtiće? Četrdeset jedan procenat. A od onog najsiromašnijeg kvintila, dakle od 20%, među najsiromašnijim porodicama, tek 8% dece ide redovno u vrtić. Da li ima nekih ideja kako ćete postići taj širi obuhvat dece predškolskim vaspitanjem? Da li znate koliko dece ne ide u vrtić zato što porodica nema dovoljno novca da plati vrtić?

Naravno, postoji zakon po kome se predviđa da najugroženiji socijalni slojevi treba da imaju prioritet i da će njima predškolsko vaspitanje biti besplatno, ali nekako ispada da baš oni imaju najviše problema da dođu do mesta u vrtiću. To je zato što gradovi i lokalne samouprave koje na terenu regulišu to pitanje kažu ovako – pa dobro, recimo, vi ste nezaposleni, imate decu i možete da čuvate svoje dete. Nezaposleni ste, jeste, imate veoma niske prihode, ali imate dovoljno vremena da čuvate dete, a evo, ovi roditelji koji puno rade i imaju velike prihode zapravo nemaju puno vremena pa mogu da upišu dete u vrtić. Dakle, praksa je baš suprotna.

U zakonu ste dali lep cilj, ovo je hvale vredan cilj, ali nema nikakvih rešenja o tome kako da se on postigne. On može da se postigne tako što ćemo, recimo, u gradu kao što je Beograd umesto u fontane i jarbole da ulažemo u gradnju vrtića, pošto nema dovoljno vrtića za sve u Beogradu, i tako što ćemo omogućiti svoj deci da imaju besplatan pristup vrtićima.

Isto tako, u članu 71. Ustava Srbije kaže se da je osnovno obrazovanje obavezno i besplatno. Kako je besplatno? Da li znate da udžbenici za đaka šestog ili sedmog razreda dostižu sada 17.000 dinara? U Kosovskoj je, mislim, isto tako, možda je jeftinije 200 dinara, gospodine Krasiću. Dakle, 17.000 dinara! Kada uzmete druge troškove koje dete treba da plati tokom školovanja, kako mislite da porodica koja ima prosečnu zaradu u Srbiji od 57.000 dinara, ovo su zvanični podaci, može to da izdrži? Ne znam kako to može da izdrži. A kaže se u Ustavu Srbije da je osnovno školovanje besplatno. Neko ovde ili nije pročitao Ustav, ili je debelo pogrešio.

Dakle, pored ovih lepih ciljeva obrazovanja, morala bi da se daju neka konkretna rešenja koja će nam omogućiti da ostvarimo te ciljeve. Obdaništa treba da budu pristupačna svoj deci, da budu plaćena iz budžeta grada i lokalnih opština, a osnovno i srednje obrazovanje takođe treba da bude besplatni tako što će udžbenici za đake biti pokriveni iz budžeta Republike, grada ili lokalnih samouprava.

Imaćemo još prilike da razgovaramo sledećih dana kad budemo govorili o amandmanima. Mi smo predali oko 400 amandmana, imamo dosta rešenja sa kojima smo hteli da vas upoznamo, da razmislite o njima. Hvala vam puno.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Ako mogu samo da dam par odgovora.

Svakako da nije samo deklaracija kada je u pitanju povećanje broja predškolaca. Ne može da stoji sad elaborat u zakonu kako će se to izvesti. U pitanju je kredit koji je potpisan, oko pedeset miliona evra, koji služi za ovo o čemu pričamo. Svakako da je cena vrtića samo 20% onoga što treba da plate. Slažem se da bude i manje od toga. Ali izuzetno se vodi računa o onome što do nas stigne; manipulacije imate svugde. S jedne strane, želimo da zaštitimo sistem od samovolje bilo kojih pojedinaca, od ugađanja mesta u vrtićima. Kroz ovo što ćemo raditi informatički, biće sve dostupno. Mislim da je to dobrobit i školi, i roditeljima i javnosti. Znači, to je cilj.

Drugo, ne znam kada je bilo besplatno osnovno obrazovanje, sem što je proklamovano. Otkad ja živim u ovoj državi, to tako stoji, ali nikad se nije desilo.

Možda će za mandata nekog drugog ministra, ne verujem za moga. Pa dobro, ja bar ne dajem takve izjave, prosto znam da je to samo priča.

Komisija za akreditaciju i proveru kvaliteta je sada zavisna, dobija pare iz budžeta.

(Saša Radulović: Ali ne dobija od nas.)

Ne, ne. Od nas iz Ministarstva prosvete. Pokazaću vam, evo, pogledajte na sajtu. Dobro, ja vam mogu pokazati za recenzente, njihov rad mi plaćamo. Drugo, ovo novo telo će biti nezavisno, živeće od svojih prihoda. Znači, nikome ne polaže račune. Mislim da je to dobrobit. Kada se biraju članovi, biraju se konkursom. Znači, Vlada ne stavlja više svoje članove u to telo. Sad ima svoje članove. Mislim da su to neke drugačije informacije.

Kada je u pitanju vršnjačko nasilje, da, razgovarali smo i sa roditeljima pokojnog učenika Alekse, gledali smo mogućnosti; dosta toga smo i sami uradili, čitavi timovi psihologa su radili na tome. Lično sam, da vam kažem, pristalica tvrdih opcija, mislim da je suspenzija dobra mera, ali jednostavno nije bilo zrelo stanje da bi se išlo radikalnije od ovoga.

Kada je u pitanju vršilac dužnosti direktora škole koju pominjete, radnik koji tamo radi 30 godina, podjednako cenjen kao i kolega Mosurović, nikako da pričamo o glavnim razlozima, a to je da li ima zakonskih razloga da se odluka koja je doneta donese. Uvažavajući sve komplimente o kvalitetu rada bivšeg direktora, o tome možemo da diskutujemo.

Pričaću zaista poduže o tome da nije Ministarstvo to koje će da bira. Ako želite da se to tako dočara, može i tako da se kaže, ali to bi bila jedna uprošćena verzija ovoga što želimo. Meni su, recimo, nemački zakoni bili u nečemu uzor; mađarski su čak preterano otišli, oni sad sve normiraju, država je tu zaista bog. Ali ako imate da je država potpuno razvlašćena u raznim sistemima, to ne daje dobar rezultat. To treba popraviti u nekoj meri.

Ovde nije pitanje da ja gledam loš konkurs, zato sam možda komentarisao, što je koleginica Marijana rekla, ne s tog aspekta lokalne samouprave. Verujem svima, ali tamo u zakonu jasno stoji koje kompetencije tražimo, šta mora taj direktor da ispuni. Počela je njihova obuka, škola za direktore; počela je licenca, slažem se da treba da se razradi deo kako mogu da je izgube. To je nešto što je vrlo legitimno, što nemamo. Ne spadam u ljude koje ulepšavaju sebi i ostalima stvarnost, nemam te roze naočare, tako da mislim da je ovde bar ulogu ministra lako kontrolisati – u ovom domu, u Odboru za obrazovanje, Vlada i javnost su dovoljne kontrolne mere.

Zaista, lično mislim da se samo podizanjem kompetencija rukovođenja po ustanovama može podići nivo kvaliteta rada samih ustanova. Mora se videti kompetencija stručnih saradnika, koji su u nekim školama vidljivi, negde

nevidljivi. Nije sve crno i belo. Imamo neku evidenciju, koja nam može reći da iz nekih eksternih ocenjivanja škola... I taj alat se popravlja, tu učestvuju silni timovi ljudi. Može biti mnogo kvalitetnije, jer mora se uvažiti i ta predmetna nadzorna komponenta, koje sada nema.

Na čemu insistiram? Kada budu radne grupe radile, ne može zakon sve da sadrži, iz njega proizlaze na stotine novih pravilnika koji ovo slede, to je etos škole; tu ću se složiti sa vama, da li je fakultet, da li je škola, svakako, priča o etosu mora da bude mnogo značajna, mnogo vidljiva. Ta poglavlja postoje sad u vrednovanju škola, ali nije u toj meri eksplicitno dato šta se sve vrednuje. Sve će to biti javno dostupno.

Mi smo uveli manir, bar Ministarstvo nauke, prosvete i tehnološkog razvoja, od svog dolaska pre godinu i mesec dana, da sve loše situacije objasnimo na sajtu. Sve su dostupne: i ko je smenjen, i zašto je smenjen, zašto neko nije uradio, što je uradio. Mi smo mnogo pregovarali sa svim relevantnim telima, da li su to agencije, da li su zaštitnici građana, ravnopravnosti, i zaista smo do svega usaglašavanjem došli. Imala je primedaba, neću da kažem, taman posla, ali smo se usaglašavali. To je možda bio razlog što smo malo odocnili, ne uvek samo s naše strane, naravno. Hvala vam puno.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, ministre.

Reč ima narodni poslanik Đorđe Kosanić.

Izvolite.

ĐORĐE KOSANIĆ: Zahvaljujem.

Poštovani ministre sa saradnicima, predsedavajući, dame i gospodo narodni poslanici, danas su pred nama dva zakona: prvi, Predlog zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i, drugi, zakon o visokom obrazovanju. Na samom početku reći ću da će Poslanička grupa Jedinственe Srbije u danu za glasanje podržati pomenute predloge zakona. Prvenstveno mislim da ovim, s jedne strane, rešavamo mnoge nagomilane probleme od 2005. godine, kada je donet ovaj zakon; s druge strane, stvaramo dobre uslove da se postavi temelj kvalitetnijeg obrazovanja u Srbiji.

Da krenemo redom. Ministre, pred sobom imamo jedan celovit i sistematičan zakon, koji je prethodno donet, kao što sam rekao, 2005. godine. Ovde treba biti potpuno iskren i reći da je proces visokog i srednjeg obrazovanja nešto što teče, dakle, ne treba se zavaravati da smo donošenjem zakona sve probleme koji su nagomilani rešili.

Moram da napomenem i da budem potpuno iskren, i neke vaše kolege su u prethodnom periodu radile dobro posao. Evo, ispred mene je Žarko Obradović pa moram da pomenem: sedam zakona u prošlom periodu; što se tiče udžbenika, preko milion učenika dobilo je besplatne udžbenike; pet fakulteta je otvoreno.

Mislim da vi isto idete dobrim putem, da probleme koji su pred vama, koji su nagomilani, rešavate polako. To i vaše iskustvo govori, što ste toliko godina u struci.

Kada govorimo o pripremi zakona, značajna stvar je reći da se mesecima radi na donošenju ovog zakona, da je praktično radna grupa bila baš dobro uposlena, ali ono što je meni i verovatno svima značajno jeste javna rasprava, da li je toga bilo. Bilo je, mislim, sedam javnih rasprava o ova dva zakona; poslednja je bila u Nišu, da li je tako? Najvažnija stvar je da su učestvovalе sve strane zainteresovane da se donese jedan ovakav zakon. Ono što još treba da kažem, 22 nadležna tela dala su svoje mišljenje.

Još treba reći, kada govorimo o ovakvom zakonu, da ove tačke koje su stavljene u zakon nisu našle primenu samo kod nas. Ovakva zakonska rešenja postoje i u susednim zemljama, recimo Mađarskoj, Nemačkoj, da ne govorim dalje.

Vraćajući se na sam zakon reći ću najpre da je cilj donošenja zakona svakako kvalitetno i svima pod jednakim uslovima dozvoljeno obrazovanje i vaspitanje, veća efikasnost i efektivnost sistema obrazovanja i vaspitanja, konkurentnost na tržištu rada, konkurentnost u evropskom sistemu obrazovanja i vaspitanja, izrada nove mreže ustanova.

Dosadašnje iskustvo pokazalo je da se svi problemi o kojima smo pričali rešavaju jedino donošenjem zakona. Jednostavno, oni se od 2005. godine gomilaju, a samo donošenjem zakona možemo na pravi način da ih rešimo.

Bitno je, to smo juče pričali na Odboru, izvršiti usaglašavanje predmetnog zakona sa Strategijom obrazovanja u Srbiji do 2020. godine.

Problem koji je prisutan od 2005. godine, tj. od uvođenja „Bolonje“, to je onih famoznih 48 bodova. Dakle, novi zakon izaći će u susret studentima jer se spušta granica na 48 bodova sada, uvrštena je u zakon, za rangiranje i finansiranje na teret budžeta. Smanjenje broja bodova svakako neće stvoriti dodatne troškove, jer, faktički, mi takvo stanje imamo još od 2005. godine. Imali smo, podsetiću samo, proteste studenata; kvota od 60 bodova po „Bolonji“ i ovog puta je nedostižna, tako da sada to stavljamo u zakonske okvire, što se tiče finansiranja studenata.

Što se tiče direktora, čuli smo raznorazna mišljenja o tome. Predlogom zakona uvodi se novina u sistemu upravljanja i rukovođenja ustanovama, pa će direktori biti birani isključivo na osnovu kompetencija, uz obaveznu obuku i licenciranje; imaće proširenu odgovornost, sigurniji radnopravni status, u penziju odlaze sa 65 godina. Juče smo čuli, samo da budemo jasni, direktori neće imati neograničene mandate, već samo jedan mandat od tri godine i moći će taj mandat

da produže samo još jednom. Dakle, ograničeno je koliko će biti na tom radnom mestu.

Ovde treba biti potpuno iskren, ministre, jedni pričaju ovako, onako... Demokratski vid procedure do sada nije dao željene rezultate što se tiče rada. Imali smo raznorazne probleme. Neću da ulazim da li je bilo ovako, onako, ali moram da kažem da je rezultat sad da uloga ministra bude vidljiva. Tačno se zna ko je odgovoran što se tiče toga. Ono što je važna stvar, ovo nije, opet kažem, usamljen primer, ovakav primer imamo u mnogim evropskim zemljama. To je nešto što dolazi ovog trenutka do nas, da se zna tačno ko šta radi i kakva je odgovornost direktora te firme. Dakle, mora da bude odgovoran.

Što se tiče informacionog sistema, kroz ovaj sistem se registruju akreditovani studijski programi, zaposleni, studenti, kojima se dodeljuje jedinstveni obrazovni broj za praćenje napretka u visokom obrazovanju i osnov je za uvođenje novog sistema finansiranja. Dakle, svaki student će biti praćen, znaćemo tačno u svakom trenutku sve o studentu kada dođe. Do sada nismo imali takav vid praćenja. Mislim da je to dobra stvar, koju treba na taj način da prihvatimo. Ovim sistemom, predlogom, stvara se osnov za elektronsku dokumentaciju i evidenciju rada škole.

Ovaj zakon predviđa i formiranje saveta poslodavaca u svakoj visokoškolskoj ustanovi kako bi se postavila veza visokog obrazovanja i privrede. Daje se prilika osnivačima, nastavnicima, studentima, da osnivaju firme, kao i mogućnost angažovanja u nastavi eksperata iz privrede, kao i predavača van radnog odnosa. Dakle, daje se mogućnost nekome ko, recimo, radi u „Telekomu“, ko ima stručno znanje u toj oblasti, da bude predavač.

Isto tako, predviđa se uvođenje kratkog programa studija i studija uz rad, koji omogućava sticanje praktičnih znanja i veština u skladu sa potrebama tržišta rada.

Jedna važna odredba – po prvi put, po slovu zakona, ministar može da poništi diplomu o stečenom obrazovanju, i to ne samo po službenoj dužnosti, kada je spornu diplomu izdala neovlašćena organizacija, nego ako je diplomu potpisala osoba koja za to nije ovlašćena. Ovde je još jedna stavka – ministar može da poništi nevalidno stečenu diplomu, ali ne bez mišljenja komisije naučnika i stručnjaka iz odgovarajućih oblasti.

Još jedna stvar koja je značajna, ne znam ni da li su ovde pomenuli, to je što se tiče profesora koji navršavaju 65 godina i treba da idu u penziju. Juče smo imali na Odboru različita mišljenja što se tiče ove stvari, da li profesor treba da ide ili ne treba da ide posle 65. godine i zašto mu se produžava tih dve, pa dve godine, do 69 godina. U odbranu toga moram da kažem jednu važnu stvar: na mnogim predmetima, kada profesor navršši 65 godina, nemamo adekvatnu

zamenu. Mislim da je ovo dobra stvar, da profesor može da ostane na tom predmetu i da nastava ne trpi.

Isto tako, Predlogom zakona značajno se unapređuje sistem akreditacije kroz osnivanje Nacionalnog tela za akreditaciju. Uvode se novi standardi, kao i postupak žalbe i procedure za izdavanje dozvole za rad i upis studenata tek nakon završetka akreditacije.

Proširena je i odgovornost u oblasti zabrana u odnosu na nasilje i diskriminaciju. Isto tako, propisuje se odgovornost roditelja, a predviđena je i mogućnost osnivanja opštinskih saveta roditelja, dok će ustanova imati pedagošku autonomiju.

Ministre, ne ulazeći više u detalje ovog zakona, moram da kažem da ste dobro povezali teoriju i praksu – na kraju, vi ste toliko godina u ovoj oblasti – ali bitna naznaka za vas, mislim da smo to juče i na Odboru rekli: ovaj zakon će dobiti punu primenu ako privatni interes ne bude dominantan. Ovo govorim zbog ogromnog broja ljudi koji u ovoj oblasti svoj posao rade časno i pošteno i svoje parče hleba zarađuju na pravi način.

Iz svega rečenog, Poslanička grupa JS u danu za glasanje podržaće pomenute predloge zakona. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Žarko Obradović.

ŽARKO OBRADOVIĆ: Hvala, gospodine predsedavajući.

Poštovani ministre, poštovane kolegice i kolege, poštovani predstavnici Ministarstva za prosvetu, nauku i tehnološki razvoj, SPS će podržati ova dva zakona zato što smatramo da je reč o dva jako važna i kvalitetna zakona kojima se dalje unapređuje obrazovni sistem Republike Srbije, kako preko krovnog zakona, zakona o sistemu obrazovanja i vaspitanja, tako i preko zakona o visokom obrazovanju.

Dozvolite mi da najpre kažem nekoliko reči o zakonu o visokom obrazovanju, pa onda o zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja. Mislim da je bilo krajnje vreme da se donese novi zakon o visokom obrazovanju s obzirom na to da je prethodni donet još 2005. godine. Mi smo bili u situaciji da ga menjamo, ministar je juče rekao na Odboru, osam puta. Kao čovek koji je vodio obrazovni sistem u jednom periodu, tri puta sam menjao taj zakon. Stvarno smo i tada imali cilj da se donese novi zakon. Nismo uspeali.

Moram da izrazim i lično zadovoljstvo i zadovoljstvo naše poslaničke grupe vama, gospodine Šarčeviću, što ste uspeali u tome, jer bolje je imati jedan celovit zakon, sa svim odredbama na jednom mestu i onda razgovarati o njegovoj primeni i, eventualno, mogućim problemima. Zašto? Primetno je da ste i u ovom

zakonu i u drugom zakonu pokušali ne samo da rešite pitanja sa kojima se suočavamo, nego i da još više naglasite značaj obrazovanja, ono što jesu osobine obrazovanja i da povežete ova dva zakona sa Strategijom obrazovanja Srbije do 2020. godine.

U pravu ste, Srbija treba da zna da je tačno da je Strategija obrazovanja usvojena 2012. godine, novembra meseca, da je trebalo da se urade akcioni planovi, ali, iz meni nepoznatih razloga (prestao sam da se bavim tim poslom septembra 2013. godine), akcioni planovi nikad nisu ugledali svetlost dana. Tačno je da treba da budemo pošteniji jedni prema drugima i da kažemo šta iz te strategije jeste relevantno za vreme u kome se nalazimo, sa stanovišta kapaciteta koje posedujemo i sa stanovišta ekonomskih mogućnosti, i šta možemo primeniti danas, šta možemo primeniti sutra i kakav obrazovni sistem Republike Srbije želimo.

Ovo govorim zato što sam potpuno ubeđen da je obrazovanje razvojna šansa Republike Srbije. Obrazovanje je nešto najdragocenije što imamo. Ako uzmete u obzir demografsku strukturu Republike Srbije i činjenicu da imamo negativan prirodni priraštaj, da imamo sve manje dece, da se produžava životni vek stanovništva, samo će veća produktivnost ili veći obrazovni nivo stanovništva biti faktor koji će pomoći, uz inovacije koje treba da se izrode kroz naučnoistraživački proces i kroz obrazovanje, odnosno kadrovi koji budu završili taj obrazovni proces, to je jedina šansa da Srbija unapredi svoj ekonomski razvoj.

Ono što se meni jako sviđa u ovom zakonu i što bih želeo da podelim danas sa vama kolegama narodnim poslanicima, sa javnošću Srbije, jeste veza koja je uspostavljena ovim zakonom, veza visokog obrazovanja i privrede Republike Srbije. Juče sam rekao, možda malo u šali, ali, kako kažu, „u svakoj šali malo šale“, krajnje je vreme; mi ćemo s ovim zakonom biti u situaciji da vidimo da li poštujemo kvalitet visokog obrazovanja koje imamo ili privrednici na elegantan način pokušavaju da izbegnu svoje obaveze prema mladim ljudima koji završavaju naše fakultete i visoke škole strukovnih studija. Nije moguće da oni kažu da mladi ljudi nemaju stručne kompetencije i znanje koje je potrebno za obavljanje procesa rada u firmama koje oni predstavljaju, a da isti ti mladi, nažalost, zbog posla koji ne mogu dobiti ovde ili iz potrebe za daljim obrazovanjem, veoma lako dobiju posao u zemljama zapadne Evrope i naše znanje se priznaje kao veoma kvalitetno. O kvalitetu visokog obrazovanja, nešto kasnije.

Ovde je važno pomenuti tu institucionalnu vezu koja je protkana kroz ceo zakon o visokom obrazovanju. Kažem, ne slučajno, mislim da je to poseban kvalitet ovog zakona. Vi ste u više odredaba ovog zakona, počev od sastava Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje, ili Nacionalnog saveta,

institucionalno uspostavili vezu sa privredom. Održavanje, najmanje dva puta godišnje, sastanaka sa Privrednom komorom – normalno, da se čuje kakva su njihova očekivanja od visokog obrazovanja, a i da visoko obrazovanje kaže privredi šta misli o ekonomskim tokovima i, generalno, da se, ako je moguće, postigne dogovor koji su akademski programi potrebni za privredu a koje visoko obrazovanje može da produkuje.

Takođe, uveli ste kratke programe studija. Drago mi je što je i to deo obaveze visokoškolskih ustanova, jer na taj način se daje mogućnost da se preko kratkih programa studija izvrši stručno osposobljavanje lica sa stečenim visokim obrazovanjem koje oni mogu kasnije primeniti u radu, tj. da poseduju sertifikat s kojim će biti u mogućnosti da obavljaju dati posao.

Savet poslodavaca, takođe veoma važno rešenje koje ste predvideli u ovom zakonu, jer sa poslodavcima, kod onih fakulteta koji to žele, sa savetom poslodavaca daje se mogućnost da privreda iskaže svoje mišljenje.

Predvideli ste ovim zakonom, na nekoliko mesta stoje te odredbe ali ja bih pomenio samo član 49. zakona koji govori o mogućnosti formiranja instituta u sastavu univerziteta, odnosno formiranja centara izuzetnih vrednosti, centara za transfer tehnologije, poslovno-tehnoloških inkubatora. Pomenuli ste u tom kontekstu, to ne piše u zakonu, piše u obrazloženju, Univerzitet u Novom Sadu, Tehnički fakultet, što je jako, jako važno, jer se pokazuje da naši fakulteti, neki, već imaju ta praktična rešenja koja su potrebna visokom obrazovanju.

Ono što je dobro u ovom zakonu o visokom obrazovanju, a ima mnogo stvari koje su vredne pomena, nažalost kratko je vreme da bi se sve pomenulo, jeste što ste predvideli mogućnost studiranja uz rad i odredbe koje pomažu onima koji studiraju uz rad da u određenom vremenskom roku završe studije.

Da ne bih ostao nedorečen kod pitanja formiranja instituta u odnosu na ono što sam juče govorio na Odboru, želim da vam dam mogućnost da kažete nešto o položaju instituta koje je država osnovala i koji imaju kvalitet za izvođenje nastave, kakav će biti njihov položaj. Jer, ako fakulteti u odnosu na univerzitet imaju mogućnost osnivanja instituta, a već postoje određeni instituti iz različitih oblasti nauka koje je osnovala država, kakva je njihova dalja sudbina?

Ono što je, po meni, kvalitet ovog zakona jeste i isticanje autonomije visokoškolskih ustanova. Ovo ne govorim slučajno. Mislim da mnogi među nama, pa čak i u oblasti visokog obrazovanja, ne shvataju u potpunosti šta znači sadržaj autonomije visokoškolskih ustanova. Vi ste, čini mi se, u članu 6. zakona taksativno naveli šta je autonomija visokoškolskih ustanova: od slobode utvrđivanja studijskih programa, načina i pravila studiranja, uslova upisa studenata, unutrašnje organizacije, donošenja statuta, izbora organa upravljanja

(ovo naglašavam zbog svih stvari koje se pokušavaju predstaviti na drugačiji način), izbora nastavnika i saradnika, izdavanja javnih isprava, raspolaganja finansijskim sredstvima, što će mnoge visokoškolske ustanove i te kako obradovati, pogotovo ako prihvatimo amandman gospodina Martinovića, onda ćemo upotpuniti ceo sistem finansiranja visokoškolskih ustanova.

U kontekstu autonomije visokoškolskih ustanova, a povodom pitanja koja su otvorena, vezano za samostalnost Nacionalnog prosvetnog saveta i način njegovog izbora, želeo bih da kažem nešto o načinu izbora Nacionalnog prosvetnog saveta. Važno je istaći da Vlada imenuje članove Saveta. Ali Vlada samo potvrđuje odluku univerziteta, preko Konusa i Konferencije visokih škola strukovnih studija. Vlada samo potvrđuje, jer u članu 11. se kaže da 15 članova iz reda redovnih profesora bira Konferencija univerziteta, a Vlada ih kasnije samo imenuje, dva iz reda nastavnika visokih škola strukovnih studija. U ranijem sazivu smo imali, tačno, predstavnike Vlade, a ovo će biti predstavnici visokog obrazovanja, i to iz reda redovnih profesora. Mislim da nije logično da bilo ko sumnja da će univerziteti, odnosno Konus izabrati nekoga ko neće predstavljati na pravi način njihove interese.

Isti argument vredi ako pogledate Nacionalno akreditaciono telo, jer rešenje iz člana 16. govori da Nacionalno akreditaciono telo ima Upravni odbor. Ko čini Upravni odbor? Upravni odbor čine četiri člana, koja predlaže Konferencija univerziteta iz reda redovnih profesora i jedan predstavnik iz reda Konferencije akademija i visokih škola strukovnih studija, opet redovni profesor. Slušajte, opet je to predlog visokoškolskih ustanova.

Ako pogledate ceo postupak akreditacije, dobro je da su utvrđeni rokovi, dobro je da postoji prvostепенost, drugostепенost. Mi ovaj posao ne radimo od juče i meni je čudno da se čuje ovoliko reči o procesu akreditacije. Proces akreditacije je relativno jednostavan. On teče već skoro deceniju. Tačno se znaju standardi, koje je odredio Nacionalni savet za visoko obrazovanje – ili ispunjavate uslove ili ne ispunjavate uslove. Ne treba se anatema celog procesa akreditacije prebacivati na ljude koji rade u Komisiji za akreditaciju. Profesor Ćemal Dolićanin sada vodi Komisiju za akreditaciju. Ubeđen sam da on veoma kvalitetno, a i ljudi u tom telu odlično rade svoj posao, kao i oni pre, ali ne mogu svi biti zadovoljni. Budimo iskreni pa recimo da nisu ispunjavali svi uslove da bi dobili uverenje da su ispunili uslove akreditacije.

Znači, visoko obrazovanje ima punu autonomiju, vezano za sve ove poslove koje zakon reguliše.

Dozvolite mi da kažem još dve rečenice. Kvalitet – drago mi je što će ovaj zakon nastaviti one dobre stvari koje postoje u visokom obrazovanju. Kada sam rekao kvalitet, ne treba zaboraviti da je Beogradski univerzitet 2012. godine

ušao među 500 najboljih prema Šangajskoj listi rangiranja, jednoj od najznačajnijih lista koje rangiraju univerzitete u svetu. Tada je bio među 500, a sada je između dvestotog i tristotog mesta. To govori da imamo kvalitetno visoko obrazovanje.

Juče sam na Odboru pomenuo, danas želim da ponovim, u maju ove godine objavljena je studija o efikasnosti univerziteta u odnosu na količinu novca koji se ulaže. Nažalost, mi u sistem obrazovanja izdvajamo 3,65%. Želja svih nas je da to bude više. Očekivanja su da će se sa razvojem ekonomije zemlje povećati taj procenat izdvajanja za visoko obrazovanje. Ova cifra pokazuje da je efikasnost Beogradskog univerziteta izuzetna; on je svrstan na prvo mesto u svetu među univerzitetima 50 zemalja kao univerzitet koji je najefikasniji u odnosu na sredstva. Naravno da je to malo i treba da bude više, ali to govori o kvalitetu koji posedujemo u visokom obrazovanju. Neću pominjati pojedinačne nagrade koje su studenti ili fakulteti koje oni predstavljaju osvojili prethodnih godina. Čini mi se, u svim analizama oblasti koje karakterišu jednu zemlju, da su obrazovanje i nauka nešto čime se apsolutno možemo podičiti. Kada govorimo o obrazovanju, naravno da mislim da i nauku treba pomoći na način na koji se može.

U svakom slučaju, pomenuo sam svega nekoliko stvari vezanih za ovaj zakon o visokom obrazovanju, jer mislim da su one izuzetno, izuzetno važne. Ne treba se plašiti Ministarstva, ne treba se plašiti ministra. Ovo govorim zbog reči koje su se juče čule. Nadležnosti Ministarstva su manje nego nadležnosti Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje. Pogledajte članove koji to regulišu pa ćete videti.

Autonomija visokoškolskih ustanova je u potpunosti obezbeđena. One su autonomne u onome što je deo autonomije u oblasti visokog obrazovanja; država mora da uredi neke druge stvari, za koje izdvaja finansijska sredstva, i to je sasvim logično. Pogledajte rešenja bilo gde u svetu – svaka zemlja je autonomna u načinima na koje uređuje sisteme unutar svojih granica. Ministar je sam pomenuo da ima različitih primera, mi smo primenili neke od njih, znači nismo mimo svih tih stvari.

Mi smo, inače, 2005. godine počeli da stvaramo prostor visokog obrazovanja (i završiću sa visokim obrazovanjem); važno je reći da smo mi deo evropskog prostora visokog obrazovanja i da tu imamo svoje mesto. „Bolonja“ je samo list papira koji se primenjuje u praksi, ovde je reč o standardima, vrednostima, prohodnosti, mogućnostima da studenti mogu nastaviti školovanje. Sa zadovoljstvom mogu da kažem da naše visoko obrazovanje ima svoje mesto u evropskom prostoru visokog obrazovanja, što se, naravno, vidi na različite načine.

Kada je reč o zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, mislim da je reč o dobrom zakonu. Sami ste rekli da je prethodni zakon donet 2009. godine i da ste vi prihvatili dobra rešenja koja su postojala tada. Drago mi je da ste našli rešenja za pitanja i probleme koji su uočeni u praksi u prethodnom periodu. I sami ste rekli, deo rešenja sadržanih u ovom zakonu naslanja se na Strategiju obrazovanja Republike Srbije. Takođe, postoji potreba da budu usklađena sa novim propisima. Onda, korišćenje primera dobre prakse... Znači, ima puno toga kvalitetnog što je sadržaj ovog zakona.

Zbog kratkoće vremena pomenuću samo nekoliko stvari, dozvolite mi. Dualno obrazovanje je izuzetno važno. Ovo pominjem zato što srednje stručne škole, četvorogodišnje i trogodišnje, u strukturi srednjeg obrazovanja obuhvataju 77-78% škola, ako je 22-24% gimnazija. Unutar strukture srednjih škola, strašno je važno da dualno obrazovanje nađe svoje mesto i bude što više primenjeno.

U vreme kada sam ja vodio sistem promovisali smo tri obrazovna profila: bravar zavarivač, mehaničar industrijskih postrojenja i električar. Moram reći da smo uvek pozivali lokalnu samoupravu da učestvuje u projektima. Jako je važno da se sagleda kapacitet lokalne samouprave, kapacitet škola, kapacitet privrede, da se napravi veza, da postoji mentor iz privrede, odnosno preduzeća, koji će pomoći, da se kroz ugovor... Znam da će to biti predmet regulisanja posebnog zakona, ali smatram da treba reći da je dualno obrazovanje strašno važno, i zbog đaka koji pohađaju srednje škole, i zbog potreba privrede Srbije i zbog budućeg razvoja Republike Srbije. Potpuno sam siguran da će to rešenje biti sastavni deo budućeg zakona, ali je dobro što ste vi i dualno obrazovanje istakli kao važno u ovom zakonu.

Šta još? Dobro je što ste predvideli, to se mora pohvaliti, čl. 52, 53. i 54 – ustanove vežbaonice, model ustanove i resursne centre. Treba pohvaliti one koji su kvalitetni, treba učiti od onih koji znaju, treba primenjivati dobru praksu. Jednostavno, treba sistem učiniti što efikasnijim i afirmisati ono što valja. Mi smo ponekad u situaciji da rešavamo probleme studenata i đaka koji po kriterijumima ocena ili dužine studiranja nisu baš najbolji, ali s obzirom na to da su formalnopravno svi isti, ministar mora da rešava sve te probleme. Ovi članovi zakona koji govore o ustanovama vežbaonicama, model ustanovama i resursnim centrima govore, u stvari, da ste vrlo celovito sagledali sistem i ulogu srednjeg obrazovanja i ulogu visokog obrazovanja i pokušavate da povežete, naravno i oni koji rade.

Dobro je što pokušavate da stvorite zajedničku stručnu službu, što član 134. daje osnov za tako nešto. Mislim da je jako dobro što ste precizno definisali pitanje suspenzije, oduzimanja licence nastavniku, vaspitaču i stručnom

saradniku, što ste regulisali preuzimanje zaposlenog sa liste, pošto smo u prošlosti imali rešenja koja nisu išla tim tokom.

Mislím da je uvođenje jedinstvenog obrazovnog broja jako kvalitetna stvar. Naravno, i formiranje jedinstvenog informacionog sistema.

Dobro je što postoji opštinski savet roditelja, mora se čuti i mišljenje roditelja, ali se mora naći rešenje za ceo obrazovni proces.

Ono što će biti izuzetno važno za vas – mislim da je to osetljivo pitanje na koje ćete vi ..., to će biti veliki ispit pred vama i pred celim sistemom obrazovanja – to je kako će se rešiti mreža javnih ustanova. Vi morate da donesete kriterijume, a tu će biti povuci-potegni, jer vi znate, kao i ja, od 1.804 škole, ili 1.250 na nivou osnovnog obrazovanja i 570 na nivou srednjeg obrazovanja, da je strašno važno za svaku sredinu da ima školu. Pitanje odeljenja je takođe važno, racionalizacije. U vreme dok sam ja vodio sistem, mi smo oko 1.500 odeljenja smanjili, ali još uvek postoji prostor jer su bila neka odeljenja sa jednim do tri učenika. Pitanje škola je takođe važno zato što će to za mnoge sredine biti pitanje budućnosti. Veliki je mehanički priliv ka velikim gradskim centrima, odliv stanovništva, plus demografska situacija – ako ne stvorite situaciju da postoji škola, to će podstaći neke procese koje niko od nas ne želi. Drago mi je da ste juče govorili, a i danas, da će neke prazne škole biti iskorišćene za neka druga rešenja.

(Predsedavajući: Zahvaljujem, kolega Obradoviću.)

Završiću. Želeo bih, sasvim na kraju, da kažem još nešto. Pitanje obrazovanja nije pitanje bilo koga od nas pojedinačno, tu ne treba da bude politike. Treba da govorimo o tome kako unaprediti obrazovanje Republike Srbije. Svojevremeno, mi smo povećali i dužinu obrazovnog...

(Predsedavajući: Zahvaljujem, dobili ste dodatnih dvadeset sekundi.)

Molim vas, samo još jednu rečenicu. Stvarno još jednu rečenicu.

(Predsedavajući: Ne bih mogao da vam dozvolim, jer onda bi opozicija s punim pravom mogla da kaže – a zašto nama ne dozvoljavate. Imali ste mogućnost da završite.)

Dobro, u svakom slučaju, zahvaljujem i ministru i saradnicima. Biće prilike, kroz amandmane, da se kaže o drugim stvarima.

Poslanička grupa SPS će glasati za ove zakone. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodna poslanica Aleksandra Jerkov.

Izvolite.

ALEKSANDRA JERKOV: Zahvaljujem, potpredsedniče.

Uvažene kolegice i kolege, gospodine ministre sa saradnicima, mislim da su mnogi od vas prisutnih čuli reči jednog od najvećih umova svih vremena, Alberta Ajnštajna, koji je rekao da je svako genije, ali ako prosuđujete o ribi po njenoj sposobnosti da se popne na drvo, ta riba će ceo svoj život provesti verujući da je glupa.

Naš obrazovni sistem ne samo da tera tu ribu da se popne na drvo, nego je tera i da siđe s drveta, oprtči krug oko drveta i na kraju dobije ocenu za sve to. Rezultat toga su stotine hiljada dece, generacijama, u našim školama koja sede u svojim učionicama verujući da su glupa ako nešto nisu razumela na času, da su nedovoljno dobra ako nisu dobila dobru ocenu i da ništa neće uraditi u životu ako nisu zapamtila jednu sitnicu u moru informacija kojima ih svaki dan zatrpavaju. Naše škole, to je istina i zna je svako ko je išao u školu, ko ima dete koje ide u školu ili poznaje nekoga ko ide u školu, kažnjavaju individualizam, obeshrabruju kreativnost i nagrađuju isključivo štrebanje napamet i puku reprodukciju onoga što su deca prethodnog dana čula na času od nastavnika.

Svi znate kako danas izgleda telefon, a na slikama ste videli kako je telefon izgledao pre više od sto godina; znamo kako izgleda automobil danas, kako su izgledala zaprežna kola pre 150 godina – mnogo velika razlika. Jedina stvar koja je ista u našim životima kao pre 150 godina jesu učionice. Jedina razlika između škole danas i škole pre 150 godina je u tome što deca više ne moraju tamo da kleče na kukuruzu i ne dobijaju packe od učitelja kada nešto ne urade kako treba.

Učionice nam izgledaju kao pre sto godina, škole nam izgledaju kao pre sto godina, nastava nam izgleda kao pre sto godina, a vi ovim zakonom ne donosite i ne nudite ništa novo. Ipak, stalno pričamo kako u školama pripremamo decu za budućnost. Pre će biti da ih pripremamo za prošlost, nego za budućnost. Kao u onim fabrikama sa početka veka, deca sede u savršeno ravnim redovima, sede sedam-osam sati u školi, moraju da dignu ruku kada nešto hoće da kažu, imaju kratku pauzu nešto da pojedu; tamo postoji neko ko im govori šta o čemu da misle. Kao da sve to nije dosta, još ih teramo da se među sobom takmiče da bi dobila tu čarobnu peticu, koja je u školi apsolutno jedino merilo po kojem ih neko vrednuje kao ljudska bića. Možda je pre sto godina i bilo potrebno da škola tako izgleda, danas se svet promenio, danas nam trebaju drugačiji ljudi. Danas nam trebaju kreativni ljudi, inovativni ljudi, komunikativni ljudi, koji sarađuju među sobom, koji se ne takmiče među sobom; trebaju nam ljudi koji su kritički nastrojeni, nezavisni i treba nam škola koja će takve ljude da stvori.

Mislim da svako od kolega ko ima dvoje dece (verovatno mnoge kolege ovde imaju i više od dvoje dece) zna da ne postoje dva ista deteta, da ne postoje dva ista čoveka. U medicini, svakom pacijentu se pristupa posebno. Ipak, samo u

školama imamo situaciju da nastavnik stoji spram tridesetoro dece, od kojih svako dete ima različite potrebe, različita interesovanja, različite talente, različite sposobnosti, različita znanja, različite životne situacije, različite životne snove, i svakom od te dece pristupa identično, priča im istu stvar na isti način i od njih očekuje isti rezultat. To je ono što ubija individualnost kod naše dece.

Da vidimo na koji način naš obrazovni sistem tretira nastavnike. Učitelji, nastavnici i profesori, duboko sam uverena, imaju najvažniji zadatak i najvažniju ulogu u društvu. Ova država ih tera da obrazuju, vaspitaju i uče decu za pare za koje ih bebi-siterka ne bi čuvala, gospodine Šarčeviću. Kada pogledamo kolika je plata, recimo, bankara – pritom ne sporim da plata bankara treba da bude veća od plate nastavnika, tako je svuda u svetu – da pogledamo kako smo došli do toga da dopustimo da plata onoga ko se brine o našem novcu bude deset puta veća nego plata onoga ko se brine o našoj deci. Kakvu poruku šaljemo i šta od društva pravimo? Pritom, odmah da kažem, nastavnici nisu problem našeg obrazovnog sistema. Oni rade u sistemu koji ih sputava, u kom nemaju mnogo mogućnosti da sami unesu promene; bore se protiv prevaziđenih nastavnih planova i programa, protiv loših uslova u školi, protiv malih plata, protiv obimnih, zastarelih i veoma često netačnih udžbenika.

Jedino što sebe treba da pitamo kada donosimo ovakav zakon jeste da li je previše da tražimo lični pristup svakom učeniku. Ako možemo da imamo personalizovane stranice na društvenim mrežama, ako možemo danas čak da naručimo automobile koji će biti napravljeni prema ličnim potrebama onih koji će automobile da kupe, zašto ne možemo da tražimo od škole da svakom detetu pristupi tako da to dete u školi nauči kako da bude čovek, a ne da se stalno oseća kao ona riba koju teraju da se penje uz drvo? Iako naša školska deca čine 20% naše populacije, ona čine sto procenata naše budućnosti. Zato je ovaj zakon za mene ključni zakon i ova rasprava jedna od ključnih rasprava koje vodimo u ovoj skupštini.

To su problemi u našem obrazovanju. Ne samo u našem, nego i u mnogo razvijenijim zemljama, ali da vidimo kako mi odgovaramo na njih s obzirom na to da me u ovoj situaciji samo naša zemlja interesuje. Vi ste do sada imali nekoliko reformi. Nazovimo ih reforme, pošto su to bile sve samo ne reforme. Prva i najsvežija – uniforme. Čini mi se da su vaše reči tada bile da će uniforme poništiti socijalne razlike među decom. Čak i ako stavimo na stranu da način odevanja nije jedini očigledan način da se pokaže socijalna razlika među decom, ta vaša izjava ima malo rupa. Naravno, jasno je da najbitniji aspekt socijalnih razlika među našom decom nije u načinu na koji se oblače, nego u njihovim životnim izgledima. Ta razlika se svakog dana povećava. Siromašna deca u

našem društvu svakog dana imaju sve manje i manje šanse da uspeju. To nikakve uniforme neće sprečiti i nikakve uniforme te razlike među njima neće izbrisati.

To nas dovodi do krune vaših najavljenih reformi – dualnog obrazovanja, koje će tu razliku koja među decom postoji ne produbiti nego zacementirati u njihovom najranijem uzrastu, jer će već u vrlo ranom uzrastu deca biti podeljena na decu koja mogu da nastave školovanje, koja imaju izgleda da se obrazuju i nešto urade u životu i decu koja će rmbaćiti za vreme školovanja u nekakvim fabrikama za nikakvu ili vrlo malu platu, a nakon školovanja će čak i te poslove izgubiti zato što radna mesta za koja se školuju ne postoje.

Vaša velika reforma smanjenja plata prosvetarima – Srbija je jedina zemlja u Evropi koja je u okviru mera štednje smanjila plate prosvetnim radnicima. Sva ona pompezno najavljivana povećanja nisu bila dovoljna čak ni da dovedu plate na nivo na kom su bile pre smanjenja, a kamoli da ih nešto povećaju. Sada kada se govori o povećanju, premijerka, koja prvi put ne izbegava da govori o tome, govori kako nije pošteno da se plate povećaju i onim nastavnicima koji sede na času i čitaju novine i onim nastavnicima koji vredno rade svoj posao. Slažem se, ali takve rezerve nije bilo, gospodine Šarčeviću, kada ste smanjivali plate prosvetarima. Tada su svim prosvetarima smanjene plate, i onima koji čitaju novine i onima koji vredno rade.

Zatvaranje škola, otpuštanje nastavnika... Velika je reforma zatvoriti školu u koju ide malo đaka. Izbegavate da odgovorite na to pitanje, a mnogi su već ostali bez posla, mnogi strahuju da će ostati bez posla. Mislim da tim ljudima koji obrazuju našu decu dugujete da kažete ko će biti otpušten, po kojim kriterijumima, kada i šta mogu da rade.

Naravno, meni omiljen – vaše skandalozno ponašanje prilikom eksperimenta sa odeljenjima za talentovane informatičare, kada ste vi lakonski, gospodine Šarčeviću, za netalesovanu proglasili decu koja nisu dobro uradila test koji ste smislili tri meseca pre toga. Tu se vaš pravednički gnev nije završio, pa ste još rekli sledeće: „Decu koja se sada upisuju u srednje škole i na fakultete roditelji je trebalo pre četiri godine da pritegnu da uče, a ne da im prave prolaz u životu preko veze“. Da, da, baš tako ste rekli – da ih pritegnu da uče. Vi, gospodine Šarčeviću, živite u zemlji u kojoj je bivši predsednik Republike preko veze završio fakultet i stekao diplomu i ni reč niste imali o tome da kažete, nego se sada kuražite pred decom, direktorima, nastavnicima i roditeljima. Sedite u Vladi sa osobom koja je krivotvorila svoju doktorsku tezu i ni reč niste imali o tome da kažete, nego se vaš gnev baš srušio na decu, nastavnike, direktore i roditelje.

Istakli ste se u još nekim aktivnostima, najavljujivali ste nekakvu naplatu roditeljima za neopravdane časove, za decu koja se loše ponašaju itd. Sva sreća, niste uspeli i niste stavili to u nove zakone.

Međutim, jednu stvar u ovim novim zakonima ste uspeli da uradite, uspeli ste da objedinite sve ljude koji se bave obrazovanjem u ovoj zemlji, koji razmišljaju o obrazovanju, koji pišu o obrazovanju – svi su, gospodine Šarčeviću, protiv ovih vaših zakona. Ljudi koji su pisali Strategiju razvoja obrazovanja do 2020. godine, ljudi iz nevladinih organizacija, ljudi iz Agencije za borbu protiv korupcije, koja nam je poslala more prigovora na ove vaše zakone, Nacionalni prosvetni savet, Nacionalni savet za visoko obrazovanje, matični odbori Srpske akademije nauka i umetnosti, svi se protive ovome što ste u ovim zakonima napisali. Ali valjda vi znate najbolje; samo vama odgovara to što piše, pa valjda ćete moći to da primenjujete.

Nudite nam koncepciju koja je u potpunoj suprotnosti sa modernim tekovinama obrazovanja 21. veka. Vi nama 2017. godine nudite koncept obrazovanja s početka 20. veka. I još govorite kako se radi o nekakvim sistemskim promenama i kako će naše obrazovanje sada da procveta. Ovo su, gospodine Šarčeviću, zakoni o kontroli obrazovanja, a ne o njegovom kvalitetu ili unapređenju. U celom zakonu vrlo retko se spominju oni kojima je obrazovanje namenjeno, oni koji uče. Vaša opsednutost kontrolom sistema obrazovanja može da vodi samo do unazađivanja njegovog kvaliteta, koji, plašim se, ni sada nije na zavidnom nivou.

Kao što su već mnogi govornici rekli, svu vlast grabite sebi. Lično ćete postavljati, razrešavati direktore; to ste već počeli da radite i dok vam ta nadležnost nije pripadala. Kažete, biće konkurs. Sada vas pitam, gospodine Šarčeviću, evo, recimo u Perlezu, odakle je moj otac, pet osoba koje su se prijavile na konkurs ispunjava uslove za direktora škole; kako ćete vi znati koga od tih pet osoba da izaberete? Pretpostavljam tako što ćete pitati lokalnu vlast, ili ćete pitati nekog iz mesnog ili opštinskog odbora svoje stranke. Dakle, umesto školskih odbora, sada će direktore postavljati mesni odbori Srpske napredne stranke. Osim direktora, želite da postavljate i Nacionalni prosvetni savet, Nacionalni savet za visoko obrazovanje. Donosite odluke o nastavnim planovima i programima, odobravate i birate udžbenike, formirate Nacionalno telo za akreditaciju, kontrolu kvaliteta itd.

Apsurdan je i redosled poteza koji unosite. Pričate o koncepciji velike mature, a koncepcija gimnazija vam je tek u pripremi. Nema nijedne inovacije niti podsticaja obrazovnim institucijama, nastavnicima da na njima rade. Nema nijedne ozbiljne mere za profesionalizaciju profesije nastavnika. Način na koji ćete vrednovati škole, o tome ćemo pričati kada budu na redu amandmani,

napušten je, gospodine Šarčeviću, u modernom svetu pre više decenija. Pre više decenija su zemlje sa obrazovanjem mnogo kvalitetnijim od našeg napustile to što vi nama danas, 2017. godine, nudite.

Kada je u pitanju visoko obrazovanje, studenti će i dalje plaćati, plaćati, plaćati. Neće imati pojma šta dobijaju za velike pare koje njihovi roditelji teškom mukom obezbeđuju. Uvodite asistente s doktoratom, čime ćete rasterati iz Srbije one koji treba da vode nauku u Srbiji.

Postavlja se pitanje zbog čega donosite ovakve zakone, zbog čega sve ovo nama predlažete. Meni se čini da odgovor na to leži u onome što nam je premijerka Ana Brnabić ovde rekla kada je davala ekspozice, kada nam je govorila da je problem našeg obrazovanja u tome što mladi ljudi koji završe školovanje nisu spremni za tržište rada. Ona je to potkrepila podatkom – da obrazovanje ne odgovara na potrebe privrede svedoči činjenica da 18,5% diplomaca čeka na posao između dve i četiri godine.

Doduše, nama Ana Brnabić nije rekla koliko to hiljada ili desetina hiljada poslova, gde, kojih poslova čeka te mlade ljude, na koje oni ne mogu da se zaposle samo zbog toga što ne znaju dovoljno. Iz rečenog možemo da shvatimo da je za nezaposlenost u Srbiji krivo obrazovanje a ne loša politika, pa će sada ta politika, koja je dobra, da popravi obrazovanje, koje je loše. Međutim, Ana Brnabić ne smatra da je obrazovanje loše zbog duplih moralnih standarda koje promovise, nije loše zbog zastarelih i prevaziđenih programa, nije loše zbog prevaziđenog pristupa deci, nije loše zbog ponižavajućeg tretmana nastavnika, zbog preterane, nerazumne birokratije. Ne, po ministarki, obrazovanje je loše zbog toga što ne priprema decu i mlade ljude za tržište rada.

Činjenica koja je poznata svakome ko ima dete koje ide u školu i svakome ko je bilo koje vreme svog života proveo u školi jeste da obrazovanje u Srbiji nije ono što bi trebalo da bude prema željama odgovornih roditelja i hrabrih, poštenih nastavnika. Ono đake, ovakvo kakvo je, obeshrabruje, zbunjuje, laže, vara, iscrpljuje, zastrašuje i traumatizuje. Tako to radi zato što je zapušteno, arhaično, dvolično, birokratizovano. Nije problem, gospodine Šarčeviću, što iz njega ne izlaze gotovi radnici, problem je što iz njega ne izlaze gotovi ljudi.

To je osnovni problem našeg obrazovanja. Politici Aleksandra Vučića gotovi ljudi, a to znači intelektualno hrabri, pošteni, samostalni, kritični, slobodni i samosvesni, očigledno ne trebaju.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Pretpostavljam da smo Aleksandra Jerkov i ja živeli u dve različite zemlje. Ja ovde četiri decenije radim u obrazovanju i verovatno sam sad naučio mnogo, a neko ko je ranije vršio vlast... Verovatno je

sve bilo lepše i savršenije, a nikad gori položaj prosvetnih radnika i plata nije bio nego 2009. godine i u tom periodu.

Ako ste mislili da sam ja smanjivao, eto, ja sam zakasnio da smanjim, pa sam došao kada je već bilo smanjeno, ali sam bio u prilici da se dva puta poveća, i to drugi put više nego ostalima. Nadam se da će svako naredno povećanje biti više za naše kolege, to je realno. Sve drugo su samo lepe političke priče.

Ne znam koliko neko poznaje stvarnost ili koliko ne želi da je vidi, ali upravo novi koncept zakona o sistemu obrazovanja menja načine učenja i rada. Više puta sam izjavio, ne znam kako je to ostalo nezapaženo, da mora da se popravi položaj prosvetnih radnika jer oni moraju da sprovedu ove bolje koncepte. Znači, učice se koncepti, deca se neće zaluđivati bubanjem. Idu novi nastavni planovi i programi. Ne vidim zašto to nije moglo da bude ranije; eto, slučajno je meni zapalo, to se ne vidi. Znači, zaista, od šume se ne vidi drvo.

Uniforme, ne-uniforme, to je prosto volja... Ja sam rekao neka biraju sami; dve godine, i sve zemlje imaju itd.

Neka rešenja koja nudimo ovde imaju mnoge evropske zemlje. Podsetiću vas da su poglavlja 25 i 26 u mom mandatu otvorena i zatvorena i da smo evropski okvir ispoštovali i da imamo pravo jednog drugačijeg razvoja. Sekretarijat za obrazovanje za Jugoistočnu Evropu nalazi se u Beogradu i možete kontaktirati te ljude koji to vode, koliko procenjuju na ovaj način neke stvari koje se ovde dešavaju, ali to vas verovatno ne interesuje.

Mislim da ste u pravu kada kažete da treba da ispadne čovek. To je vaspitna funkcija ustanove i mnogo smo se trudili da u ovom zakonu ona bude vidljiva i prepoznata. Ali je o tome lako napisati u zakonu, teže je to sprovoditi u delo. Ambijent, kao što je rekao neko od poslanika, okruženje u kojem se odvija proces je jako važno. Ne možemo ulepšati stvarnost time što su roditelji bogati ili nisu. Ja sam svestan u kojoj zemlji živim. Nisam došao ovde da pravim političku karijeru, nego da sa svoje strane pomognem ono što sam već u praksi uradio, koncipirao najbolji obrazovni koncept za prosvetu, to je *IB* koncept. Mnogo toga smo ugradili iz tih dobrih koncepata, upravo ćete biti u prilici da se uverite.

Katastrofa i dualno, biće prilike u oktobru, o tome ćemo pričati.

Natalitet je uzrok svih naših nevolja i tehnoloških viškova, a ne politika Vlade i Ministarstva.

Kada je u pitanju odnos prema učenju, ja nisam pristalica zabušavanja. Tu nemam šta da sakrijem. Ne mogu pristajati da budu gomile vukovaca, ne mogu prihvatiti da smo napravili projekat, ako ste pratili, za informatiku, za gimnazije, za nadarene, tako što smo znali da za početak samo univerzitetski centri imaju kapacitet i kadrove, i dali smo da oni krenu. Dobra volja je bila, na molbu mnogih gimnazija, škola da im damo priliku. Kada smo im dali priliku,

desio se slučaj Bečej, ako se ne varam, gde je pokušaj informatičkih odeljenja kroz elektrotehničke škole dat četiri godine ranije. Šta je indikator kada kažete da je 17 od 24 palo na maturi, nadarenih klinaca? Ili nisu dobro selektovani ili nije dobro rađeno ili je nešto treće tu bilo. Ne znam zašto je loše insistirati na dobrom učenju i radu. Mislim da samo to može dati bolje znanje i kvalitet, a ne neko ulepšavanje.

Mnogo toga smo uradili. Informatika je ušla u peti razred. Sada radimo silne pomoći učenicima sedmog i osmog kako bi mogli da mnogo bolje polože prijemni. Bili smo svesni tih rezultata. Moj odgovor se odnosio na one škole koje su, preko toga da ne mogu da formiraju odeljenja za nadarene jer ih nema u ovom trenutku, išle dalje da to urade politički. Ja to nisam dozvolio. Mogu vam dati izjave, kad sam i šta rekao.

Pritužbe na zakone. Normalno, kada imate 22 tela, svako će dati svoje pritužbe, mnogo ih je bilo. Kada uzmete da će vam neko ko se bavi zaštitom dece na svakoj stavci staviti zarez, to se broji mnogo. Sa svima se sedelo, diskutovalo, usaglasilo. Pa ne bismo bili ovde. Takva je valjda procedura.

Ja nemam nikakvu opsesnutost kontrolom. A neko ko misli da je sve demokratski, da može svako da radi šta hoće i da imate rezultat koji imate – pa, to je ovo što imamo. Ja sam samo prihvatio da uđem u nešto što je već dovoljno kaljavo i teško ga je popraviti, tako da ne vidim da li je potreba... Vidite, niste primetili da u zakonu ima samovrednovanje. Niste primetili ni da ima ogroman stepen autonomije ustanova koje postignu dobre ishode. To sve piše u zakonu, izvinite, molim vas. Šta je poruka? Radite korektno, sami se organizujte.

Rekao je malopre kolega – različiti raspusti. Da, ali to je autonomija ustanove. Zašto ne bi regija Sandžaka, koja ima zimu tri meseca, imala drugačije? Zašto ne bi neke regije razmišljale ne kada je kome verski praznik nego kada je pedagoški predah deci najbolji, posle koliko ciklusa rada? To nikoga nije interesovalo. To imate u Holandiji, Danskoj i mnogim drugim razvijenim zemljama. Pet-šest nedelja rada, pa nedelja odmora.

Nikada nisam rekao za svoje kolege, jer sam deo njih, da ne rade. To je jedna velika mantra. Dozvolite mi dva minuta da kažem. Onaj ko uđe među mlade ljude i radi u kontinuitetu tri, četiri, pet, šest časova – to je gore od rudnika. Vreme provedeno u kancelariji sedeći, pijući kafu, primajući, čitajući novine, to je potpuno druga priča. Priprema za nastavu, to je četvrtina radnog vremena zaposlenih. Da li ste pogledali rešenje u zakonu? Da li je nešto od toga dirnuto? Mi smo sve to sačuvali, u najboljem mogućem smislu te reči. Zaista su svi sindikati sa nama radili na ovome intenzivno, konsenzusom smo došli skoro do svih članova. Vrlo malo odstupanja je bilo samo kod nekoliko članova. Valjda

su sindikati predstavnici svih zaposlenih u obrazovanju, te ne prihvatam ove komentare jer su, pretpostavljam, politički.

Reforma gimnazije. Ne znam koliko poznajete gimnaziju, ali ja sam dugo u gimnaziji, i lično sam bio gimnazijalac, znam kakvi sve modeli u svetu postoje. Reforma gimnazije ima za cilj da povрати procenat i potrebu gimnazijalaca i dobro pripremanje učenika za studije. Ovo što imamo sada neće dati rezultat, koliko god ja rekao da li ste vi u pravu ili ja nisam u pravu, koliko je šta politički sa jedne ili ne znam čije druge strane umesno. Zaista smo pitali struku; dobićete knjigu, brošuru koja je urađena upravo tako metodološki da su svi profesori, direktori škola i psiholozi u gimnaziji pitani šta da se radi. Tako da uopšte ne stoje sve te stvari.

Asistenti sa doktoratom neće ugroziti nikoga. Medicina je jedina koja će to moći da primenjuje realno.

Kako će se vrednovati škole? Evo, reći ću vam nešto o tome. Alat koji smo zatekli, nisam najsrećniji, rekao sam to odmah, mnogo toga nema u njemu. Ali nije bitno da dođe nekakva komisija za vrednovanje na pet godina, tu nemate ništa; naučimo ljude da samovrednuju i da se kada neko dođe sa strane to prosto poklopi. Njima treba povratna informacija tog istog. Pričali smo o etosu, koji mora biti vidljiviji od samovrednovanja. Ja sam sve procese učenja i rada izučio u svom radnom veku i primenio u praksi, zaista mislim da o tome znam dovoljno, ali mi pravimo ogromne timove koji će se posle usvajanja zakona ovim baviti. Već smo pozvali ljude iz raznih zavoda, tela, instituta za psihologiju, pedagogiju da dođu, da napravimo pravi alat kako ćemo vrednovati rad nastavnika, a ne kvazialat. Pošto toga nema u zakonu, o tome ćemo tek pričati. Zakon to ne reguliše. Zakon bi imao pet hiljada strana da sve to piše.

Dakle, ja se s vama u mnogo čemu ne slažem, ali nešto i prihvatam. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Koleginice Jerkov, da li želite repliku?

Izvolite.

ALEKSANDRA JERKOV: Zahvaljujem.

Gospodine Šarčeviću, očekivala sam da razgovaramo na malo ozbiljnijem nivou osim toga šta ste vi a šta smo mi. Ali ako hoćete već da pričamo o tome šta smo mi, šta ste vi i tako, evo, ja ću reći da su u vreme vlasti Demokratske stranke plate nastavnika bile 500 evra, a danas su 370 evra. Ako je 370 evra više od 500 evra, pa su tada bile niže nego sada, onda imate neku čudnu računicu. Možda treba ponovo i vi da idete malo u školu.

Nije loše insistirati, gospodine Šarčeviću, na učenju i radu. Loše je kada sedite u ekipi u kojoj sedite, da se poslužim izrazima Aleksandra Vučića, da solite pamet deci, roditeljima, nastavnicima i direktorima kako ne može preko

veze, a sedite sa ljudima u Vladi sa kojima sedite, radite sa ljudima sa kojima sedite i politički ste se uortačili sa ljudima sa kojima ste se uortačili.

Kažete, ne može da radi ko šta hoće. Očigledno vam je zamisao da svi rade kako vi hoćete. Ja sam u nekim amandmanima napisala u obrazloženju, a reći ću vam i sada, gospodine Šarčeviću – da ste sam Dositej Obradović, puno bi vam bilo nadležnosti koje ste sebi dodelili ovim zakonom. Nemojte se ljutiti, iako ste za sebe rekli da ste čovek velikih ličnih kapaciteta, ipak niste dostigli taj nivo.

Drago mi je što cenite nastavnike. Ja nikada u životu nisam bila među onima i uvek se svađam sa svima koji govore da nastavnici ne rade, imaju tri meseca raspusta, rade tri sata dnevno itd. Kažete da je njihov posao kao rudarski. Pretpostavljam da zato smatrate da je u redu i da im plate budu kao rudarske ili malo nešto niže od njih.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Jerkov.

Reč ima narodni poslanik Nenad Konstantinović.

Izvolite.

NENAD KONSTANTINOVIĆ: Poštovani potpredsednici Parlamenta, dame i gospodo narodni poslanici, poštovani ministre i predstavnici Ministarstva, danas u Skupštini Srbije raspravljamo o dva systemska zakona, o dva zakona koja su, po meni, najvažniji zakoni koje ova skupština može i treba da donese. To su zakoni koji utvrđuju sistem obrazovanja od predškolske ustanove, preko osnovne škole, srednje škole, do fakulteta. Od ovih zakona zavisi budućnost naše dece, zavisi budućnost sadašnjih đaka i budućih đaka, zavisi budućnost svih građana Srbije. Zato smatram da je sramota što se ova dva zakona podnose Skupštini po hitnom postupku. To nije korektno i nije korisno da se Skupštini da svega nekoliko dana da pročita i analizira zakone i podnese amandmane.

Logično je pitanje – šta to SNS krije i šta hoće da sakrije pa moraju systemski zakoni koji se tiču obrazovanja da se donesu navrat-nanos za nekoliko dana? Šta ste to sakrili što mi ne treba da vidimo pa nam dajete malo vremena? Vi ste kao razlog naveli to što morate brzo da uradite racionalizaciju u sistemu obrazovanja, odnosno moraju da budu otpušteni neki profesori i nastavnici koji su tehnološki višak, da ne bi bilo negativnih posledica po budžet Republike Srbije. Pa kako nije bilo negativnih posledica po budžet Republike Srbije pet godina, koliko je SNS na vlasti? Sada, ove godine će imati, a do juče nije imalo.

Znate, niste objasnili tu temu sa tehnološkim viškovima. Evo, ja vam dajem jednu ideju. Inače nam je svima jasno da imamo manje dece, jasno nam je da imamo više školskih zgrada nego što imamo dece, da imamo, očigledno, više nastavnika nego što imamo dece. Stoga vas pitam, zašto onda odeljenja broje po tridesetoro dece? Zašto imamo tridesetoro dece u razredu? Hajde da napravimo

da ima najviše dvadesetoro dece u razredu, pa da i ti koji su do sada bili na plati ostanu na plati, da imaju šta da rade i da iskoristimo škole, a ne da budu prazne zgrade.

Ako ste hteli da se bavite tehnološkim viškovima, mogli ste to da uradite tako što ćete promeniti dva ili tri člana, to bi bile izmene i dopune i taj deo bismo rešili, a onda da se posvetimo reformi obrazovanja na pravi način. Ne može da se sprovede reforma obrazovanja ako se ne napravi u društvu dogovor o tome kakvo obrazovanje želimo. Potrebno je da napravimo dogovor između vlasti i opozicije, između struke i politike, između sindikata i Ministarstva, dogovor svih, kakvo obrazovanje želimo, kakve programe želimo, koji su parametri i na koji način ćemo do toga doći.

Zašto nam niste ponudili nacionalni konsenzus i rekli – hajde da se dogovorimo o ovih deset tačaka koje ćemo sprovesti bez obzira na to ko je na vlasti, bez obzira na to ko je vlast a ko je opozicija? Vi ste danas u ovoj sali rekli – svaki put ministar kreće iz početka, zato tapkamo u mestu i to ne valja. E, pa da ne bi svaki put ministar kretao iz početka, zašto nas niste pozvali na dogovor? Ovim zakonom koji ste predložili niste pozvali nikog na dogovor. Nažalost, mislim da ovaj zakon neće odgovoriti glavnom zadatku, a to je da deca, kada završe školu, budu kompetentna i da svoja znanja mogu da primene.

Suština izmena koje predlažete danas odnose se na uspostavljanje potpune kontrole izvršne vlasti nad obrazovanjem. Dakle, uspostavlja se princip subordinacije, uspostavlja se hijerarhija; ministar je na čelu, ministar po toj hijerarhiji bira direktore, direktori ocenjuju nastavnike. Dakle, imamo jasan sistem subordinacije.

Ovakav koncept kakav ste vi predložili, protiv koga smo – Socijaldemokratska stranka zbog toga neće glasati za ovaj zakon u kojem ima i nekih dobrih rešenja – ovakav sistem je u potpunoj suprotnosti sa onim što ste u obrazloženju napisali i danas rekli nekoliko puta. Da, potrebna je veća autonomija, profesionalna autonomija nastavnika, potrebna je veća profesionalna autonomija škola. Treba da imaju mogućnost da prave neke dodatne programe. Važno je da se škola prilagodi svakom detetu. Svega toga neće i ne može biti zato što ovim zakonom otvarate mogućnost da ministar strahom vlada u obrazovanju. Tamo gde ima straha, gde je hijerarhija i subordinacija, tu nema ni kreativnog ni kritičkog mišljenja i ne možemo dobiti rezultate koje bismo želeli da dobijemo.

To što vi radite danas, to je radio Slobodan Milošević. Bili su zavodi nekada, pa je onda Milošević ukinuo te zavode, odnosno sve ih stavio pod kapu ministarstva i ministra. U vašem konceptu, apsolutan upliv dnevne politike. A znate zašto? Možda vi to ne razumete. Vi ste političar, vi ste ministar; vi jeste

proveli 30 godina i više, kako kažete, u obrazovanju, imate znanja iz te oblasti, ali vi ste političar. Ministar je političar, Vlada vodi politiku u jednoj zemlji i ne možemo da tvrdimo – ministri nisu političari, neće biti upliva politike, neće biti stranačkog uticaja.

U ovom vašem zakonu ministar je sve, ministar je bog. Ministar donosi nacionalni okvir, ministar donosi program predškolskog obrazovanja, ministar donosi program osnovnog obrazovanja, ministar donosi program srednjoškolskog obrazovanja. Ministar bira direktora, ministar razrešava direktora, ministar ima mogućnost da u određenim slučajevima razreši i dekana i rektora.

Da bi ministar imao toliku moć, morali ste da degradirate Nacionalni prosvetni savet, morali ste da ukinete autoritet stručnjacima u oblastima obrazovanja koji su dobijali ranije od građana Srbije, odnosno od Skupštine Srbije. To je razlog zašto sada uvodite da Nacionalni prosvetni savet bira Vlada, a ne Skupština. Ne Skupština i skupštinski odbor u kome sede predstavnici svih političkih stranaka, predstavnici građana iz svih delova Srbije, predstavnici nacionalnih manjina, koji su ranije raspravljali o tome ko će biti članovi Nacionalnog prosvetnog saveta i birali i njih i predsednika.

Postojao je predsednik Nacionalnog prosvetnog saveta, koga je birala Skupština Srbije, dakle on je imao veći autoritet od ministra. Mi za vas lično nismo glasali, Skupština je glasala za premijera i tim koji je premijer ponudio u paketu. A za predsednika Nacionalnog prosvetnog saveta je glasala Skupština pojedinačno, znali smo ko je. Takva ličnost je vodila Nacionalni prosvetni savet, koji je donosio najvažnije odluke u oblasti obrazovanja, u kome su nedvosmisleno bili stručni ljudi i čije su odluke objavljivane u „Službenom glasniku“ i „Prosvetnom glasniku“. Sada ukidate nadležnost Nacionalnom prosvetnom savetu. Sve odluke koje su oni donosili sada donosi ministar, a Nacionalni prosvetni savet je savetodavni organ ministra. Ministar, naravno, ne mora da uveži savet Nacionalnog prosvetnog saveta ukoliko mu se taj savet ne dopada.

Disciplinujete i zavode, kažete – zavodi će imati veću nadležnost. Da, ali oni donose programe, projekte gde im vi dajete smernice ili zahteve, dajete im rok, relativno kratak, da urade nešto. Ako ne urade nešto u tom kratkom roku, vi imate mogućnost, kao ministar, da smenite direktora zavoda.

Nastavnici su ocenjeni od strane direktora. Direktori odgovaraju vama, a ne školskom odboru i kolektivu. Oni će biti u strahu. Tamo gde postoji atmosfera straha, nema mogućnosti za razvoj. U takvom sistemu ne možemo očekivati dobre rezultate. Ne može sistem da se zasniva samo na jednom čoveku, jednoj ličnosti. Kažete – ja vam garantujem, pošto sam profesionalac, da neće biti partijskih direktora. Ja vam kažem, svi direktori, to je posledica ovog zakona,

biće članovi ili simpatizeri Srpske napredne stranke, jer vi nećete imati snage da se oduprete zahtevu i nalogu stranke da određene ljude imenujete za direktore. Ako pokušate da se suprotstavite, bićete smenjeni, jer i vi zavisite od volje Srpske napredne stranke.

Zamislite situaciju da vi niste ministar – ja verujem da imate dobre namere, vi polazite stalno od sebe i od onoga što hoćete da sprovedete u sistemu obrazovanja – šta ako sutradan, za godinu dana, padnete s vlasti i dođe neki drugi ministar, dođe Ljiljana Čolić, onda ona ukida Darvinovu teoriju, šta mi da radimo? Onda moramo da menjamo zakon da bismo ponovo uspostavili mehanizme da ne može jedan čovek da odluči o svim programima i da postavi sve direktore škola u ovoj zemlji. Dakle, razmišljajte o tome da se na tom mestu može naći i neko zlonameran i koji su mehanizmi kontrole kada ceo sistem praktično sada zavisi od ministra.

Zašto pričamo toliko o tome i zašto govorimo danas, praktično svi iz opozicije, da je loš taj sistem subordinacije i hijerarhije. Istraživanja pokazuju da deca koja idu u škole u kojima postoji profesionalna autonomija, u zemljama koje su to razvile, gde se programi prilagođavaju potrebama i interesima dece, gde nastavnici sami dodaju ono što smatraju da treba, imaju bolje rezultate. Vi to znate jer znate rezultate testiranja koja su rađena na nivou zemalja OECD-a i nekih pridruženih zemalja (tzv. *PISA* testovi). Prema tim testovima, nažalost, mi vrlo loše rezultate pokazujemo.

Srbija je zemlja koja nema naftu, nema zlato, nema dijamante, glavni resurs koji imamo jesu ljudi. Mi hoćemo da naša deca ne budu jeftina radna snaga 2029. godine, ili 2035. godine, oni koji su danas ušli u prvi razred. Mi tu decu treba da školujemo za 2035. godinu i hoćemo ne da budu jeftina radna snaga, nego da imaju kompetencije da mogu da rade poslove koji su visoko plaćeni.

Prema testiranjima iz 2012. godine... Nemamo, nažalost, kasnija testiranja, vaš prethodnik je rešio taj problem tako što nije hteo da se Srbija testira, i dobra je stvar što ste vi to promenili i ponovo ulazimo u mogućnost testiranja, tako da 2015. godinu nemamo. Ako pogledate 2012. godinu, imamo 35% funkcionalno nepismene dece koja završe osmi razred osnovne škole; znači, u onom odeljenju od 30 desetero je funkcionalno nepismeno. To je katastrofa! To ne znači da oni ne znaju da čitaju i pišu, znaju da čitaju i pišu, znaju i da ponove pesmicu – to njihovo znanje je isključivo reproduktivno, to je najniži nivo znanja. Svi znaju koji su glavni gradovi svih zemalja ali to ne mogu da primene u životu, niti to kome treba da zna, koji su svi glavni gradovi svih zemalja i da zna pesmice napamet. Ali ne umeju da odvoje bitno od nebitnog, ne umeju da rešavaju probleme i da iskoriste to svoje znanje. To je ono što nas

zanima da se promeni. To ne može da se promeni čvrstom rukom i uplivom Ministarstva u obrazovanje.

Dakle, ovaj zakon će omogućiti ministru jednu stvar, to je tačno –da smeni Ljubu, direktora škole u Zemunu. Nije sporno da ćete moći lako da ga smenite, da smenite bilo kog direktora uprkos onome što misle roditelji, što misle deca i što misle nastavnici. Mi se zalažemo za drugačiji koncept. Nama je važno šta misle nastavnici, šta misle roditelji, koje su potrebe i interesi dece; oni moraju biti na prvom mestu.

Da bismo napravili reformu, moramo da napravimo neki društveni ambijent da bi ta reforma mogla da se sprovede. Ne može da se sprovede reforma ukoliko ne ubedimo građane da je škola važna, ukoliko ne motivišemo decu da idu u školu, ukoliko ne objasnimo da su nastavnici neko koga moraju da poštuju i roditelji i deca. To se neće desiti ako vi tolerišete i ne sankcionišete one sa lažnim diplomama lažnih fakulteta, već te ljude kandidujete na najvažnija mesta. To se neće desiti ako one koji su plagirali doktorske radove ne sankcionišete nego ih predlažete za najvažnija mesta. To se neće desiti ako ne kaznite i javno ne prozovete sve one koji učestvuju u falsifikovanju završnih ispita. Dakle, to je posao Ministarstva. Treba mnogo da radite na implementaciji onoga što već postoji, što ste dosta i preuzeli u ovom zakonu.

Mogu da vam kažem da smo, iako je bilo kratko vreme, uspeli da utvrdimo šta je jedna od stvari koje krijete u ovom zakonu i potpuno suprotno govorite danas o tome – to je cena vrtića koju će plaćati roditelji dece koja idu u vrtić. Po zakonu koji je još uvek važeći 80% te cene snosi lokalna samouprava. Vi sada taj zakon menjate i pišete – lokalna samouprava će snositi do 80%. Znači može i mnogo manje. Ako lokalna samouprava, to je SNS, pošto je svuda na vlasti, smanji doprinose za vrtiće, automatski će građani morati da plate duplo više.

Dakle, uvodite mogućnost da vrtići budu duplo skuplji. Malopre odgovarate kolegi – svesni smo da je potreban širi obuhvat, da i oni koji nemaju para treba da idu, da imaju mogućnost da idu u vrtiće, a otvarate mogućnost za povećavanje cene. Evo, podneli smo jedan amandman koji kaže – neka lokalna samouprava pokrije najmanje 80%, možda neka hoće i 100%, da deca iz te lokalne samouprave imaju besplatan vrtić. Zašto omogućavate da se cena vrtića podigne? To je direktno suprotno onome što ste pisali u obrazloženju zakona.

Iz ovih razloga Socijaldemokratska stranka neće glasati za ovaj zakon.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima ministar Mladen Šarčević.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Da krenem od ovih 80%. Radiće se socijalna karta, ne mislim da neko ko ima visoke prihode može da dobija ovu uslugu na ovaj način. Ovo je samo otvorena situacija. Svakako da lokalne samouprave

moraju o tome dobro da misle šta će i kako će. Najbolje je, slažem se, da plati svih 100%, tamo gde imaju. Da li ste pravili analizu koliko njih nemaju? Razgovarajte sa predsednicima opština i videćete koliko nemaju da ispune ovu kvotu koja je sada zakucana. Nismo mi tako bogata država. Imate nekoga ko koristi vrtić zato što je mnogo jeftin, ima para koliko hoće, i nemate da date kome treba. To nije pitanje ove materije, zakon ovde samo ostavlja ventil, a o tome mora socijalna karta da priča.

Moram da demantujem nešto što ste ponovili više puta, što je potpuno neosnovano – direktori ocenjuju nastavnike. Gde ste to pročitali, samo mi objasnite, to ne postoji u zakonu. Time derogirate i ulogu direktora i nastavnika i moju, to ste svesno, tendenciozno izmislili. Ocenjivaće ih timovi ljudi i nadzornici a direktori će ocenjivati neke elemente rada, o tome pričam sa sindikatima. Nemojte da iskrivljujemo istinu potpuno.

Da li ste vi čitali član 9. i petnaest članova koji se odnose na promenu modela, načina učenja i rada? Ja sam danas bar pet puta rekao da se napušta bubanje i reproduktivno znanje i učenje. Ne znam da li treba šesnaesti put da kažem, kao da ne sedimo u istoj sali.

PISA testovi, da, nije ministar Verbić, zaboravio da uplati pre njega onaj; nije ni Žarko, ima ime, neka se seti ko je. Drugo, mi smo odmah napravili *PISA* savet sa Institutom za psihologiju i videli da smo tada izašli, bili bismo još lošiji, jer četvrta komponenta nikada nije rađena u Srbiji, a to je finansijska pismenost.

Ogroman broj navoda, trud i rad da bi se to postiglo. Mislim da ćemo napraviti bolji rezultat. Svrha ovoga o čemu pričamo je promena toga o čemu govorimo. Nemojte mene prozivati, dobio sam sad deset poruka od ljudi iz perioda kada ste vi bili zajedno poslanici i kada su ovi zakoni dolazili mnogo češće po hitnosti itd. Ne možete vi koristiti taj argument, jer ste to radili.

Evo pročitacu vam samo, a to čuvam za sutra, niste u pravu. Mnoge evropske države, pošto je poglavljima 25 i 26 regulisano šta je zajednički okvir a šta može svaka država ponaosob da radi, u ogromnom broju država, spremiću punu informaciju, ministar je ili predsednik nacionalnog prosvetnog saveta ili ga imenuje; u ogromnom broju slučajeva je vlada, a u vrlo malom broju parlament. Evo, to bi trebalo da proučite i da vidite da to nema veze s tim. Mnogo je važnije da li ta situacija daje dobar rezultat.

Mi sve vreme pričamo o formi, kao da unapred Ministarstvo ili izvršna vlast ne treba da ima nikakvu funkciju. Da li smo dovođenjem države i institucija na taj način obezvređili i doveli do haosa? Do blagog haosa jesmo. To što mi sada pokušavamo da uredimo nije trajno stanje stvari.

Pitanje koje ste vi meni postavili postavili su i ljudi iz sindikata. Rekli su mi isto – mi u vas imamo poverenje, znamo da ćete ovo časno da radite i bitan je

momenat da mi to povučemo. Ja sam njima odgovorio – birajte uvek ministra koji se neće baviti politikom, osim obrazovnom politikom. Ja se bavim, zaista, obrazovnom politikom.

PREDSEDAVAJUĆI: Profesore Stojmiroviću, u sistemu ste. Da li ste želeli repliku kao ovlašćeni predstavnik poslaničke grupe?

(Ljubiša Stojmirović: Ima bar petoro pre mene.)

Izvolite onda vi.

NENAD KONSTANTINOVIĆ: Ministre, ili niste razumeli mene ili niste videli šta su tačno napisali u članu 189. Lokalna samouprava može da finansira do 80%, ne može preko. Fiksirali ste zakonom da ne može. Ako postoji bogata opština koja hoće, više ne može. Ja sam protiv toga. Ako može, neka plati. To je jedna stvar.

Ovoga se najviše i bojimo. Znače, to je bilo i kod Zakona o porezu na imovinu, Dinkić je rekao – to će lokalna samouprava, mi smo rekli „do“, pa će ovi, kao, da smanje. Ne, naravno, niko nije smanjio namete. Neće ni ovi da ostanu na tom nivou. Plašim se toga što ste rekli. On će da kaže – nemam para u budžetu, vidi, ne moram po zakonu 80%. Smanjiće za vrtiće i onda će građani morati da plate duplo više. To je jedna stvar.

Druga stvar, ne možemo da se upoređujemo prosto sa svim zemljama u Evropi što se tiče sistema, jer je drugačije nasleđe. Znače, u Švedskoj Vlada postavlja sudije. Da li možete da zamislite sistem u Srbiji da Vlada postavlja sudije? Ne može, nego moramo da izbacimo i ministra i predsednika Odbora za pravosuđe iz Visokog saveta sudstva. Dakle, ne možemo se upoređivati u tom smislu. Pretpostavljam da u nekim zemljama ministar radi sve to što ste vi sada stavili, ali ja mislim da to nije dobro u našem sistemu i da neće dati dobar rezultat.

Vidim iz vašeg nastupa danas, vi polazite od sebe, znače da imate dobru nameru. Dajem vam primer: evo sutra smene vas, dođe Čolićka, šta da radimo? Menjamo zakon kompletan? Znače, ne može da zavisi od jednog čoveka. Ne može. Jer kad zavisi od jednog čoveka, ako taj čovek ne valja, sve ide u sunovrat. To je luksuz koji sebi ne možemo da dopustimo. Siguran sam da vi nećete biti na tom mestu narednih deset godina, doći će neko drugi, šta onda da radimo? Zbog toga mora da postoji drugačiji mehanizam.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Konstantinoviću.

Reč ima ministar Mladen Šarčević.

Izvolite.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Lično mislim da je uloga Parlamenta, Vlade i bilo koje stranke da se više ne dešava da se ministar ne bavi obrazovnim politikama. To je prvo.

Drugo, pričali smo danas da zakoni ne mogu da traju predugo. Menja se tehnologija, sve živo. Menjaće se i ovaj. Pomenuli smo da ćemo ga jako brzo menjati, i zbog one komponente koju smo pominjali, jer smo obećali veroučiteljima. Imaćete brzo priliku.

Ali, da li da osudimo nešto što nismo probali? Znači, sada dajemo jedan koncept na osnovu loših situacija i dobar, efikasan model kako ćemo možda rešiti. Verovatno od ovoga ne možemo da napravimo gore, evo, da uzmemo i *PISA* testiranje, i interno i bilo koje drugo. Hajde da probamo ovaj model. Mi smo ovde ugradili sve pozitivne primere, izučavali smo 14 evropskih zemalja. Nemojte da sudimo unapred da li će ovo valjati ili neće. Jer, ako dajemo neke rezultate koje smo već uradili, čak i bez para, a to je uvođenje informatike, uvođenje mnogo čega, verujte da smo to uradili strašnom voljom. Nismo kukali da li će neko da nam da novac, kompanije su nam prišle, prepoznale to i to je nešto što sad daje nadu.

Ja sam ovo iz ličnih razloga prihvatio da radim, upravo da bismo napravili dobrobit deci Srbije. Ako to i mnogi drugi prihvate iz istog razloga, ja ću uvek vrlo rado dolaziti u Parlament da o tome s vama pričam. Eto, toliko.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, ministre.

Povreda Poslovnika, reč ima narodni poslanik Đorđe Komlenski.

Izvolite.

ĐORĐE KOMLENSKI: Uvaženi predsedavajući, povređen je član 107. stav 1, koji kaže: „Govornik na sednici Narodne skupštine je dužan da poštuje dostojanstvo Narodne skupštine“.

Uvaženi kolega je u svom prethodnom istupu, koji vi niste prekinuli, uvredio ovaj dom rekavši da smo mi nešto dužni i da nešto moramo da uradimo, da moramo da izbacimo ministra, da moramo da izbacimo izvršnu vlast iz pravosuđa. Mislim da je to apsolutno uvreda za ovaj dom, pogotovo od onih koji nisu morali, ali očigledno su hteli, dok su vladali, da dovedu Srbiju do ivice propasti. Dobro je da uopšte imamo ikakvo školstvo, da imamo ikakvu privredu, jer da su oni ostali još jedan dan na vlasti duže nego što su ostali, verovatno ni Srbija ne bi postojala. Izgleda, kako dođe oktobar mesec, njih počne da hvata nekakva čudna inspiracija.

Prema tome, molim vas da ubuduće povedete računa o ovakvim stvarima. Ovo što je rečeno je apsolutno uvreda za svakog ko sedi i razmišlja o dostojanstvu ovog narodnog doma. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Komlenski. Slažem se s vama da svako od narodnih poslanika kroz diskusije treba i mora da vodi računa, u skladu s Poslovníkom, o dostojanstvu Narodne skupštine Republike Srbije, međutim, morate se složiti sa mnom da ni ja kao predsedavajući ne mogu uvek

predvideti, a nekada ni čuti šta je to o čemu govore narodni poslanici. Ali zato ste i vi tu, između ostalog, da ukažete na to.

Smatram da nisam imao nameru i nisam povredio navedeni član Poslovnika, a vas pitam da li želite da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o ukazanoj povredi Poslovnika.

Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Ljubiša Stojmirović.

Izvolite.

LJUBIŠA STOJMIROVIĆ: Poštovane kolegice i kolege, mislim da je današnja rasprava bila dosta kvalitetna, pogotovo što nije bilo, sem u jednom trenutku, istupanja vezanih da može neko da kaže da nismo vaspitani, da nismo kulturni i slično, pogotovo što je danas na dnevnom redu zakon koji tretira oblast vaspitanja.

Krenuću da analiziram, uglavnom, ponešto što se ovde govorilo. Kada govorimo o vaspitanju, nažalost, mi smo vaspitanje zaboravili, ono nam je bilo negde u kraju. Sve smo podredili obrazovanju, a ne možete da imate obrazovanog čoveka ako nije vaspitan. Da bismo rešili taj problem, moraćemo da se potrudimo da od prvih dana dolaska na svet tu našu decu, buduće naraštaje vaspitavamo da budu čestiti i dobri građani, da budu vaspitana deca i onda će vremenom doći i obrazovanje.

Pogledajte, recimo, primer: da li ste videli u gradskom prevozu da neko od mlađih ustane starijem, da ustupi mesto? U vreme kada sam ja bio dečak, to je bila sasvim normalna stvar. Međutim, sada se sve to promenilo. Da smo blagovremeno vaspitavali našu decu, ne mogu da kažem da ne bi bilo, ali bilo bi manje vršnjačkog nasilja i ne bi nam se dešavale stvari koje nam se dešavaju, nažalost, i kod nas a i širom sveta.

S druge strane, mi smo i to obrazovanje gurnuli malo u zapećak. Zašto? Bila su krizna vremena, bile su ratne godine, dešavalo nam se to što se dešavalo i nekako je najlakše bilo – lomi preko obrazovanja, to nije važno. Čak i kolegica Jerkov, koja sada nije tu, koja je doktorand, treba da doktorira ove godine, koliko sam čuo, i najverovatnije će nastaviti akademsku karijeru, možda će biti profesor itd. Ona kaže – bankari imaju deset puta veće plate od prosvetnih radnika, normalno je da imaju veću platu.

Nije normalno. Kad su došli kod Angele Merkel da se žale i kažu kako profesori imaju velike plate i da bi trebalo pojedini slojevi da imaju veće plate od njih, ona im je rekla – ne može, napolje. Zašto? Ti bankari, ti stručnjaci veliki, menadžeri morali su od nekog da nauče to što prodaju. Od koga su učili? Od svojih učitelja, od svojih nastavnika, od svojih profesora. Znači, profesori, nastavno osoblje mora da bude vrednovano onako kako dolikuje.

Ovaj zakon neće to promeniti, jer, normalno, ne može u jednom trenutku da se promeni, mora i naša privreda da bude jača i mnogo toga da se desi, ali je dobro da imamo koncept koji će voditi računa o prosvetnim radnicima. Biću srećan kada ponovo na fakultetima za asistente budu birani najbolji studenti, studenti koji su svojim radom i znanjem pokazali da zaslužuju to.

Mi nekako zaboravljamo ono što je bilo u vreme kada smo mi bili na vlasti, odnosno kada ste vi bili na vlasti, nego nam počinje život i počinju nam saznanja kad smo opozicija. Čujem tu jednog kolegu, kaže – akademska čestitost, problem je najveći plagijat, lažne diplome. Zar se toga nije setio ranije? Mislim da se većina vas seća, dr Vojislav Šešelj je pisao čitav naučni elaborat, jednu od onih njegovih čuvenih knjiga o plagijatu jednog od profesora na Pravnom fakultetu, nisam hteo da spominjem ime, ali to ste svi zaboravili. Kako u to vreme niste ustali da kažete – čekajte, ljudi, to je urađeno protivzakonito, krši se sa akademskom čestitošću, nego se danas setiste.

Šta bi bilo da ste vi tada presudili ni po babu ni po stričevima? Kasnije bi se manje to dešavalo, ili se uopšte ne bi dešavalo. Ali, nekako, kad smo vlast, mislimo da ćemo večito biti vlast i da će sve biti onako kako mi zamišljamo. Treba da radimo tako da nam zakoni koje donosimo odgovaraju i kad ne budemo vlast.

Još jedan problem, određen broj kolega je od ministra tražio besplatno školovanje (osnovno, srednje itd.). Šta znači besplatno? Ne znači da ništa ne mora da se plati u toku školovanja. Neko će reći – ne plaćaju školarinu. U redu, ali plaćaju knjige. Sredimo da se ne plaćaju knjige, pa kažu – plaćaju uniforme, plaćaju garderobu, moraju da plate da jedu itd. Mi nismo zemlja koja je bogata i koja ima previše da bi mogla to da omogući. Moramo svi da budemo svesni toga. Tražiti nešto tako od trenutne vlasti ili od trenutnog ministra je iluzija. To ne može da se desi.

Neko je spominjao problem školskih uniformi. Ministar lepo reče da je to fakultativno – ko hoće uniforme, neka bira; ko neće, ne mora. Kada bih se ja pitao i kada bih imao neku moć, predložio bih generalnom sekretaru naše skupštine da iz budžeta obezbedi svim zaposlenima po dva kompleta letnje i dva kompleta zimske uniforme, i ovima koji rade u administraciji i nama u Skupštini. Možda bi to bilo mnogo bolje. To je moje mišljenje, a da li će to ona prihvatiti i da li to Skupština može da uradi, to je druga stvar.

Imamo problem u vezi s izborom direktora u osnovnim i srednjim školama. Hajde da budemo pošteni, kakva je to vlast, kakav je to ministar ako nema prava da odlučuje o tako bitnim stvarima, ili da makar sugeriše? On ne bira direktno, da kaže – taj i taj će biti direktor, nego za predloge koji stignu iz lokalne zajednice, od roditelja, nastavnika, on je taj koji donosi konačnu reč.

U jednom od prošlih zakona imali smo izmenu, vezano za članove saveta na privatnim fakultetima, pa smo zbog negodovanja vlasnika privatnih fakulteta to promenili, jer se desilo da ih u savetu nadjačaju oni koji nisu vlasnici, ne daju sredstva, nisu uložili svoj kapital, bili su manjina na svom posedu, svom fakultetu. Zašto je problem da država, koja je osnivač, vlasnik, ima znatan uticaj na politiku koja se vodi na visokoškolskim ustanovama? Ne mogu da shvatim da je to veliki problem i da to ne može da se prevaziđe.

Neko od kolega reče – vi hoćete sve, i da donosite zakone i da otpuštate, primete. Pa, ja sam 2000. godine dobio otkaz na fakultetu samo zato što sam bio pripadnik „retrogradnih snaga crveno-crne koalicije“ i tako nešto bez veze. Niti sam ja imao neku funkciju, niti sam bio neki veliki šraf; bio sam predsednik Odbora za prosvetu, doduše.

Mislim da je današnja diskusija bila dobra. Ukazali smo ministru na mnogo toga u ovom zakonu što mislimo da je dobro i da nije dobro. Kroz amandmane će se najverovatnije nešto od toga i promeniti. Moramo da budemo razumni, moramo da pružimo šansu i ministru i Ministarstvu da vode ovo na način kako oni vide i da pokušaju da promene mnogo toga što nije valjalo.

Koleginica Jerkov, opet nju spominjem, reče – naše škole su iste kao pre sto godina. Evo, hteo sam da je pozovem da dođe kod mene u Crnu Travu, da obiđe Građevinsku školu, da vidi Muzej građevinarstva i da vidi kako se ljudi koji žive tamo, da ne kažem na kraju sveta, ali u tom prigraničnom prostoru, trude, kako pokušavaju da stvore nešto, da obrazuju, da stvore nove, kvalitetne ljude, koji su se pokazali svojim znanjem i umećem, pogotovo u oblasti građevinarstva. Ministarstvo je izašlo u susret i obećalo nam za sledeću godinu da će malo više pažnje da usmeri, da vidi šta može da se pomogne tom kraju. Normalno, ne može ministar sam to da uradi.

Govorilo se o ekskurzijama... Bio sam kod ministra, predlagao sam mu da se određene školske zgrade koje nisu u funkciji, a u vlasništvu su Ministarstva, iskoriste za letnje škole. Bez problema je rekao da je to dobra ideja, da Ministarstvo hoće da pomogne. Kroz taj vid obuke i školovanja moći će da se vrše i ekskurzije i obilazak tih naših krajeva. Evo, da li je tu Milija? Nije. I kod njega sam bio u Svrljigu, isto ima jedna napuštena škola koja bi mogla da se pripremi, uredi, da zbilja ima neku funkciju.

Koliko će nam trebati vremena da promenimo sve ovo što mislimo da nije dobro u našem obrazovnom sistemu? Mislim da će nam trebati dosta vremena. Da li ćemo imati snage? Ukoliko budemo mudri i ukoliko shvatimo da je problem obrazovanja problem svih nas, ne samo pozicije ili opozicije, nego problem svih nas, imaćemo šanse da rešimo taj problem.

Ljude koji rade u procesu obrazovanja moramo da tretiramo onako kako zaslužuju. Koleginica malopre reče, ne znam, prosečna plata trista i nešto evra, sramota. Ali država ne može više. Moramo da napravimo takav ambijent gde će nam u budžetu biti za obrazovanje 5%, 7%, 10%, ako da Bog, i onda možemo mnogo toga da uradimo. Mislim da će u sutrašnjem danu i u danima kada budu bili amandmani situacija i atmosfera biti slična ovoj i da ćemo diskutovati lepo, kulturno, bez ikakvog vređanja i pokazati da smo zbilja i vaspitani i obrazovani. Hvala.

PREDSEDNIK: Reč ima ministar.

MLADEN ŠARČEVIĆ: Hvala. Pokušaću da sumiram ovo što smo danas radili i da možda kažem još neke stvari koje smo ostali dužni poslanicima i ukupnoj javnosti.

Vreme pripreme za izvođenje bilo kakve ozbiljnije reforme obrazovanja je najmanje dve godine, to evropska praksa i standardi govore, pod uslovom da je pre svega javnost i standard samog parlamenta i opredeljenost svih u njemu za to. Mislim da je donošenje Strategije bio jedan od momenata; taj momenat nije iskorišćen za kasnije pravljenje dobrih akcionih planova i sprovođenje istih. Mislimo da je sad možda novi momenat. Mi smo vreme pripreme pokušali da skratimo sa dve godine na godinu dana. Mislim da smo u mnogo čemu uspeli da to postavimo. Možda nekome deluje da je ovo drugačije nego što je naviknuto, ali mislim da ovo ima šanse da napravi dobar rezultat.

Kažem, finski model je najpoznatiji. On zahteva dve plus osam godina, uz dobru selekciju kadrova koji tamo rade i visoke plate. Mi imamo ambijent u kojem je još uvek prisutan MMF, gde su restrikcije i finansijska konsolidacija; ne da nije isto, nego dijametralno suprotno od svega toga.

Ima još jedna mantra, što kažu u javnosti. Kad god se nešto loše desi, bilo gde, evo, pao je krov u školi, bilo šta drugo, niko ne zove lokalnu samoupravu, niko ne zove predsednika školskog odbora, isključivo svi, od medija do roditelja, zovu ministra. To je valjda neka navika našeg naroda i to je valjda tradicija, u odnosu na ovu tradiciju koju smo malopre pominjali da je već iznađena kao neka nova tradicija.

Imamo dosta dobrih projekata i mislim da možemo i sami neka sredstva da obezbedimo u sistemu. Moja uloga je da se od svih ovih naših racionalnih ponašanja i svih ovih novina i Vlada a i pripadnici međunarodnih institucija slože da prosveta mora dobijati više u narednom periodu. Mislim da ćemo vrlo brzo imati prilike da to vidimo.

Formiranjem komercijalnih modela na fakultetima, gde će fakulteti moći da se bave naučnoistraživačkim radom, inovacijama i da sredstva zadrže za dalje procese iste vrste, napravili smo veliki iskorak. Uzmite samo Tehnički fakultet u

Novom Sadu – da nije morao da dođe „Šnajder elektrik“ da otkupi spin-of fakulteta, kolika bi sredstva ostala u zemlji i koliko bi mladih naučnika to moglo da radi. Mislim da je sada prava prilika da se ovo uvede.

Mogu vam reći da je mnogo stranih ambasadora dolazilo u Ministarstvo, onih koji su nekada studirali u bivšoj Jugoslaviji, naravno u Beogradu. Time su digli jako mnogo cenu Beogradskom univerzitetu, posebno sada kad je već dve godine uzastopce u poziciji da je između 201. i 301. mesta. Oni traže da njihova deca studiraju kod nas, komercijalno. Mislim da ćemo taj projekat početi da radimo, da vidimo javno-privatno partnerstvo, jer ne možemo ugrožavati standard učeničkih domova, studentskih, ali možemo obezbediti smeštaj na drugi način. Oni su videli da su u njihove zemlje došle vrlo čudne zemlje, koje imaju zvučna imena ali dovode treće, pete i dvanaeste garniture profesora, te mogu da odnos cene i kvaliteta u korist Beograda i Beogradskog univerziteta sada ponovo istaknu kao prednost. Tu imamo konkretne dogovore i počecemo izradu kataloga; veliki broj fakulteta koji nastavu izvode kroz studijske programe na engleskom jeziku biće u tom katalogu.

Registri svih delova sistema obrazovanja, od predškolskog do visokog, urađeni su. Ono što je jako važno, vrlo brzo ide konkurs za nauku i ovaj registar je bio neophodan kao jedan od uslova. Na ovom registru se sada vidi koliko je ljudi angažovano na koliko mesta te pitanje učešća u akreditaciji ljudi koji rade na puno mesta više neće biti dozvoljeno. Neko ko želi da pravi privatne ustanove, neka pravi na bazi kvaliteta, ne na bazi zvučnih imena ljudi i marketinga, a kasnije to morate nekim, ko zna kojim, kanalima i načinima da ispravljate. Mi u startu ovim zakonima pokušavamo da ispravimo neke stvari, da se ne dese, jer mnogo je kasno i mnogo je loše da moramo sve popravljati na silne načine.

Koleginici Jerkov sam ostao dužan. Jako je važno, zaista, ja se trudim da ambijent školskih zgrada bude kvalitetan. Obilazim škole ne samo da bi ih otvarao, nego i da bih procenio koja treba da dobije prioritet. Ove godine smo 396 škola uradili. Naravno, nisu to samo pare iz budžeta, to su i iz evropskih kredita, to je iz raznih drugih, i lokalnih samouprava, tu su i ambasade, recimo norveška, japanska i druge. Ljudi, blizu četiri milijarde dinara je ove godine uloženo u školske objekte. Ako se nastavi ovaj trend i poveća, to će biti sjajno za decu. Naravno da psiholozi kažu da ambijent daje deci šanse da bolje uče i da se bolje osećaju.

Mi smo obezbedili, za sada, dovoljno računara da informatika krene kao regularan predmet, da ambicioznije škole krenu u elektronski dnevnik. To su projekti koji koštaju jako mnogo para u susednim državama koje su već članice EU. Mi to radimo na teži način, ali vrlo uspešno. Uspeli smo da obezbedimo, uz razumevanje Vlade, još četrdeset zaposlenih koji će raditi u školskim upravama

upravo na onome što je ranije Nacionalni prosvetni savet, ne ovom ministarstvu nego prethodnima, zamerao – da nemamo ljude, logistiku koja će to održavati.

Da, to smo obezbedili sa Ministarstvom telekomunikacija – zahvaljujem se, zaista, svako ko uradi za dobrobit dece, učinio je dobro delo – to je podizanje celog sistema na AMRES mrežu. Zahvalni smo. Insistirali smo da gimnazije budu jače povezane optičkim kablovima, da imaju bolji protok da bi mogle ozbiljnije da priđu informatičkim smerovima. Mislim da ćemo dogodine imati jako mnogo informatičkih modela gimnazije.

Kada sam već pomenuo gimnazije, zašto deca ne biraju? Pa, mnogi često kroz ekonomsku školu imaju zanat ili imaju, recimo, lakšu prohodnost, što je neko rekao, ka ekonomskim studijama kao najčešćem izboru, pa čak i pravima. Ali, ono što je zaboravljeno, što u Strategiji piše, što treba civilizacijski deci da se pruži, to je izbornost. Ne mogu svi da imaju 15 predmeta od prve do četvrte godine i da kažemo – to je super, klasična gimnazija. Jeste, ali neće svi da budu ekonomisti. Gimnazija daje pravo da bude inženjer, da bude lekar, da bude vajar, šta god. Znači, nismo ponudili te izborne programe deci. Uvek se od toga bežalo, jer to bi bilo mnogo skupo. Organizaciono smo to rešili i rešili smo kroz razne druge uštede.

Mislim da će koncept gimnazije podrazumevati veliku izbornost predmeta. Nije sada priča da dete mora da bira kao građansko, ne znam, od kada je pošlo u školu. Prva godina gimnazije, može da izabere ekološku grupu predmeta ili programa. Ako mu to ne odgovara, jer je mlad, 15 godina, ne može da zna za šta će da se opredeli, može da pređe na pravo i političku nauku, može da pređe na sport i medicinu. Zaista smo predvideli mnogo paketa a sačuvali sve vrednosti klasične gimnazije. Struka je to obručke prihvatila. Sada mnogi timovi u Zavodu za unapređivanje počinju da se bave programima. Mislim da smo tu jedan korak od sedam milja iskoracili.

Ponovo ću se vratiti na temu centralizacije. Uviđajući da je sistem dosta neujednačen, koristim priliku da pohvalim škole u kojima, kad uđete, vidite da sve funkcioniše odlično, da se čak nedostatak para nije odrazio na to da škola nema cveća, da nije uređena, da nema loših grafita, da je jedna odlična zajednica roditelja, nastavnika i učenika. Tu vidite da je sve tako, a onda imate školu gde je sve nategnuto. Ima 40% jednih, 40% drugih, hajde barem onu sredinu ćemo brzo da prevagnemo ka boljima. Nama je glavni posao da vidljivo sve škole koje su ocenjene jedinicom... Kažem, taj alat nije najsrećniji, ali u nedostatku boljeg, čak u regionu nema ni takvog, usavršavaćemo taj alat. Ako podignemo za godinu dana sve škole barem na dvojku, a to moraju direktori da urade, oni moraju da završe obuku, on mora da bude i menadžer i sve po redu...

Gledali smo da se formiraju neka druga tela, o tome danas nije diskutovano, ne da bismo smanjili broj zaposlenih. Govorio je kolega o pravnicima, sekretarima, vrlo važan resurs koji ne znamo da koristimo. Zaista neke stvari smo u sistem uveli da bi se poštovao zakon i da bi se školama pomoglo da ne lutaju, jer su pravnici nekada bili sa srednjim školama, u stvari sekretari. Međutim, mi nismo obučili većinu tih ljudi da mogu da zastupaju ustanovu na sudu, jer nemaju pravosudne. Mnogi od njih se ne razumeju u javne nabavke. To je tačno. Gledamo da napravimo od njih telo koje može nezavisno da radi i da specijalizuje neke poslove, a sa nižim činovnicima, sa srednjom stručnom spremom, dobijamo one čate po školama (što obično pravnici rade jer nema ko drugi), a time dobijamo i na kvalitetu.

Poneo sam podatke, mislim da je samo za godinu dana, dok sam ja ministar, preko 200.000.000 plaćeno iz budžeta Republike na zaostale sudske procese iz 2005, 2007, 2009. godine. Tuži se ko s kim stigne. Tu se vidi, prvo, bahatost direktora (najčešći slučaj); recimo, radnik mu je nešto rekao, prirekao, on je pokazao silu i došlo je do sukoba, došlo je do otkaza. To traje po dve-tri godine. Neko mora da radi umesto tog čoveka u školi; stvori se neki vakuum u novcu od nekoliko miliona, jer radnik koji je izgubio posao najčešće bude vraćen na posao. Neko mora da objasni, a to je taj pravnik, direktoru da ne počinje procese koje ne može da dobije. To mi sada radimo. Iako nemamo zakon, vršimo edukaciju, zovemo pravobranilaštva, jer zašto bacati pare na takve gluposti. To je najčešći slučaj. Tužakanje na svim nivoima sa lokalnom samoupravom je vrlo česta pojava, a to je zbog neplaćanja prevoza, niza drugih stvari. Znači, ceo sistem je dozvolio sebi da na svakom mestu pokazuje slabosti.

Jako loše situacije pokušali smo da rešimo alatima koje smo imali, a to je inspekcija, koja je nedovoljna; za visoko obrazovanje troje ljudi, kao što vam je poznato. Ono što smo strukovnim školama hteli da poručimo ovim zakonom jeste da ćemo ih ubuduće vrlo intenzivno povezivati sa privredom, mnogo više nego univerzitet, jer svrha njihovog postojanja je upravo to. U razvijenim zemljama, hajde da uzmemo Kanadu, oni imaju odličan model, postoje nacionalne asocijacije koje spajaju ove stvari i država iz budžeta ne daje 100% njima nego do 40%, 50%, 60% najviše. U onom trenutku kada privreda nema interesa, onda se smanjuje i od države, a to je kod nas sve po navici do sada. Mnoge stvari idu po navici.

Znači, ovo je jako veliko područje, prosto ne znate šta treba da popravite ili zaštitite, da li veću podršku da date raznim zajednicama, romskoj, studentima sa hendikepom, deci sa individualnim obrazovnim programima. Rekao je kolega Korać, jesu uvedeni pedagoški asistenti, mnoge samouprave za to nemaju para.

Moje kolege koje rade u predškolskim ustanovama osećaju se vrlo zapušteno, jer su oni ušli u sistem prosvete ali su im pare ostale u lokalnoj samoupravi, dok su bili u ministarstvu rada i socijale. Oni svim silama pokušavaju da uđu u sistem, da im Republika bude domaćin. Otuda ne mislim da će onaj procenat iznosa koji treba neko da plati za vrtić, a on je minoran... Ali, kažem, sa socijalnom kartom neko neće dobiti ni dinara popusta, a postoje socijalne mere da se to i mimo ovog zakona individualno reguliše.

Kada je u pitanju opremanje škola, nisu samo računari, mi ćemo pokušati da pratimo svetske trendove. Recimo, Izrael je dobar primer, na lokalnoj samoupravi možete grupisati određene kabinete po naučnim disciplinama. Primer je ove godine Valjevo. Radimo jedan centar izvrsnosti u Tehničkoj školi, jer nam svake godine po 30, sada već 50 mladih ljudi ostaje u Sloveniji. Jesu prvo momci, a sad i devojke odlaze tamo zbog „Gorenja“, tamo je visoka strukovna; ostaju svi redom, obišao sam ih u učeničkom i studentskom domu, niko se ne vraća, a najpametnija deca odlaze. Valjda mi možemo da napravimo nešto što može da bude budućnost. Kompanija „Gorenje“ će preći sa bele tehnike na geopumpe i savremene modele korišćenja obnovljive energije. Mi to pokušavamo sada da uradimo u Valjevu. Sa kompanijom NIS pokušaćemo da to uradimo u Banatu.

Neki dan smo otvorili još jednu ustanovu kao što je Petnica, za ponos cele države. Svaka im čast, to su ljudi izdržali sami. Naravno, država je pomagala da se izgradi, da to postane nešto što je svetsko ime. Tršić je postao druga Petnica za oblast jezika, filologije i svega. Mislim da smo mi kao Ministarstvo dobili prednost da novi objekti nama pripadnu, jer smo mi znali, pokazali šta sa njima da radimo. Mislim da za omladinu treba još takvih centara, različitih opredeljenja i u raznim regijama, jer to je ono vreme koje deca moraju kvalitetnije da koriste, i posle škole.

Koncept sportske škole smo morali na neki način da resetujemo i uradimo ga kako treba, jer samo beogradska Sportska gimnazija i novosadska odeljenja „Zmaj Jovine“ imaju taj koncept. Nije bio prilagođen deci. U mnogo čemu nisu tu bila sva deca baš sportisti.

Mnogo manipulacija imate, korupcije kada je upis u određene škole koje su zvučne imenom u čaršiji. Sve su to pojave koje nijedan školski odbor nije probao da reši. Dobili smo 36 škola, osnovnih i srednjih, na teritoriji Republike, pre jedno šest meseci, od Agencije za borbu protiv korupcije, gde su jasno iskazane manipulacije u zapošljavanju rodbine. Mi smo svaki školski odbor obavestili, da preduzmu mere, jer to je nečasno. Pričali smo malopre o časnom ponašanju. Niko nije smenio nikoga. Imao sam pritiske od lokalnih šefova, ili

šerifa, kako to smem, otkud meni pravo itd.; verovatno su me upozoravali da ja nemam takva prava.

To se nastavlja, to je svakodnevno prisutno u štampi; imamo sve te pojave, koje su vrlo, vrlo vidljive. Poslednja vidljiva pojava je, ništa nismo skrivali, jesu manipulacije sa malom maturom. Nismo mogli da dokažemo da li se sam proces dešavanja ispita odvija korektno, da li neko dopisuje, pokazuje mobilni i sve druge stvari što radi, ali smo na pregledanju imali čvrste dokaze (kroz drugačije olovke, rezultate i sve drugo) i to smo prezentovali. Ja sam bio u Novom Pazaru, u nekim osnovnim školama, koleginica koja to vodi je bila u Leskovcu. Nismo samo rekli – otkinite im glave; ima tu dobrih direktora, ali niko se nije pokajao, niko nije rekao – pa, čekajte, ja sam delegirao supervizora, ja sam poslao profesora, mojim ovlašćenjem, da pregleda testove i njemu je poverena dužnost koja, ako se radi ovako, spada u teže povrede dužnosti.

Imali smo pokušaje i ranijih godina da se školski prostori izdaju bilo kome, onako bez pažnje, pa uđe nekakva čudna grupa ljudi da snima nekakav još čudniji spot, čudnog naziva grupe i pevača, i – sramota za smederevsku školu. Bar je direktorka bila časna pa je sama dala ostavku. Isto se desilo letos u Prokuplju: dva su viđena direktora, gimnazije i osnovne škole, ne znajući, dobronamerno, možda i lakoverno dali prostor, bez odobrenja kako postupak nalaže i bez određivanja osobe koja će kontrolisati da li će tu ući nešto što je neprimereno. U jednoj se dešavala romska svadba, a prikazano je kao etno-događaj, a u drugoj je bila revija starih automobila, naravno, sa devojkama u kostimima, u peni i ne znam čemu. Stvarno, svakako ćete se složiti, nije primereno školama.

Najveći deo problema jeste sa radnim mestima, jer ako smo zbog nataliteta došli u situaciju da neke ljude moramo razmeštati, i to ugradili u zakon, a to su ove grupe sa sindikatima koje smo pomenuli, ne može niko da prima ljude i da ih drži po sistemu 60 dana unedogled, ako je zakon predvideo jednom, jer onda on ne prijavljuje stanje koje ima, čini budžetski prekršaj, a država plaća i one koje je on doveo i viškove koji nisu raspoređeni.

Mogu do ujutru da vam pričam o silnim mehanizmima i da čitam, ali samo deo ću danas, podelićemo nešto i za sutra. Časnu reč vam dajem, neću da ulepšavam ništa što sam video. Kada bih to radio, bio bih nečastan čovek i verovatno neki polupolitičar. Ja nisam ni jedno ni drugo. Mislim da ovo može i mora da se popravi upravo uvođenjem reda. Uvođenje reda mora da bude nešto, a ne kontrola radi kontrole.

(Radoslav Milojević: Hoćete da kažete da su političari nečasni?)

Ne, nisam na taj način mislio, izvinite.

(Predsednik: Rekao je polupolitičar, što ste se svi iznervirali?)

Polupolitičar. Izvinjavam se, mislio sam na sebe, jer ako radim ovo, onda sam polupolitičar.

Molim vas stvarno da ne shvatite da su sva ova rešenja bukvalna, jer ako kažem da sindikat pregovara sa Ministarstvom, ne znači da dolazi 30.000 ljudi koje taj rukovodilac sindikata predstavlja. Pretpostavljam da je on sve obaveze i poslove s njima već završio. Isto tako je ovde: temeljno je rađeno, znači, ukupna prosvetna javnost je učestvovala u ovome barabar, od tačke do tačke. U mnogo čemu se nismo slagali jedni s drugima, ali smo konsenzusom došli do zajedničkih rešenja.

Izvinjavam se, samo još nešto što se tiče udžbenika, vrlo brzo ćemo biti u prilici da mnoge stvari tu popravimo, da sagledamo šta smo uradili u prethodnim periodima, da vidimo šta je potrebno da deca čitaju i uče, a idu izmene nastavnih planova i programa. Obećavam da će to biti vrlo transparentno i javno. Ne moram ja da pravim nikakve ekspertske grupe, osim one za početak koja će otvoreno pozivati sve dobronamerne građane. Mnogo ljudi radi u obrazovanju, svako će svoj doprinos dati. Čitao sam mnoge blogove i izveštaje kolega i verovatno ću mnoge od njih lično pozvati u tim, ako budu hteli da prihvate.

Naravno, moram da pohvalim tim ljudi koji radi u Ministarstvu, jer niko od njih se nije bavio ničim do sada osim u svojoj struci i svi su obručke prihvatili da ovo uradimo zajednički za dobrobit dece u Srbiji. Hvala vam.

PREDSEDNIK: Hvala vama.

Petnaest minuta je do šest sati. Da li da prelazimo na listu? Profesor neće moći do 18 časova da stigne, a onda bi Aleksandra Čabraja i ovi koji će biti pročitani da protestuju. Mogu da čitam, ali na vašu odgovornost, da me sutra branite.

Jedino bi stigao Milija Miletić. On može i u 10 sutra, je l' tako? Može i sada? Hajde onda do 18 časova. Do 18 časova, koliko stignemo, pošteno, sutra onda u 10 časova.

Izvolite.

MILIJA MILETIĆ: Zahvaljujem se, predsednice Skupštine.

Uvažene kolege poslanici, uvaženi ministre sa saradnicima, predsednice Skupštine, građani Srbije, ja sam Milija Miletić i dolazim iz Svrlijiga, a to je najlepša opština u Srbiji, koja se nalazi pored Niša, a to je najlepší grad u Srbiji. Inače, ovde u Skupštini predstavljam Ujedinjenu seljačku stranku, a izabran sam sa liste SNS.

Kao prvo, rekao bih da kao čovek, kao roditelj stvarno imam veliko poverenje u našeg ministra, gospodina Šarčevića, baš zbog toga što čovek ima veliko znanje, veliko iskustvo i znam da zna da bira svoje saradnike. U komunikaciji sa njim, pre dolaska ovog zakona u Skupštinu, video sam da čovek

svojim znanjem i iskustvom želi da poboljša rad svih sistema, i osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja.

Inače, znam da je bilo dosta problema. Kao čovek mislim da ćemo u narednom periodu, donošenjem ovih zakona, za osnove sistema obrazovanja i za visoko obrazovanje, imati mogućnost da našoj deci, našim učenicima obezbedimo sigurnije i odgovornije školovanje. Siguran sam da ćemo na ovaj način imati mogućnost da veliki broj naše dece na vreme preusmerimo da rade određene poslove koji imaju budućnost.

Svedok sam svega onoga što se radi u periodu od kada je tu ministar Šarčević – imao je dosta problema, puno problema će još biti, ali dosta problema se rešava. Uvaženi ministre, stvarno vam dajem maksimalnu podršku, jer sam siguran da ćete nastaviti sa kreiranjem politike, vezano za ministarstvo koje vodite, na način kako to odgovara.

Veliki problem naših malih lokalnih samouprava jeste problem vezan za izbor direktora, gde određeni direktori izgube, mogu da kažem, kompas, pa se sutra zaborave i nađu određeni broj članova saveta školskog odbora i na taj način nastave da deluju i dalje na način kako ne priliči. Imamo veliki broj škola koje baš zbog toga imaju štete, zato što određeni direktori nisu radili svoj posao kako treba. Na ovaj način i ovim predlogom koji ste dali, mislim da će određene stvari moći da se na vreme promene. S druge strane, još nešto, siguran sam da ćete kao odgovoran čovek uvek birati najkvalitetnije i najbolje ljude.

Predložio bih vam samo jednu stvar, biću kratak, a to je vezano za sport, za fiskulturu. Imamo mogućnost i potrebu da se što više naše dece bavi sportom i fizičkim vaspitanjem, ali imamo u predškolskoj ustanovi ljude koji mogu da se bave decom sa fizičkim vaspitanjem; imamo od petog do osmog razreda obavezno fizičko i zdravstveno vaspitanje. Pozivam vas da iznađete mogućnost da ovaj prvi ciklus... Imamo stručne saradnike, profesore fizičkog koji će moći da pomažu toj deci, jer je to najranjivija kategorija. Pozivam vas da iznađete mogućnost da se toj deci da mogućnost da rade i da se bave fizičkim vaspitanjem.

Još jednom, kao narodni poslanik glasaću za ove zakone, jer imam poverenje u vas.

PREDSEDAVAJUĆI (Veroljub Arsić): Zahvaljujem.

Reč ima ministar gospodin Šarčević.

Nećete? U redu.

Reč ima narodni poslanik Aleksandra Čabraja.

Nije tu.

Reč ima narodni poslanik Jelena Vujić Obradović. Izvolite.

JELENA VUJIĆ OBRADOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministre, poštovane kolege i kolegice narodni poslanici, danas imamo dve tačke dnevnog reda, odnosno objedinjenu raspravu i pred nama su dva veoma važna sistemska zakona – zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i zakon o visokom obrazovanju. Ovi zakoni, pre svega, ne mogu da se naprave za danas ili za juče, već za budućnost našeg obrazovanja i vaspitanja naše dece. Mislím da se svi slažemo da su zakoni i reforme koje treba doneti veoma bitni. Videćemo da li će u praksi imati nedostataka i da li ćemo možda kasnije nekim zakonima – vi to, ministre, bolje vidite u praksi – morati neke stvari ponovo da menjamo, dopunjavamo ili sistemski promenimo.

Ovaj zakon treba podržati. Za nas iz Jedinствene Srbije pitanje obrazovnog sistema je vrlo bitno i Poslanička grupa Jedinствene Srbije podržaće ovaj predlog koji je Vlada dala a koji je na dnevnom redu za odlučivanje, koji treba da stvori bolje uslove za obrazovanje naše dece, jer ona su u stvari zakon.

Na samom početku reći ću nešto što je zapažanje zajedničko za obe tačke, gde se mora dati odgovor na neka vrlo važna pitanja, da vidimo i kasnije u skladu sa amandmanima koji budu predloženi koje su to nadležnosti i da li ovaj zakon u praksi može biti prihvatljiv i u potpunosti implementiran. Pratila sam sve faze postupka u izradi Nacrta zakona, zahteve studenata, fakulteta, predloge na završnim konsultacijama, kojih je, mislim, bilo sedam i završni je bio u Nišu. Tu je postojao visok stepen saradnje svih aktera, vi ste pokazali jako veliku volju i želju da napravite promene, koje su jako bitne u ovom zakonu. Ono što mi je posebno ulilo nadu jeste da postoje visoka očekivanja i ne sumnjam da postoje dobra očekivanja i dobra nadanja predlagača.

Od 2005. godine, kada je inače donet, taj zakon je menjan više puta. Stvorili su se uslovi da vidimo jedan veći kvalitet u odnosu na dosadašnje zakone. Ministar prosvete u više navrata me je ubedio da treba da verujemo da želi da postavi kvalitetne temelje visokom obrazovanju i da je zadatak svih nas, odnosno prvi korak, da vratimo đaka u središte zbivanja, što je jako bitno jer škola i postoji zbog đaka, a, s druge strane, da našim uvaženim učiteljima, profesorima i vaspitačima vratimo ugled i mesto koje im je uvek pripadalo, zbog čega u poslednje vreme oni često gube samopouzdanje. O tome ću kasnije, ako budem imala vremena, da nešto više kažem. To je ono što je prvo i najvažnije.

Drugo, dugo se zaboravljalo da se sa društvenim promenama i novim tehnologijama menjaju i potrebe đaka, njihov odnos prema školi i prema životu. Ovde vidim da je namera predlagača da upodobimo obrazovni sistem savremenom učeniku. Samo tako možemo izbeći nerazumevanje i odbacivanje nastavnog programa, gubitak poverenja u svoje sposobnosti i samo znanje, rast broja obrazovanih ali nekompetentnih kadrova, nespремnost za tržište rada, kao i sve druge negativne pojave koje su nam se usput javile. Ako obrazovnu praksu

ne prilagodimo savremenim zahtevima tog sistema i potrebama znanja, zajedno ćemo izgubiti šansu za privredni oporavak, ali i za kulturu i identitet naše zemlje.

Treće, ono što je jako bitno jeste da kroz sadržaj ovog zakona, gde i ministar i Vlada i zakon insistiraju da veza sa privredom bude jača, imamo jedan preduvod u dualno obrazovanje, o kome je u više navrata i predsednik naše poslaničke grupe uvaženi Dragan Marković Palma govorio da ga treba uvesti. Mi smatramo da treba uvesti dualno obrazovanje i da će dati efekte. Mislim da je ministar našao rešenje da poveže našu privredu sa visokoobrazovnim ustanovama – to je ta veza studiranja uz rad, koja može koristiti i te kako i studentu i privredi. Zatim, imamo mogućnost da visokoškolska ustanova može da osnuje privredno društvo; fakulteti i univerziteti će na taj način moći da unovče svoje znanje.

Nacrt zakona donosi mnogo novina. Pored profesionalizacije upravljanja visokoškolskim ustanovama, nacrt nalaže univerzitetima, recimo, da u roku od devet meseci od stupanja na snagu novog zakona objave konkurs za izbor menadžera, što je takođe jedna novina.

Po našem Ustavu, osnovno obrazovanje je obavezno. Ono što bih predložila jeste da i srednjoškolsko obrazovanje u nekom kasnijem periodu bude uvršteno kao obavezno obrazovanje.

Zatim, ministar dobija jako velika ovlašćenja, tako da je u ovom slučaju veliki teret na njemu i preuzimanje velikih obaveza, što je malo diskutabilno. Ovde postoji mogućnost da ministar lično poništi diplomu o stečenom visokom obrazovanju.

Ono što posebno treba pohvaliti jeste da je ključ za povezivanje svih podataka o studentima u jedinstvenom informacionom sistemu prosvete, gde će biti jedinstven obrazovni broj, koji se sada uvodi kao neizostavan pratilac akademaca na obrazovnom putu.

Imamo i puno dugih novina, ali vidim da sam već sa vremenom veoma slaba.

Nažalost, imamo temu koja nam se vremenom i u modernom društvu nametnula kao vaspitna mera, a to je vršnjačko nasilje.

(Predsedavajući: Vreme, kolegkinice Vujić.)

Samo da završim još jednu rečenicu, ako nije problem.

Ono što je jako bitno i što bih želela da kažem ispred poslaničke grupe jeste da u narednom periodu radite na tome da udžbenici budu dostupni svim učenicima, da pokušate ne da vratite već da napravite bolji projekat – ne samo za decu od prvog do četvrtog razreda ili određene socijalne kategorije, već da svim učenicima budu dostupni.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegkinice Obradović.

Reč ima narodni poslanik Dragoljub Mićunović.

DRAGOLJUB MIĆUNOVIĆ: Gospodo narodni poslanici, ovo je sigurno najvažnija tema sa kojom se svako društvo susreće, jer ona govori ne samo o sadašnjosti, ona govori o budućnosti. Zbog toga ona nije uvek prikladna mnogima koji žele da reše nešto danas, daj nam danas pa videćemo šta će biti kasnije. Istovremeno, ona je krajnje odgovorna, ona ne rešava samo naše pitanje, ona rešava pitanje budućnosti, imamo ogromnu odgovornost prema hiljadama i hiljadama đaka šta će se u njihovom životu događati. Ne postoji nijedan odgovorniji zakon od ovoga.

Ne bih hteo da citiram filozofe, ali pisac „Društvenog ugovora“ napisao je pre 250 godina: „Polazim od ljudi kakvi jesu, a zakona kakvi bi mogli da budu“. O tome kakvi smo ljudi, ne bih hteo da govorim, ali o društvu nešto mogu da kažem – da društvo nije mnogo bolje od onoga kakvo nam je školstvo, i obrnuto, školstvo nam je onakvo kakvo nam je društvo. Zahvalan sam ministru što nam je opisao to stanje u školstvu: korupciju, zloupotrebu, pritiske roditelja, pad nivoa, neodgovornost. Sve su to činjenice.

Sada se postavlja pitanje kako ćemo to da uskladimo, ajde da se našalim, sa onom Kusturičinom... Reći ću ipak, u filmu „Sećaš li se Doli Bel“ konferansije kaže – svakim danom napredujemo u svakom pogledu. To je taj optimizam, ali društvo je bilo drugačije. Sklon sam da kažem da mi često nazadujemo. To se dešava i drugim narodima, naravno. Rekao bih da se čak i američkom narodu sada dešava, i njegovoj demokratiji, da nazaduje, a da ne govorim o nekom sitnijem.

Međutim, kad sam bio već spreman skoro da poverujem, pošto me u to uverava televizija svake večeri, dođe mi do ruke jedan tekst, koji ću dati kasnije ministru, pod naslovom „Ciljevi i domašaji reforme školstva“, „Naša stvarnost“, tada vodeći časopis, 1959. godine. Nadam se da će ministar tu naći mnogo inspiracije i videti da je u nečemu on napredniji od onoga što se danas predlaže.

Ovde imamo jedan krupan problem, suočeni smo sa velikim i ubrzanim promenama: ne možemo više školu zasnivati na gomilanju činjenica, erudicija je mrtva; pritisnete dugme i naći ćete na internetu, na „Guglu“ sve što vam treba, ali naći ćete ga mnogo površnije i sa takvim obiljem da je to skoro neupotrebljivo. Rezultat toga što informacija zamenjuje erudiciju – imate više informacija, ali manje pravog, dubinskog znanja. Ali takva je tehnologija, tako će to ići. Ide brzina iza toga, menjaju se činjenice. U jednoj sjajnoj knjizi jednog Eriksona, ne švedskog, nego norveškog, „Tiranija brzine“ se zove, kaže – sada nose u koferu bibliografije, ovi autori koji ne prepisuju doktorate, oni nose u koferu, jer pritisne, je li, internet i izađe mu tamo nekoliko hiljada jedinica, ako je navodno to dao. To više niko ne čita, nema tog ludog profesora koji će sada sestri pa sve to čitati. Dakle, suočeni smo s tim.

U Evropi odavno postoji jedan veliki problem i ona se prilagodila ovom modernom tipu obrazovanja u kom postaje važno razumevanje i funkcionalnost. Zato na času, u bilo kojoj zapadnoj zemlji, vi ćete videti raspravu đaka, neki problem se rešava, nema onoga ko zna, pa hajde sada vrhovi su ti i ti, gradovi su ti i ti, kao, veoma je važno; ta erudicija njemu više ne znači ništa. Ali nema ni onog kritičkog duha. Dakle, škola je jedna autoritarna organizacija zasnovana na hijerarhiji.

Postoji jedna knjiga Ivana Ilića koja se zove „Dole škole“, jer je smatrao da škola uči građane pokornosti pa zbog toga nisu dobri građani. A nema dobre države bez dobrih građana. Kako ćemo da napravimo građane? Tu dolazimo do naše teme – šta je cilj obrazovanja. Da li je cilj obrazovanja samo da imamo nekoga i da kažemo on je pogodan, to traži privreda danas, da pritiska tamo zeleno umesto crvenog itd. (što nam dualno obrazovanje obećava), ili je cilj obrazovanja čovek, njegovo napredovanje? Jak mora biti osnovni cilj. On mora da se vežba, da zna da može da prelazi, jer je brzina promena ogromna, sa jedne tehnologije na drugu, da se prilagođava, ali da ima nekog znanja da to može – ono što se zvalo policentrično ili, šta ja znam, politehničko obrazovanje, koje su mnogi pedagozi još u 19. veku propovedali.

Da li mi to imamo danas u našoj školi ili nemamo? Ona je siromašna, podložna svim onim pritiscima politizacije koji postoje. Mi smo jedno društvo velikih političkih ratovanja, beskrajnih, i to jeste problem da se stigne do onoga što se zove opšte dobro. Vrlo često govorimo – vlada, pa vlada je država, a država je vlasnik. Ma, nije, ona mora da bude samo čuvar opšteg dobra, a ne vlasnik. To je ključno pitanje danas, šta mi hoćemo sa tim mladim generacijama.

Ono što meni smeta u ovom zakonu, on se zove zakon o obrazovanju i vaspitanju – o vaspitanju ima jako malo, skoro nimalo, a to je ključno pitanje. Obrazovanje se menja, usavršava, ali vaspitanje ostaje kao trajno obeležje, karakterno, nekog čoveka. Da li mi vaspitavamo đake da budu građani? Šta se dešava? Kakvo je to školsko nasilje, koje je bilo nepoznato? Šta se dešava sa idealima koje oni imaju? Koje su to vrednosti koje treba da im se stvore, na koji način i kojim primerom?

Ne zaboravimo, možemo mi doneti zakon kakav hoćemo, mogu im roditelji i profesori pričati šta god hoće, oni najveći deo vremena gledaju televiziju. A kakvu televiziju gledaju, šta se tu produkuje kao vrednost? Samo nasilje, ubistva, sebičnost, kriminal, pornografija itd. To vaspitava generacije. Uzalud je ovo što mi pričamo, da treba biti plemenit, dobar, to se teško događa.

Imao sam priliku ili ne, svejedno, da budem i profesor gimnazije i profesor učiteljske škole i profesor na univerzitetu, i ovde i napolju, i da budem istovremeno naučni radnik i da budem poslanik, šezdeset i nešto godina radnog

staža, nešto sam naučio, imam nekog iskustva, ali ono što iz svega toga mogu da izvedem je sledeće: da je potreban uporan rad i stvarno osećanje da možemo učiniti nešto za opšte dobro, da umemo da budemo tolerantni, da diskutujemo bez uvreda, bez želje da onog drugog uništimo.

Druga stvar koja mi smeta u ovom zakonu jeste izvesna autoritarnost. Biće ministar, direktor, suzićemo vlast. To je tendencija našeg društva uopšte, koja ide od vrha. Mi danas imamo vladu jednog čoveka, nemojmo se zavaravati da je to nešto drugo. Šta je problem koji danas imamo? Što je taj model udaljen od demokratije, jer kada Herodot definiše demokratiju, on kaže, u negativnoj definiciji – ona je suprotna vladavini jednog čoveka.

Zašto smatram da ovaj zakon nije demokratski? Demokratija se danas podrazumeva, pošto je posrednička demokratija u mnogo čemu izigrala građanina, on više nema, iza njegovih leđa se sve odigrava, ali on želi da bude prisutan, da o nečemu odlučuje. Vi ste videli radost građana kada mogu da odbrane neki vrtić (kao što ovi sada hoće da odbrane školu) i tako dalje. Tu je on kao građanin, kao subjekt države, jer se on smatra, s pravom, ravnopravnim, jednakim i zbog toga je on u jednoj zajednici. Ali na ovaj način, to će biti teže.

Dolazim do jedne teme, zbog čega sam predložio amandman na jedan zakon, to je pitanje besplatnih udžbenika. Čuo sam obrazloženje – pa nema besplatnog. Ima besplatnog. To ne znači da onaj treba i da jede u školi, mada ima škola gde se i to događa, ali ako stavite u Ustav osnovno obrazovanje je obavezno i kažnjavate, kao što sada pretite roditeljima koji čak ne šalju u školu da će biti kažnjeni, a pritom dozvolite da udžbenici idu na tržište sa velikim tiražima, ogromnim, to su milioni, naravno sa cenama koje su iznad mogućnosti da plaćaju, a vi znate koliko iznosi prosečna plata, nisu u stanju da školuju. Šta je posledica toga? Posledica je da mnogi decu ne šalju u škole.

Uz to, ovde se ne pominje dovoljno, postoje nivoi siromaštva kada se deca, da ne pominjem samo romsku populaciju, ne prijavljuju prilikom rođenja. Imali smo jednu raspravu u kojoj se pokazalo da preko 20% romske dece koja se rodi nikad nije registrovano u matičnim knjigama rođenih. Naravno, onda ih i ne zovu u školu. Njegov problem nastaje kada treba da se zaposli a nema krštenicu. I toga ima u našem društvu. To je zločin prema deci.

Dakle, nema veće vrednosti, važnijeg resursa nego što je čovek. Što je mlađi, to je njegov resurs veći. Ako mi ne zahvatimo iz dubine naroda, odakle smo svi izašli, sve što možemo kvalitetno, da služi opštem dobru, kao dobri građani koji ne misle samo o sebi nego i o svojoj državi da bude bolja, lepša, slavija, uglednija, mi smo na pogrešnom putu.

Zato smatram da udžbenici moraju da budu besplatni. Pokrenuću tužbu Ustavnom sudu, jer član 71. to decidirano kaže. Drugo, praksa svih zemalja koju

sam konsultovao je da se udžbenici ili drže u školi pa ih đaci iz svojih polica uzimaju i trajno im služe, ili dobijaju ceo paket. U Francuskoj, recimo, dobijaju i jedno i drugo: i da nose kući i da imaju jedan koji stoji u školi. Dakle, to se zove besplatno obrazovanje.

Meni je prihvatljiv i predlog koji se ovde čuo o obaveznom srednjem obrazovanju. U mnogim zemljama je već odavno deset godina obaveznog obrazovanja, a u mnogim zemljama je to sada stiglo i do obaveznog srednjeg obrazovanja. Mi nismo bogata zemlja, niti imamo tako slavnu demokratsku tradiciju da se njome možemo pohvaliti, da će sve biti sjajno i dobro, da ćemo svi raditi za opšte dobro, ali zato moramo da imamo zakone koji će makar toliko biti u skladu sa realnošću i ozbiljno ih se moramo pridržavati. Još je Svetozar Marković napomenuo svojevremeno, lako je napraviti zakone, nema te varvarije u Srbiji koju ne možete da pretvorite u zakon, obučete je začas, ali da li se poštuju ti zakoni?

Onda dolazimo do ove druge tačke – ima li kontrole i kakva to kontrola da bude? Dakle, da li se može kontrolisati šta se događa u školama i kuda obrazovanje kao takvo ide?

Mi nismo, izvinite, gospodine ministre, do kraja konsultovali savremenu pedagošku i psihološku nauku, ono što se danas kao moderno shvata. Svi su u nekom preuređenju, svi su na neki način zbunjeni tom brzom tehnološkom promenom koja se dešava. Sada imate posledicu da deca ne znaju npr. tablicu množenja. Što bi on to znao, pritisne telefon mobilni, svako ga ima u džepu, i on mu to kaže. Dakle, postoje i ogromne negativne posledice. On ne ume da napiše pismo. Imam posla sa saradnicima, nekim mladim, ne znaju da vam napišu obično pismo. Dakle, imaćemo deklaraciju o spasavanju srpskog naroda itd., sve je to lepo, ali naučimo ga prvo da piše. Da li svi znaju da pišu ćirilicu ili da uopšte pišu? Ide SMS, okej, kul itd. i time se stvar završava.

Ako vodimo računa o opštem dobru, verujte da nema veće brige, bolje i odgovornije, nego brige o obrazovanju, o deci, bez ikakve politizacije. Mi smo to upropastili. Moram i to da vas podsetim, šta je sve ovde u Skupštini, ne ovoj, nego malo ranijoj, donošeno, ali srpskoj – moralno politička podobnost; pet zakona o školstvu, da isteraju nas osam nesretnika 1968. godine. Tu su glasali poslanici, glasali su za to. Dakle, ta politizacija – koja je svojevremeno, dok je bila jedna partija, nanela ogromnu štetu jer je lišila uticaja veliki deo kvalitetnih ljudi – nastavila se posle sa ovim partijskim radom.

Ali pošto znam da će se odmah skočiti da ima tu Demokratske stranke itd., da bih uskratio replike kasnije, da kažem da je samo jedan član Demokratske stranke bio ministar prosvete, a to je Ljuba Davidović, pre sto godina. Kasnije su bili, evo da uzmemo poslednje godine, Žarko Obradović, pa se vraćamo nazad do

Lončara itd. Dakle nema, zahvaljujući feudalizaciji koalicija, u kojoj svaka partija uzme jedan resor i onda je ona tu gazda. Demokrate su pravile ogromne greške, to sam govorio na svakom sastanku, jer je bilo skandalozno što su to prepuštali koalicionim partnerima. To nije lukrativno, da upotrebim taj izraz, pa pustimo to, neka se prosvetom bakće ko god drugi hoće. U tome leži odgovornost i Demokratske stranke za sadašnje stanje, ali u personalnom smislu, u odlučivanju, odlučivali su naravno i drugi.

Pozivam na jednu opštu raspravu. Ja sam napravio nekoliko amandmana, očekujem da rasprava bude tolerantna. Moram priznati da je nelagodno dobacivanje koje se pretvara u jednu primitivnu svađu, u kojoj nemam oduševljenje da učestvujem.

Nadam se da će ministar razmisliti o ovom, da ne ide na Ustavni sud, jer smo ovo već imali. Nekada su socijalisti, dok su bili socijalisti, ovaj SPS, glasali za to, ministar Obradović me je hvalio svuda što sam pokrenuo inicijativu za besplatne udžbenike, ali promenila se koalicija i zaboravili su to obećanje i tu svoju orijentaciju. Ova vlada ima toliko socijaldemokratskih ili socijalističkih članova, mene čudi da ona vodi takvu jednu neoliberalnu politiku neprekidno, a ima ovde predstavnike i JUL-a, i SPS-a i socijaldemokrata Ljajićevih itd. Sve je to neki bivši režim, koji je imao jednu socijaldemokratsku orijentaciju. Nadam se da će oni u Vladi kao kolektivnom telu uspeti da se izbore za elementarne pravednosti, jer ono što je najgore što nam se može desiti, to je da hiljade i hiljade talentovane dece zbog siromaštva oстане izvan domašaja svojih mogućnosti. Hvala lepo.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Diskusijom kolege Mićunovića završavamo sa današnjim radom. Nastavljamo sutra u 10.00 časova.

(Sednica je prekinuta u 18.15 časova.)